

Wojciech
Hofmański

Z kim i dokąd?

Nazwy własne
w nauczaniu
języka polskiego
jako obcego

POZIOM
B1/B2

WYDAWNICTWO NAUKOWE UAM

UNIwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wojciech Hofmański

Z kim i dokąd?

**Nazwy własne
w nauczaniu języka polskiego jako obcego**

**POZIOM
B1/B2**

Poznań 2022

Publikacja sfinansowana przez Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM

© **Wojciech Hofmański 2022**

This edition © **Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Wydawnictwo Naukowe UAM, 2022**

Seria AdaM Uczy – Adam Mickiewicz University Textbooks

Redakcja naukowa serii: **Wojciech Hofmański, Patryk Borowiak**

Open Access book, distributed under the terms of the CC licence (BY-NC-ND, <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Recenzenci:

dr hab. Aleksandra Achtelek, prof. UŚ

dr hab. Elżbieta Kaczmarska

Konsultacja naukowa:

dr Marta Nowak

dr Karolina Pospiszil-Hofmańska

Korekta:

Aneta Müller, Alicja Przybyszewska

Korekta techniczna:

Dorota Borowiak

Współpraca:

Klaudia Barańska

dr Patryk Borowiak

Opracowanie graficzne i skład:

Tomasz Kałamorz

ISBN 978-83-232-3966-6 (wersja drukowana)

ISBN 978-83-232-3967-3 (PDF)

DOI: 10.14746/amup.9788323239673

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

61-701 POZNAŃ, UL. FREDRY 10

www.press.amu.edu.pl

Sekretariat: tel. 61 829 46 46, faks 61 829 46 47, e-mail: wydnauk@amu.edu.pl

Dział Promocji i Sprzedaży: tel. 61 829 46 40, e-mail: press@amu.edu.pl

Wydanie I. Ark. wyd. 10,00. Ark. druk. 10,00

DRUK I OPRAWA: VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI, SZCZECIN, UL. KS. WITOLDA 7-9

SPIS TREŚCI W UKŁADZIE TEMATYCZNYM

Wstęp	7
I IMIONA	17
II NAZWISKA	27
III REGIONY I MIASTA POLSKI	39
IV GÓRY	53
V WODA	65
VI EUROPA	73
VII ŚWIAT	85
VIII INSTYTUCJE I URZĘDY	97
IX UNIWERSYTETY	109
X ŚWIĘTA	121
XI NAZWY UTRWALONE W KULTURZE POPULARNEJ	133
Bibliografia	145
Aneks	146

UZUPEŁNIAJĄCY SPIS TREŚCI W UKŁADZIE SPRAWNOŚCI JĘZYKOWYCH

1. Rozumienie tekstów pisanych

1. I Imiona częste i imiona popularne	19
1. II Nazwiska Polaków	29
1. III O Polsce (nie tylko na mapie)	41
1. IV Jaki mamy krajobraz	55
1. V Polska to nie tylko góry	65
1. VI Europa to my	75
1. VII Polacy w świecie	87
1. VIII Kto się tym zajmuje?	99
1. IX Polskie uczelnie dawniej i dziś	111
1. X Każdy lubi odpocząć	123
1. XI Skąd to się wzięło?	135

2. Pisanie

7. I	25
7. II	32
7. III	49
7. IV	61
7. V	71
7. VI	82
7. VII	95
7. VIII	106
7. IX	118
7. X	130
7. XI	142

3. Mówienie

8. I	26
8. II	37
8. III	50
8. IV	61
8. V	72
8. VI	84
8. VII	96
8. VIII	107
8. IX	119
8. X	131
8. XI	143

4. Rozumienie ze słuchu

2. I Imiona częste i imiona popularne	20
2. II Nazwiska Polaków	30
2. III O Polsce (nie tylko na mapie)	43
2. IV Jaki mamy krajobraz	56
2. V Polska to nie tylko góry	66
2. VI Europa to my	76
2. VII Polacy w świecie	88
2. VIII Kto się tym zajmuje?	101
2. IX Polskie uczelnie dawniej i dziś	113
2. X Każdy lubi odpocząć	125
2. XI Skąd to się wzięło?	137

UZUPEŁNIAJĄCY SPIS TREŚCI W UKŁADZIE CZĘŚCI SYSTEMU JĘZYKOWEGO

1. Fonetyka i fonologia

3. I Geminaty i podwójne samogłoski	21
3. II Samogłoski nosowe przed spółgłoskami zwartymi twardymi	31
3. III Samogłoski nosowe przed p, b	44
3. IV Grupy spółgłosek właściwych – upodobnienia pod względem dźwięczności	57
3. V Samogłoski nosowe przed ć, dź	67
3. VI Spółgłoski wargowe miękkie	77
3. VII Wymowa samogłoski ę w wygłosie	89
3. VIII Grupy spółgłosek właściwych – upodobnienia pod względem miękkości	102
3. IX Spółgłoski w wygłosie absolutnym	114
3. X Rozsuniecie artykulacyjne	126
3. XI Samogłoski nosowe przed ł, ą	138

2. Słowotwórstwo

4. I Deminutywne formy imion	22
5. I Augmentatywne formy imion	23
5. III Nazwy mieszkańców miast i regionów	46
4. IV Stopniowanie przymiotnika	58
5. IV Aspekt	59
4. VI Przymiotniki tworzone od nazw krajów (Europa)	78
5. VI Nazwy mieszkańców krajów (Europa)	79
4. VII Przymiotniki tworzone od nazw krajów (świat)	90
5. VII Nazwy mieszkańców krajów (świat)	91

3. Fleksja

6. I Wołacz	24
4. II Odmiana nazwisk (formy liczby pojedynczej)	32
5. II Odmiana nazwisk (mianownik liczby mnogiej)	35
6. II Odmiana nazwisk (mianownik liczby mnogiej)	36
4. III Rodzaj gramatyczny	44
5. III Mianownik liczby mnogiej	46
6. VI Odmiana liczebników porządkowych	82
6. VII Tryb przypuszczający	94
4. VIII dopełniacz liczby pojedynczej	102
5. VIII Tryb rozkazujący	103
6. VIII Czas przyszły prosty	106
4. IX Miejscownik liczby pojedynczej	114
5. IX Miejscownik liczby pojedynczej i mnogiej	115
6. IX Czas przyszły złożony	116
4. X Biernik	126
5. X Celownik (rodzaj męski)	127
6. X Celownik	128
4. XI Narzędnik	138
5. XI Koniugacje	139
6. XI Deklinacje (podsumowanie)	141

4. Składnia

6. III Rekcja przyimka (w, do, na, z)	48
6. IV Szyk	60
4. V Rekcja przyimka (na, nad, przy, o, w, po)	68
5. V Zdania bezpodmiotowe	69
6. V Zdania bezpodmiotowe	70

Wstęp

*Europejski system opisu kształcenia językowego (ESOKJ)*¹ – stanowiący obecnie jeden z najważniejszych dokumentów ramowych dla profesjonalnego projektowania i organizowania procesu glottodydaktycznego – w zakresie odpowiadającym kształtowaniu komunikacyjnych kompetencji językowych nie wyróżnia w żaden sposób kategorii nazw własnych. Na próżno też szukać bezpośrednich odwołań do onimii w przypadku opisu zagadnień włączanych w krąg kompetencji ogólnych, dla których hasłem wywoławczym stają się zarówno elementy wiedzy socjokulturowej, jak i wiedzy o świecie. Podobny deficyt dostrzec można w przypadku wznowionego kilka lat temu *Słownika minimum języka polskiego*², w którym (od pierwszej edycji) nie uwzględniono nazw własnych mimo stwierdzenia ich wysokiej frekwencji w korpusie³. Kłopotliwy status onimii w procesie nauczania języka polskiego jako obcego wiąże się najwyraźniej z tym, że wciąż stanowi dla glottodydaktyków trudną do spójnego i systemowego uchwycenia przestrzeń komunikacyjno-językową, chociaż bez wątpienia można – a nawet trzeba – traktować ją w kategoriach niezwykle istotnego pomostu łączącego oba przywołane wcześniej komplementarne obszary kompetencji użytkownika⁴.

Zwrot kulturowy we współczesnej glottodydaktyce dokonuje się m.in. w związku z pełnym przekonaniem o niemożności rozdzielenia wiedzy o języku i komunikacji z wiedzą o rzeczywistości i kulturze, którą ten język wyraża i tworzy. Jest to oczywiście konsekwencja wyptywów poststrukturalistycznych paradygmatów, które znacząco przemodelowały rodzimą myśl humanistyczną, w tym również w odniesieniu do nauczania i promocji języka polskiego jako obcego. Namacalnym obrazem tych zmian są stosunkowo liczne i wciąż powstające opracowania zagadnień szczegółowych dotyczących kultury i sztuki w procesie glottodydaktycznym – w ostatnim czasie między innymi w odniesieniu do filmów krótkometrażowych⁵ czy kultury popularnej⁶.

Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest naturalny kierunek ewolucji glottodydaktyki polonistycznej, która wchodzi w „dojrzały” etap rozwojowy. W znacznym stopniu wypełniona została luka związana z nauczaniem ogólnym, co pozwala poświęcać coraz więcej uwagi nauczaniu specjalistycznemu. Przy czym jako specjalne rozumieć należy przynajmniej dwa odmienne działania – profilowane nauczanie określonych treści oraz określonych grup. W ten sposób przedmiotem zainteresowania współczesnych glottodydaktyków polonistycznych staje się w takim samym stopniu wykorzystanie komiksu⁷, nauczanie słownictwa specjalistycznego w zakresie nauk ścisłych⁸, jak też specyfika procesu glottodydaktycznego w grupach intrerkomprehensyjnych⁹ czy choćby w przypadku kursantów o niestandardowych możliwościach percepcyjnych¹⁰.

Znaczenie onimii na planie procesu glottodydaktycznego podkreśla szczególnie Irena Sarnowska-Gieffing¹¹, wskazując jednocześnie – w zgodzie z Władysławem Miodunką¹² – na strukturalistyczną optykę przyjętą przez członków Komisji Ekspertów MEN, która już w 1992 roku zakończyła opracowywanie programów nauczania na podstawie kryteriów wynikających z badań nad ówczesną polszczyzną¹³ – w tym tzw. słownika minimum. Po kilku latach od publikacji materiałów opartych na ustaleniach Komisji zaczęło być jasne, że postrzeganie nazw własnych jako ubocznego i niezwartego systemu nie odpowiada już aktualnym przekonaniom istotnej części środowiska glottodydaktycznego. *Zasadnicze różnice dotyczące samego aktu nominacji, jak też ograniczenia morfologiczne (słowotwórcze i fleksyjne) kategorii nomina propria stanowią dziś podstawę do traktowania własnej sfery języka jako relatywnie autonomicznej całości, którą organizują reguły wewnątrzjęzykowe i reguły odnoszące się do kontekstu społeczno-komunikacyjnego (zewnętrzny).* Wskazywane dwa zespoły reguł wpływają na ustalenie odpowiednich znamion systemowości onimii – pisała Irena Sarnowska-Gieffing¹⁴. I właśnie owo przenikanie się wewnątrz- i zewnątrzjęzykowych kryteriów odpowiada za spajającą funkcję przestrzeni własnej w perspektywie kształtowania ogólnych oraz językowych kompetencji kursantów.

Punktem wyjścia w pracach poświęconych bezpośrednio wykorzystywaniu materiału onimicznego w glottodydaktyce polonistycznej powinno być rzecz jasna ustalenie relacji między niezbędnymi dla kształcenia obcokrajowców jednostkami zakresowymi (tematycznymi) nazw własnych oraz ich wewnętrznym uszeregowaniem a subsystemami systemu onimicznego. Pragmatyczny – a zatem wymagający w pewnym stopniu określonych uproszczeń metodycznych – kontekst podobnych działań wskazywać może na zasadność wykorzystania najbardziej podstawowych klasyfikacji, odśladających fundamenty (polskiej) onomastyki. Zostawiając na marginesie niniejszych rozważań kwestię rozwarstwienia terminologii (współwystępowania czy konkurowania wariantów polskich, łacińskich lub zlatynizowanych¹⁵), należy podkreślić, że już ponad pół wieku temu zarysował się – w pracy Mieczysława Karasia¹⁶ – wstępny podział na dwie subdyscypliny onomastyczne: antroponomastykę i toponomastykę¹⁷. Zmiany rzeczywistości pozajęzykowej, które szczególnie wyraźnie manifestują się w systemie leksykalnym, są oczywiście równie silnym bodźcem dla przemian ilościowych i jakościowych sfery własnej, a co za tym idzie – także towarzyszącej temu klasyfikacji subdyscyplin. W wydanej dekadę później *Encyklopedii wiedzy o języku polskim* pod redakcją Stanisława Urbańczyka wymienionych zostało pięć działów odpowiadających odpowiednim obszarom nazewniczym¹⁸:

Z kim i dokąd?

1. Antroponimia;
2. Toponimia (hydronimia i oronimia);
3. Zoonimia;
4. Fitonimia;
5. Nazwy własne wytworów kultury ludzkiej.

Już na pierwszy rzut oka łatwo jednak dostrzec nieadekwatny do potrzeb glottodydaktycznych kształt hasła i zreferowanego w nim podziału sfery proprialnej. Stanisław Urbańczyk w centrum przestrzeni onimicznej stawia oczywiście antroponimię z toponimią (*dwa główne działy*), przy czym szczerzątkowo zaznaczony – z racji zrozumiałego ograniczenia rozmiarem hasła – podział toponimii okazuje się całkowicie niewystarczającą dla glottodydaktyka wskazówką zakresową. Ta sama uwaga z podobnych względów dotyczyć musi sygnalizowanej jedynie bez dalszych podziałów antroponomastyki. Jednocześnie pojawić się mogą także poważne wątpliwości co do pierwszoplanowej roli zoonimii oraz fitonimii w perspektywie kształcenia językowego cudzoziemców (w przeciwieństwie do nienazwanej – *nomen omen* – chrematonimii w rozumieniu kategorii *nazw własnych wytworów kultury ludzkiej*¹⁹).

Najnowsze ustalenia dotyczące onimicznych subsystemów rozszerzają znacznie katalog działów i poddziałów nauki o nazwach własnych. Z perspektywy rozwoju cywilizacyjno-społeczno-kulturowego znamienne jest tu choćby pojawienie się i wręcz niemożliwa do przewidzenia skala dalszego rozwoju kosmonimii, ale przede wszystkim uznanie chrematonimii za trzecią podstawową warstwę proprialnej sfery języka²⁰, której istota zasadza się na *postrzeganiu chrematonimów jako nazw rzeczy wytworzonych pojedynczo lub seryjnie przez człowieka, ale także nazw form społecznych, służących do realizacji określonych celów w kontekście życia publicznego, przy czym chrematonimia nie jest tu jedynym pojęciem teoretycznym, jakim posługuje się współczesna onomastyka*²¹. Idąc dalej tym tropem, można przyjąć, że nawet w przypadku niniejszego opracowania konieczne okazuje się do pewnego stopnia arbitralne i kompilacyjne spojrzenie na strukturę subdyscyplinarną nauki o nazwach własnych, które – właśnie ze względu na pragmatyczny kontekst glottodydaktyki – nie musi być bezwzględnie innowacyjne, a nawet kompleksowe. Dzięki temu punktem odniesienia staje się wewnętrznie zróżnicowany układ trzech głównych sfer onimicznych, których przedmiotem szczegółowego zainteresowania są:

1. Antoponimy²²
 - 1.1. Imiona;
 - 1.2. Przewiska;
 - 1.3. Pseudonimy;
 - 1.4. Nazwiska;

- 1.5. Nazwy heraldyczne;
- 1.6. Nazwy dynastyczne;
- 1.7. Przewiska zbiorowe i przydomki;
- 1.8. Etonimy (nazwy narodowości, nazwy mieszkańców).

2. Toponimy²³

- 2.1. Toponimy – odnoszące się do nazw miejsc zamieszkałych i niezamieszkałych;
- 2.2. Urbonimy – określające nazwy ulic, placów, dzielnic, osiedli, instytucji, zakładów przemysłowych itp.;
- 2.3. Hydronimy, czyli nazwy akwenów wodnych, takich jak morza, rzeki, jeziora itp.;
- 2.4. Oronimy, czyli nazwy gór i wzgórz;
- 2.5. Choronimy, czyli nazwy krajów, regionów, dzielnic.

3. Chrematonimy²⁴

- 3.1. Chrematonimy marketingowe
 - 3.1.1. Terminy uogólniające chrematonimii marketingowej – nazwy własne firm, marek, produktów; firmonimy²⁵;
 - 3.1.2. Terminy uszczegóławiające chrematonimii marketingowej – nazwy określonych kategorii produktów i obiektów w przestrzeni marketingowej; np. farmakonimy (nazwy własne leków)²⁶;
- 3.2. Chrematonimy społeczne i identyfikacyjne²⁷
 - 3.2.1. Terminy uogólniające chrematonimii społecznej i identyfikacyjnej – np.
 - 3.2.1.2. Socjoideonimy (nazwy własne obiektów w przestrzeni społeczno-kulturalnej);
 - 3.2.1.3. Akcjonimy* (nazwy własne wydarzeń i przedsięwzięć);
 - 3.2.1.3. Dokumentonimy* (nazwy własne dokumentów);
 - 3.2.1.4. Chrononimy* (nazwy okresów, epok w historii, wydarzeń kalendarzowych);
 - 3.2.1.5. Chromonimy* (nazwy kolorów);
 - 3.2.1.6. Medionimy (nazwy własne w przestrzeni medialnej);
 - 3.2.1.7. Informatonimy* (nazwy własne w przestrzeni informatycznej, w tym e-nimy);
 - 3.2.1.8. Literaronimy* (nazwy własne w przestrzeni literackiej)²⁸;
 - 3.2.2. Terminy uszczegóławiające chrematonimii społecznej i identyfikacyjnej – np.
 - 3.2.2.1. Pinakonimy* (nazwy własne obrazów);
 - 3.2.2.2. Faleronimy (nazwy własne medali, odznaczeń).

Zaprezentowana klasyfikacja nie stanowi więc zamkniętego i komplementarnego zestawienia. Wynika to nie tylko z upraszczającego ograniczenia optyki do trzech podstawowych subdyscyplin onomastycznych (pominięte zostały tak istotne w dzisiejszych realiach cywilizacyjno-kulturowo-społecznych działy jak na przykład wspomniana już kosmonimia), ale także z selektywno-egzemplifikacyjnego podejścia do części wyróżnionych kategorii w przypadku chrematonimii. Jak bowiem zauważa zajmujący się chrematonimiami na gruncie językoznawstwa polskiego Artur Gałkowski – *różnorodność i specyfika terminologiczna w obrębie chrematonimii potwierdzają charakterystyczną cechę właściwą dla tej klasy onimicznej, mianowicie jej heterogeniczność. Niektóre z propozycji wyglądają na tyle osobliwie, że wzbudzają kontrowersje i dyskusje względem samego meritum znaczeniowego lub proponowanej neologicznej formy terminu*²⁹. Ostateczny kształt klasyfikacji wydaje się przy tym spełniać swoją wprowadzającą oraz ilustrującą rolę.

Celem niniejszego wstępu nie jest jednak samo zasygnalizowanie możliwych klasyfikacji nazw własnych w zgodzie z tradycją czy najnowszymi ustaleniami metodologicznymi onomastyki, ale przede wszystkim odniesienie tego zarysu do przestrzeni glottodydaktycznej. Pierwszym krokiem w tym kierunku musi być natomiast wybór i wskazanie podstawowych obszarów, które powinny znaleźć się w centrum zainteresowania glottodydaktyki polonistycznej. Ramą dla takiego zestawienia mogą być natomiast kryteria doboru stosowane w przypadku ekstensywnych technik rozwijania sprawności leksykalnej: frekwencja³⁰, kryterium potrzeb życiowych oraz kryterium potrzeb profesjonalnych osób uczących się³¹ – przy czym opracowanie to wraz z częścią praktyczną nie podejmuje problematyki rozstrzygnięć w zakresie podziału jednostek odpowiadających słownikowi bazowemu, słownikowi minimum i słownikowi podstawowemu, odpowiadając ogólnie na potrzeby związane z prezentacją zjawisk prototypowych i kontekstów ich występowania.

Konieczne uzupełnienia tak nakreślonej ramy wiążą się z kolei z uwzględnieniem procedur pragmalingwistycznych, które w perspektywie skonwencjonalizowanych przez *Europejski system opisu kształcenia językowego* obszarów kształcenia sprowadzić można w dużej mierze do kwestii rozwijania kompetencji socjolingwistycznych przede wszystkim w odniesieniu do onomastycznych wykładników relacji społecznych, konwencji grzecznościowych i w końcu rejestru wypowiedzi³². Niezbędna selekcja doprowadza tym samym do powstania – z konieczności krótkiej – listy obejmującej imiona i nazwiska w zakresie antroponomastyki; toponimy i choronimy, urbonimy, oronimy oraz hydronimy w zakresie toponomastyki; ergonimy w zakresie chrematonimii marketingowej; akcjonimy w zakresie chrematonimii społecznej i idencyjnej, a także

w pewnym stopniu zróżnicowany kategoryalnie i funkcjonalnie materiał onimiczny, który zorganizowany jest wokół ideonimów.

Kolejny etap preparowania pomocy dydaktycznych zorientowanych bezpośrednio na kategorię *nomina propria* związany jest z przełożeniem ograniczonej wcześniej listy na odpowiadający jej układ tematyczny. Na tej podstawie uzyskać można 11 prymarnych pól semantycznych o częściowo nakładających się zakresach:

1. Imiona;
2. Nazwiska;
3. Regiony i miasta Polski;
4. Góry;
5. Woda;
6. Europa;
7. Świat;
8. Instytucje i urzędy;
9. Uniwersytety;
10. Świąta;
11. Nazwy utrwalone w kulturze popularnej.

Tematy te odpowiadają również przyjętemu ostatecznie układowi części praktycznej.

Odrębną kwestią pozostaje samo wykorzystanie jedynie tych onimów, które będzie można uznać za na tyle uniwersalne dydaktycznie, by opracowywane materiały nie traciły w sposób nieuzasadniony swojej wartości dydaktycznej w wyniku szybko postępującego spadku reprezentatywności. Niezbędnym punktem odniesienia w tym zakresie jest istniejąca już literatura przedmiotu. Należy przy tym podkreślić, że z tej perspektywy szczególnie przydatne okazują się dwa typy opracowań. Z jednej strony te zawierające dane o charakterze frekwencyjnym (tu przede wszystkim w kontekście antroponomastycznym ze względu na konieczność „wielogeneracyjnego” ujęcia), z drugiej zaś metodycznym (zarówno postulatywne, jak i analityczne). Bezczennym wsparciem okazują się więc takie poświęcone polskim antroponimom prace jak *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*³³, *Zmiany frekwencyjne w zasobie imion w Polsce powojennej*³⁴ czy *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*³⁵, a także przekrojowo odnoszące się do glottodydaktycznych kontekstów polskiej onomastyki studia Ireny Sarnowskiej-Giefing (*Głos onomasty w kwestii nauczania słownictwa*³⁶) i Mieczysława Balowskiego (*Nazwy własne w podręcznikach glottodydaktycznych*³⁷). Wyłaniające się w ten sposób zakresy uzupełniane są w części toponimicznej i chrematonicznej na podstawie subiektywnie wskazanych obszarów realioznaw-

czych. Wybór tematów wynikających z kryterium potrzeb życiowych jest jednocześnie dominujący i odnosi się do jednostek onimicznych niezbędnych do opanowania podstaw wiedzy o geografii – a częściowo także historii – Polski, Europy (w ograniczonym stopniu) i świata (szczątkowo). To samo kryterium zastosowano w przypadku ergonimów. Zestawienie znajdujących się w tym bloku nazw instytucji i urzędów symuluje potrzeby cudzoziemca decydującego się na sformalizowanie dłuższego pobytu w Polsce. Wreszcie uzupełniające kryterium potrzeb profesjonalnych wykorzystane zostało właściwie tylko w kontekście kształcenia uniwersyteckiego, co stanowi ułkon w stronę zagranicznych słuchaczy studiów polonistycznych i polonoznawczych.

Wewnętrzna organizacja jedenastu bloków tematycznych cechuje się przejrzystym i powtarzalnym układem. Każdą jednostkę otwiera tekst wprowadzający. Stanowi on podstawę do ćwiczeń rozumienia tekstu czytanego lub słuchanego, a uzupełniają go komentarze dotyczące wymowy (wraz z ćwiczeniem utrwalającym) i pisowni. Kolejna część przynosi kontekstowo nawiązujące ćwiczenia gramatyczne (dotyczące np. odmiany nazwisk czy słowotwórstwa form deminutywnych imion). Towarzyszą jej z kolei komentarze pragmalingwistyczne odnoszące się do wykładników relacji społecznych, konwencji grzecznościowych, określonych rejestrów wypowiedzi czy też syntetycznie ujęte reguły. Ostatnia część jednostki poświęcona jest stymulowaniu rozwoju aktywnych sprawności językowych – mówienia i pisania. Każdy z jedenastu bloków tematycznych zamyka mikrośtowniczek do szybkiego poszerzania zasobu leksykalnego.

Podręcznik wspiera szerokokontekstowe kształcenie realioznawcze (podstawowy układ tematyczny – 1), ale także selektywne i zgodne z potrzebami poszczególnych kursów rozwijanie sprawności (2) i podsystemów języka (3) w oparciu o dwa kolejne (uzupełniające) układy. Pozwala to zarówno na pracę (w znacznym stopniu) samodzielną, jak i kompleksowe lub selektywne wykorzystywanie zawartych treści podczas profesjonalnie organizowanych kursów językowych przede wszystkim na poziomie zaawansowania B1 i B2³⁸.

Przypisy

- 1 D. Coste, B. North, J. Sheils, J. Trim, *Europejski system opisu kształcenia językowego. Uczenie się, nauczanie, ocenianie*, tłum. W. Martyniuk, Warszawa 2003.
 - 2 H. Zgótkowa, *Słownik minimum języka polskiego*, Kraków 2013.
 - 3 Zob. I. Sarnowska-Gieffing, *Głos onomasty w kwestii nauczania słownictwa*, [w:] *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej. Materiały z Międzynarodowej Konferencji Glottodydaktycznej Stowarzyszenia „Bristol”*, red. P. Garncarek, Warszawa 2005, s. 184.
 - 4 ESOKJ, s. 94–114.
 - 5 J.H. Budzik, A. Tambor, *Polska półka filmowa. Krótkometrażowe filmy aktorskie i animowane w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Katowice 2018.
 - 6 P. Kajak, *Kultura w nauczaniu polszczyzny jako języka obcego. Wstęp do kulturoznawstwa glottodydaktycznego*, Warszawa 2020.
 - 7 J. Zawadka, *Komiks prymarny jako pomoc w nauce języka polskiego jako obcego*, [w:] *Bogactwo językowe i kulturowe Europy w oczach Polaków i cudzoziemców 2*, red. M. Gaze, E. Kunicka, Łódź 2014, s. 60–67.
 - 8 A. Tambor, *Licz na Banacha. Podręcznik do nauczania polskiego słownictwa specjalistycznego dla cudzoziemców*, Katowice 2019.
 - 9 W. Hofmański, *Komunikatywność międzyjęzykowa a proces glottodydaktyczny. JPJO w rodzimej przestrzeni etnokulturowej*, [w:] *Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy, koncepcje, perspektywy*, red. J. Tambor, t. 6, *W kręgu (glotto)dydaktyki*, red. A. Achtelek, K. Graboń, Katowice 2018, s. 177–189.
 - 10 K. Ruta-Korytowska, *Poziom sprawności czytania i pisanie u studentów z dysfunkcją słuchu*, Poznań 2018.
 - 11 I. Sarnowska-Gieffing, *Głos ...*, s. 183–192.
 - 12 W. Miodunka, *Czy kultura była traktowana po macoszemu w nauczaniu języka polskiego jako obcego? Rozważania na marginesie książki Anny Burzyńskiej*, [w:] *Kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Stan obecny – programy nauczania – pomoce dydaktyczne*, red. W. Miodunka, Kraków 2004, s. 13–35.
 - 13 *Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny. Zbiór materiałów opracowanych przez Komisję Ekspertów MEN*, red. W. Miodunka, Kraków 1992.
 - 14 I. Sarnowska-Gieffing, *Głos...*, s. 184.
 - 15 Więcej na ten temat – E. Wolniewicz-Pawłowska, *Terminologia onomastyczna w tradycji badawczej i praktyce normalizacyjnej*, „Onomastica” 2016, nr 60, s. 38–46.
 - 16 M. Karaś, *W sprawie polskiej terminologii onomastycznej*, „Onomastica” 1968, nr 13, s. 352–360.
 - 17 R. Mrózek wskazuje w tym kontekście na inspirację projektem częściowego ujednolicenia terminologii słowiańskiej Jana Svobody – zob. R. Mrózek, *Kontynuacyjno-innowacyjna aktualizacja zadań onomastyki*, „Onomastica” 2016, nr 60, s. 28.
 - 18 *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, red. S. Urbańczyk, Warszawa 1978, s. 227–228.
 - 19 Na dodatkową uwagę w haśle zasługuje zupełnie nieokreślony wobec dwóch wskazanych wcześniej głównych działów onomastyki status kategorii *nazw własnych wytworów kultury ludzkiej*.
 - 20 A. Gałkowski, *Definicja i zakres chrematonimii*, „Folia Onomastica Croatica” 2018, nr 27, s. 4.
 - 21 A. Gałkowski, *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim*, Łódź 2011, wyd. 2, s. 9–10.
 - 22 Zob. E. Rzetelska-Feleszko, *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Kraków 1998, s. 97–190.
 - 23 Wybrana klasyfikacja za podstawowe kryterium przyjmuje charakter obiektu, co wydaje się najtrafniejsze z perspektywy glottodydaktycznej. Alternatywnym kryterium może być natomiast zaludnienie – klasa obiektów zamieszkałych (ojkonimy) i niezamieszkałych (anojkonimy); lub wielkość – klasa wielkich obiektów typu pasma górskie, wielkie jeziora, duże rzeki o znaczeniu ogólnopolskim (makrotoponimy) i obiektów małych zawierająca nazwy pól, łąk, lasów, drobnych wzniesień i strug, ulic, placów, dzielnic, osiedli itp. (mikrotoponimy). Adekwatność klasyfikacji opartej na kryterium charakteru obiektu dla nauczania języka (polskiego jako) obcego wynika z łatwiejszego ustanowienia na jej podstawie kategorii istotnych dydaktycznie zbiorów onimów.
- Zob. E. Jakus-Borkowa, *Nazewnictwo polskie*, Opole 1987; J. Szczerbowska-Kopacz, *Klasyfikacja, znaczenie oraz pochodzenie nazw geograficznych w Polsce*, „Językoznawstwo: współczesne badania, problemy i analizy językoznawcze” 2011, nr 5, s. 177–178.
- 24 Chrematonomastyka wytwarza i wykorzystuje (również innowacyjnie) terminologię, która niezbędna jest do opisów kolejnych kategorii stanowiących przedmiot zainteresowania lingwistów. Służy to porządkowaniu i precyzyjnemu określeniu przedmiotu badań. Przywołane w niniejszym wstępie kategorie chrematonimów użytkowych mają charakter ilustracyjny i są oparte na opracowaniu autorstwa Artura Gałkowskiego, a zestawienie to w sposób oczywisty nie spełnia kryteriów stawianych kompleksowym klasy-

- fikacjom. Potwierdza i obrazuje natomiast charakterystyczną heterogeniczność subdyscypliny. Wykorzystano w nim także terminy (oznaczone gwiazdką i spolonizowane), które obecne są w niepolskojęzycznych opracowaniach teoretycznych. Więcej na ten temat: A. Gałkowski, *Definicja...*, s. 6–8.
- 25 W podobnym znaczeniu światowa literatura przedmiotu przynosi częściowo wymienne terminy – m.in. *ergonimy** (nazwy własne instytucji, organizacji, zakładów, firm), marki, nazwy produktów, *pragmatonimy*, nazwy obiektów w przestrzeni wytwórczej, usługowej i handlowej), *logonimy** (nazwy marek), nazwy handlowe / znaki handlowe, *serionimy** i *unikatonimy** (nazwy własne produktów wytwarzanych seryjnie lub w pojedynczych egzemplarzach); por. A. Gałkowski, *Definicja...*, s. 6–7.
- 26 Na tej liście znajdują się takie terminy jak choćby *enonimy**, *tyronimy* (nazwy własne serów), *porejonimy* (nazwy własne pojazdów, wchodzące w skład *chrematonimii* samochodowej, kolejowej, kosmicznej, morskiej, lotniczej, wojskowej itd.), *tezaurionimy* (nazwy własne biżuterii i klejnotów), *emporionimy** (nazwy własne sklepów), *teatronimy** (nazwy własne teatrów, kin, sal i obiektów koncertowo-estradowych), *instytucjonimy* (nazwy instytucji w szerokim znaczeniu); więcej na ten temat: A. Gałkowski, *Definicja...*, s. 7–8.
- 27 *Chrematonimia* społeczna, czyli nazewnictwo zinstytucjonalizowanych i niezinstytucjonalizowanych grup społecznych (nazwy organizacji, np. stowarzyszeń, wspólnot, partii, drużyn, ekip, fundacji itd.), oraz *chrematonimia* idencyjna, czyli nazewnictwo przedsięwzięć kulturowych (artystycznych, edukacyjnych, naukowych, ludycznych, religijnych, militarnych, prospołecznych, charytatywnych itd., np. nazwy konkursów, festiwali, świąt, konferencji naukowych, akcji wojskowych itp.) wykazujące wzajemne zależności stanowią podkategorie *chrematonimii* użytkowej wraz z subdyscypliną marketingową – por. A. Gałkowski, *Definicja...*, s. 4, 7–8.
- 28 Jednocześnie warto zauważyć za Magdaleną Graf, że: w środowisku *onomastów* swoista odrębność *onomastyki literackiej* jako dyscypliny językoznawczej zasadniczo nie budzi już wątpliwości, zaakceptowano też jej metodologiczną specyfikę, polegającą zarówno na intradyscyplinarności, jak i na sięganiu po instrumentarium badawcze innych, nie tylko językoznawczych dziedzin nauki. Należy zatem wydzielić onimy występujące w dziełach literackich z kategorii *chrematonimów* i analizować je w kontekście literackim, mając świadomość, że: badania nazewnictwa w literaturze, mające charakter opisowo-interpretacyjny, w naturalny sposób zbliżają się do interpretująco-wartościujących analiz literaturoznawczych, jak podaje cytowana przez autorkę przytaczanego tutaj opracowania inna polska badaczka – Irena Sarnowska-Gieffing. Zob. M. Graf, *Literackie nie-nazywanie. Onomastykon polskiej prozy współczesnej*, Poznań 2015, s. 19–20.
- 29 A. Gałkowski, *Definicja...*, s. 8.
- 30 Niniejsze opracowanie wraz z częścią praktyczną nie podejmuje problematyki rozstrzygnięć w zakresie podziału jednostek odpowiadających słownikowi bazowemu, słownikowi minimum i słownikowi podstawowemu, odpowiadając ogólnie na potrzeby związane z prezentacją zjawisk prototypowych i kontekstów ich występowania.
- 31 Zob. I. Sarnowska-Gieffing, *Głos...*, s. 183.
- 32 ESKJ 2003, s. 106–107.
- 33 *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, red. K. Rymut, Kraków 1995.
- 34 K. Nowik, *Zmiany frekwencyjne w zasobie imion w Polsce powojennej*, [w:] *Najnowsze przemiany nazewnictwa*, red. E. Kakuś-Borkowska, K. Nowik, Warszawa 1998.
- 35 *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, red. K. Rymut, t. 1–10, Kraków 1992–1994.
- 36 I. Sarnowska-Gieffing, *Głos...*
- 37 M. Bałowski, *Nazwy własne w podręcznikach glottodydaktycznych*, [w:] *Proměny polonistiky. Tradice a výzvy polonistických studií*, red. M. Benešová, R. Rusin Dybalska, L. Zakopalová, Praha 2014.
- 38 Warto podkreślić, że to właśnie wśród grup leksykalnych B1 wymienia się podstawowe słownictwo geograficzne, a ogólny opis poziomu *intermediate* wprost odnosi się do konieczności radzenia sobie w większości sytuacji komunikacyjnych związanych z podróżowaniem po regionie, w którym mówi się danym językiem. Z kolei poziom B2 (*upper-intermediate*) istotnie rozszerza zakres słownictwa geograficznego (m.in. o kontynenty, oceany, rzeki, stolice czy kraje europejskie), a dodatkowo tworzy przestrzeń dla szeregu jednostek antroponicznych w związku z wprowadzaniem elementów komunikacji półoficjalnej czy konwencji grzecznościowych dotyczących takich sytuacji jak przeproszanie czy umawianie się do lekarza.

Część praktyczna

I
Imiona

Adam

Bogusia

Basia

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:
P – gdy zdanie jest prawdziwe,
F – gdy jest fałszywe.

Imiona częste i imiona popularne

Gdy poznaje się kolejnych Polaków, szybko można zauważyć, że ich imiona są zróżnicowane. Z jednej strony wielu Polaków nosi imiona typowe dla całej kultury europejskiej. Chyba każdy zna jakiegoś *Jana*, *Adama*, *Tomasza* czy *Małgorzatę*, *Katarzynę* lub *Annę*. Wciąż częste są jednak imiona słowiańskie, które nie mają swoich odpowiedników europejskich, ale wywodzą się z najodleglejszych początków polskiej kultury. Stąd właśnie takie imiona jak *Bogumiła*, *Wojciech* albo *Jarosław*, których podobne formy spotkamy tylko w innych językach słowiańskich. Oprócz tego na wybór imienia wpływ ma oczywiście moda. Najmłodszy Polacy otrzymują więc imiona nie tylko po przyjaciółach i krewnych swoich rodziców, ale nawet po bohaterach kinowych hitów. I to właśnie moda – która ma różny zasięg czy czas trwania – sprawiła, że rzadkością nie jest ani *Brajan*, ani *Jessica* (*Dżesika*).

Chociaż lista imion Polaków nie jest krótka, to jednak aż 96% Polek i 97% Polaków nosi imię, które jest jednym ze 100 najczęstszych imion żeńskich lub męskich. Według danych statystycznych (frekwencyjnych) obejmujących XX wiek 15 najczęstszych imion żeńskich to: *Anna*, *Maria*, *Krystyna*, *Małgorzata*, *Katarzyna*, *Zofia*, *Barbara*, *Janina*, *Agnieszka*, *Elżbieta*, *Ewa*, *Teresa*, *Helena*, *Jadwiga* i *Irena*. Z kolei wśród imion męskich – *Jan*, *Stanisław*, *Andrzej*, *Piotr*, *Krzysztof*, *Józef*, *Tomasz*, *Paweł*, *Tadeusz*, *Jerzy*, *Marek*, *Marcin*, *Zbigniew*, *Grzegorz*, *Henryk*.

Nie oznacza to oczywiście, że imiona najczęstsze są jednocześnie imionami równie chętnie nadawanymi dzieciom. Imiona najczęstsze to efekt preferencji rodziców i mody zmieniającej się przez dziesięciolecia. Listy najpopularniejszych imion w danym roku nieco różnią się od siebie, ale od lat polscy rodzice dokonują dość podobnych wyborów. W 2019 aż 8456 dziewczynek otrzymało imię *Zuzanna* (imię to było również najpopularniejsze rok wcześniej). Na kolejnych miejscach znalazły się takie imiona jak: *Julia*, *Zofia*, *Maja*, *Hanna*, *Lena*, *Alicja*, *Maria*, *Oliwia*, *Amelia*. Najpopularniejsze imiona dla nowo narodzonych chłopców w 2019 to natomiast *Antoni*, *Jan*, *Jakub*, *Aleksander*, *Szymon*, *Franciszek*, *Filip*, *Mikołaj*, *Wojciech* i *Adam*.

Z kim i dokąd?

TABELA ODPOWIEDZI

	P	F
0 96% Polek ma jedno ze 100 najczęstszych imion.	X	
1 Polacy lubią tradycyjne imiona.		
2 Kultura popularna nigdy nie wpływa na wybór imion w Polsce.		
3 Lista najczęstszych imion Polaków jest taka jak lista najpopularniejszych imion dzieci.		
4 Najczęściej spotykanym imieniem Polek jest <i>Zuzanna</i> .		
5 W 2019 roku najwięcej rodziców wybrało dla swoich synów imię <i>Antoni, Jan</i> oraz <i>Jakub</i> .		
6 <i>Zofia</i> i <i>Maria</i> to imiona częste i wciąż popularne.		
7 <i>Lena</i> należy do częstych i tradycyjnych imion polskich.		

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – Imiona częste i imiona popularne*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) imionach na świecie.
- b) **imionach w Polsce.**
- c) imionach osób dorosłych.

2.1. Do imion inspirowanych modą należą

- a) Anna i Adam.
- b) Bogumiła i Wojciech.
- c) Brajan i Jessica.

2.2. 96% Polek i 97% Polaków nosi imię, które

- a) jest jednym z 15 najczęstszych.
- b) jest jednym z 100 najczęstszych.
- c) jest jednym z 10 najczęstszych.

2.3. W XX wieku najczęstszym imieniem Polek było

- a) Katarzyna.
- b) Maria.
- c) Anna.

2.4. W roku 2019 imię Zuzanna otrzymało

- a) 8765 dziewczynek.
- b) 8456 dziewczynek.
- c) 8763 dziewczynki.

2.5. W roku 2019 najpopularniejszym imieniem dla nowo narodzonych chłopców był

- a) Antoni.
- b) Aleksander.
- c) Henryk.

UWAGA! Wymów to dobrze!

W języku polskim wymawiamy dokładnie wszystkie głoski podwójne – jak w imieniu *Anna*. Reguła dotyczy samogłosek (np. *zaatakować*) i spółgłosek (np. *getto*).

3. Proszę starannie wymówić frazy.

Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- *Asia* to najpopularniejsze zdrobnienie imienia *Joanna*.
- *Atta* jest zagraniczną polonistką.
- *Pasaż Apollo* to znane miejsce na kulinarnej mapie Poznania.
- *Emma* uczy się języka polskiego już trzy lata.
- *Zaabsorbowana* pracą *hostessa* nie rozpoznała swojej koleżanki *Anny*.
- *Pani Violetta* z *Biura Obsługi Studenta* mówi, że wysokość stypendium to kwota *netto*.
- *Polskie* głoski świetnie wymawiają *tureccy* studenci.
- *Ukraińska Odessa* jest miastem *czczonym* w polskiej kulturze literackiej.
- *Domowe* zwierzęta – nie tylko *ssaki* – mają swoje imiona.
- *Niemieccy* turyści chętnie spędzają czas w *Sudetach*.

WARTO WIEDZIEĆ!

Polskie imiona mają często wiele form nieoficjalnych – np. *Joanna* to nieoficjalnie *Joasia* i *Asia*; *Anna* to *Ania* i *Aneczka*, a *Wojciech* to *Wojtek*, *Wojtuś* czy *Wojciu*. Język polski jest bardzo plastyczny; zdrobnienia pokazują pozytywne emocje (które można nawet stopniować: *Małgorzata* – *Małgosia*, *Gosia*, *Gosieńka*, *Gosiunia*) oraz nieoficjalne (prywatne) relacje. Zdarza się, że niektóre zdrobnienia są zarezerwowane dla najbliższej rodziny i przyjaciół.

Z kim i dokąd?

4. **Słowotwórstwo.** Proszę przeczytać przykłady i na tej podstawie napisać zdrobnięte (nieoficjalne; deminutywne) formy imion.

Przykład:

Katarzyna – Kasia

Barbara –

Zofia –

Krystyna –

Małgorzata –

Czesława –

Irena – Irenka

Karolina –

Bożena –

Beata –

Paulina –

Ewelina –

Bogumiła – Bogusia

Marta –

Adam – Adaś

Krzysztof –

Stanisław –

Przemysław – Przemek

Jarosław –

Antoni –

Piotr –

Henryk –

Jan –

Tomasz –

Wojciech –

Dariusz –

Roman –

Władysław –

Wiesław – Wiesiu

Czesław –

Grzegorz –

WARTO WIEDZIEĆ!

Część polskich imion ma formy nieoficjalne, które są formami augmentatywnymi, czyli zgrubiałymi – np. *Jędrzej – Jędras*, *Barbara – Bacha*. W niektórych regionach (np. w Wielkopolsce) formy te są częste i mają neutralny lub pozytywny charakter.

5. **Słownictwo.** Proszę przeczytać przykłady i na tej podstawie napisać zgrubiałe (nieoficjalne; augmentatywne) formy imion.

Przykład:

Jędrzej – Jędras

Marek –

Piotr –

Wojciech –

Zdzisław – Zdzichu

Krzysztof –

Stanisław –

Ryszard –

Jan –

Wiesław –

Katarzyna – Kacha

Barbara –

Zofia –

Krystyna –

Agnieszka –

Teresa –

Małgorzata –

Czesława –

Bogumiła – Bogucha

Marta –

Kaja –

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Polskie imiona odmieniają się przez przypadki. Imiona typu *Bruno*, *Iwo*, *Hugo* również się odmieniają, ale z dodatkowym elementem tematycznym **-on** (np. *M. Bruno*, *D. Brunona*, *C. Brunonowi*, *B. Brunona*, *N. Brunonem*, *Ms. Brunonie*, *W. Brunonie*).

Z kim i dokąd?

6. **Fleksja (wołacz).** Proszę przeczytać przykład i zastosować formy oficjalne oraz nieoficjalne.

Przykład:

Karolina / Karolinka – Pani Karolino, Kochana Karolinko

Magdalena / Magda – Pani Magdaleno, Kochana Magdo

Dariusz / Darek – Panie Dariuszu, Kochany Darku

Adam / Adaś – Panie Adamie, Kochany Adasiu

Katarzyna –	
Barbara –	
Zofia –	
Krystyna –	
Małgorzata –	
Czesława –	
Irena –	
Bożena –	
Beata –	
Paulina –	
Ewelina –	
Bogumiła –	
Marta –	
Krzysztof –	
Stanisław –	
Przemysław –	
Jarosław –	
Antoni –	
Piotr –	
Henryk –	
Jan –	
Tomasz –	
Wojciech –	
Roman –	
Władysław –	
Wiesław –	
Czesław –	
Grzegorz –	

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Stosowane w języku oficjalnym formy wołacza występują tylko w liczbie pojedynczej.

- Formy rzeczowników rodzaju męskiego są takie same jak miejscownika (końcówki *-e, -u*),
- Formy rzeczowników rodzaju nijakiego są takie same jak mianownika,
- Formy rzeczowników rodzaju żeńskiego zakończonych spółgłoską miękką są takie same jak dopełniacza (np. *sprawiedliwość – sprawiedliwości*),
- Formy rzeczowników rodzaju żeńskiego zakończonych na *-a* mają końcówkę *-o* (np. *Marta – Marto*); **UWAGA:** Zdrobnienia mają końcówkę *-u* (np. *Martusia – Martusiu*).

7. Proszę wykorzystać informacje o oficjalnych i nieoficjalnych formach imion oraz ich odmianie i napisać pocztówkę z pozdrowieniami ze swojego kraju do

- koleżanki / kolegi w Polsce.
- lektorki / lektora w Polsce.

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

8. Proszę opowiedzieć, jakie są imiona w Pana/Pani najbliższej rodzinie. W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

(UWAGA: zadanie można wykonać w parach – druga osoba notuje, a później obie osoby przedstawiają rodzinę koleżanki/kolegi reszcie grupy).

MIEJSCE NA NOTATKI

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STRZAŁ W DYCIE

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

Czcić – oddawać cześć religijną, otaczać wielkim szacunkiem

Dziesięciolecie – kilkadziesiąt lat, dekady

Kwota – określona suma pieniędzy

Odpowiednik – coś lub ktoś z bardzo podobnymi właściwościami do obiektu porównania

Preferencje – stawianie czegoś lub kogoś wyżej, upodobania

Relacje – związki między ludźmi (jedno ze znaczeń!)

Typowy – standardowy, często spotykany, powszechny

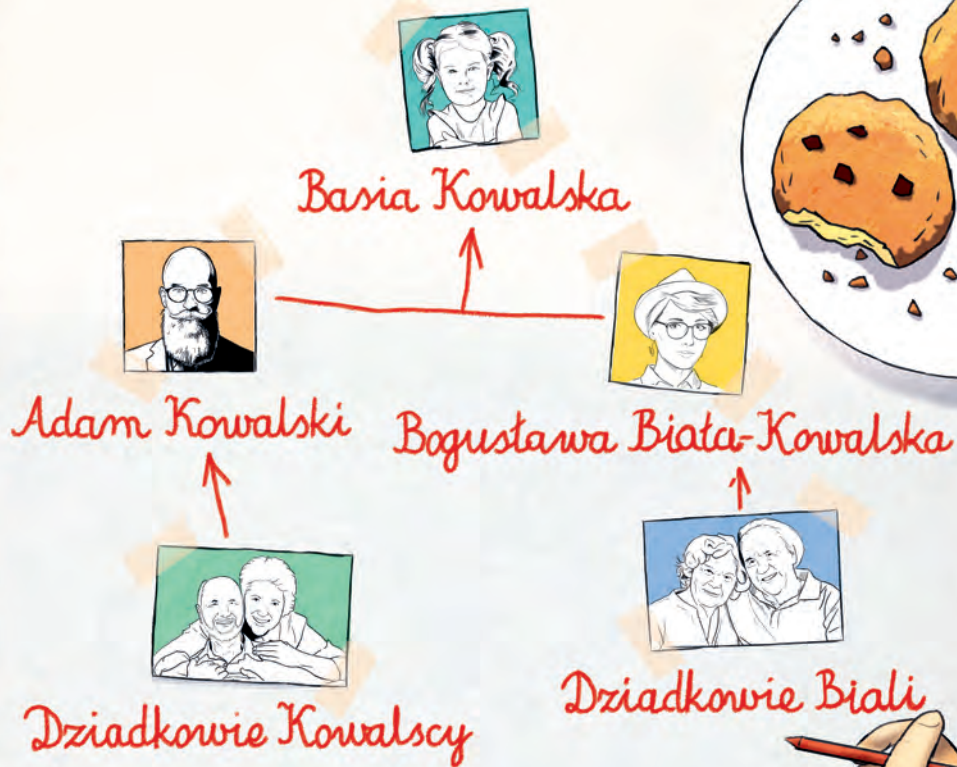
Zaabsorbowany – zainteresowany, pochłonięty czymś

Zdrobnienie – nieoficjalna, pieszczotliwa forma imienia; wyraz oznaczający coś mniejszego od obiektu bazowego

Zróznicowany – niejednorodny, różniący się

II
Nazwiska

Rodzina Kowalskich

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:
P – gdy zdanie jest prawdziwe,
F – gdy jest fałszywe.

Nazwiska Polaków

Nazwisko jest specyficzną nazwą rodziny, do której należy człowiek. Systemy i sposoby tworzenia nazwisk są odmienne w różnych kulturach, ale łączy je jedno – nazwisko razem z imieniem (albo imionami) pozwala na identyfikację człowieka. Oczywiście, dziś już nie oznacza to, że każdy, kto posiada swoje imię i nazwisko, nigdy nie spotka drugiego człowieka, który będzie nosić takie samo. Współczesne systemy identyfikacji są już dużo dokładniejsze.

Polska tradycja mówi, że dziecko otrzymuje nazwisko po ojcu. Również żona przybiera nazwisko męża w dniu ślubu. Nie jest to jednak regułą. Zdarza się, że dzieci otrzymują nazwiska swoich mam, a żony nie zmieniają nazwiska po ślubie lub dodają nazwisko swojego męża jako drugie. Związane jest to z tym, że wiele kobiet w Polsce jest aktywnych zawodowo i ich nazwiska są już rozpoznawalne.

Nazwiska pochodzą często od przezwisk, które otrzymywały osoby w swoim otoczeniu. Przezwaśka te przechodziły później na dzieci i tak zyskiwały funkcję nazwiska. Wiele nazwisk w Polsce pochodzi więc od nazw zawodów (np. *Rzeźnik*), cech wyglądu (np. *Mały*) albo miejsc zamieszkania czy pochodzenia (np. *Mazur*, *Poznański*).

Historia tworzenia się nazwisk Polaków jest skomplikowana. Jednym z najważniejszych etapów ich powstawania był okres stabilizacji nazwiska na ziemiach polskich. Trwał od XVIII aż do XX wieku. Regulacje w oparciu o kodeks Napoleona wprowadzono w Księstwie Warszawskim, które istniało w latach 1807–1815. W czasach zaborów, gdy Polski nie było na mapie Europy, na podzielonych ziemiach Rzeczypospolitej obowiązywało prawo austriackie, pruskie i rosyjskie. Pod koniec XVIII i na początku XIX wieku stopniowo wprowadzano obowiązek noszenia nazwisk i zakaz zmieniania ich formy. Po I wojnie światowej, gdy Polska odzyskała niepodległość, formalna regulacja nazwisk przypadła na lata 1926–1928.

Dziś nazwiska Polaków należą do kilku różnych kategorii. Mogą pochodzić od imienia ojca (wtedy mówimy o nazwisku patronimicznym) – np. *Jędrzejczyk*, *Adamowicz*. Mogą też pochodzić od nazw miejscowości (nazwiska odmiejscowe) – np. *Ciążyński*; albo być takie same jak jej

Z kim i dokąd?

nazwa – np. *Poznań* – lub nazwa mieszkańca regionu – np. *Krakowiak*, *Mazur*. Czasem są tworzone od nazw roślin, zwierząt czy przedmiotów albo innych wyrazów pospolitych (są to nazwiska odapelatywne) – np. *Sowa*, *Poniedziałek*, *Lato*. Część nazwisk jest równa imionom – np. *Marek*, a jeszcze inne są nazwiskami obcymi w niezmienionej lub spolszczonej formie – np. *Schmidt*, *Pospiszil*.

TABELA ODPOWIEDZI		P	F
0	Nazwisko to nazwa jakiejś rodziny.	X	
1	Każde dziecko dostaje nazwisko swojego ojca.		
2	Każda kobieta przyjmuje nazwisko męża.		
3	Wiele nazwisk było kiedyś przezwiskami.		
4	Historia polskich nazwisk jest prosta.		
5	W XIX wieku Polacy nie mieli spójnego regulowania nazwisk.		
6	Nazwiska Polaków mogą pochodzić od imion przodków.		
7	Nazwiska nigdy nie mają tej samej formy co imię.		

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – Nazwiska Polaków*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) historii Polski.
- b) nazwiskach w Polsce.
- c) nazwiskach i imionach.

2.1. Na identyfikację członka rodziny tradycyjnie pozwala

- a) imię ojca i nazwisko.
- b) nazwisko.
- c) nazwisko i imię (lub imiona).

2.2. Dziecko w Polsce zawsze dostaje nazwisko

- a) po matce.
- b) po ojcu.
- c) nie ma stałej reguły.

2.3. Kobiety w Polsce

- a) często realizują się również w pracy.
- b) nie są aktywne zawodowo.
- c) nie dbają o rozpoznawalność.

2.4. Ostatnia regulacja nazwisk Polaków była w

- a) XVIII wieku.
- b) XIX wieku.
- c) XX wieku.

2.5. Nazwisko patronimiczne

- a) pochodzi od imienia ojca.
- b) pochodzi od nazwy miejscowości.
- c) pochodzi od wyrazu pospolitego.

UWAGA! Wymów to dobrze!

W języku polskim ortograficzne litery *q* i *ę* nie zawsze są wymawiane jako jedna głoska (jeden dźwięk). Przed *t*, *d*, *c*, *dz* wymawiane są jak *on* (zamiast *q*) i *en* (zamiast *ę*) – np. w nazwisku *Jędrzejczyk* [czyt. jędrzejczyk].

3. Proszę starannie wymówić frazy.

Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- *Niekiedy osoby z trudnymi nazwiskami chętnie je zmieniają.*
- *Kończąc osiemnaście lat, obywatel może starać się o zmianę nazwiska.*
- *Świętowanie uroczystości rodzinnych jest okazją do spotkań po latach.*
- *Błędy w zapisie nazwiska są dla Polaków nieprzyjemnym doświadczeniem.*
- *Nikt nie jest obojętny na przekręcanie swojego nazwiska.*
- *Współczesna elektronika pozwala unikać błędów ortograficznych.*
- *Nazwy niektórych amerykańskich okrętów to nazwiska wybitnych obywateli.*

Z kim i dokąd?

- Czytając nieznane nazwiska, każdy musi zachować ostrożność.
- Nie mogą popełnić błędu, zapisując czyjeś nazwisko.
- Jędrzej po prostu nie lubi swojego nazwiska.

WARTO WIEDZIEĆ!

W Polsce jest ponad **290 tysięcy** nazwisk! Pięć najczęstszych nazwisk (dane z rządowego rejestru PESEL na rok 2019) to:

Nowak – to nazwisko nosi 204 912 osób;

Kowalska/Kowalski – 138 612 Polaków;

Wiśniewska/Wiśniewski – 110 375 osób;

Wójcik – 99 464 Polaków;

Kowalczyk – 97 928 mieszkańców Polski.

4. **Fleksja (odmiana nazwisk).** Proszę przeczytać przykłady i na tej podstawie napisać formy nazwisk w odpowiednim przypadku.

- 4.1. Nazwiska żeńskie zakończone na -a typu *Słoboda* odmieniają się jak rzeczowniki zakończone na -a (np. *figura*).

Proszę uzupełnić tabelę:

M.	figura	Słoboda	Zagłoba	Zgółka	Kula
D.	figury	Słobody			
C.	figurze	Słobodzie			
B.	figurę	Słobodę			
N.	figurą	Słobodą			
Ms.	figurze	Słobodzie			
W.	figuro	Słobodo			

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Według tego schematu odmieniają się również nazwiska kobiet, które są zakończone na **-ówna, -anka, -yna/-ina**.

4.2. Nazwiska żeńskie zakończone na *-cka, -ska, -dzka, -na* oraz *-owa* typu *Szyborska* odmieniają się jak przymiotniki (np. *zielona*).

Proszę uzupełnić tabelę:

M.	zielona	Szyborska	Sawicka	Konieczna	Kulawiakowa
D.	zielonej	Szyborskiej			
C.	zielonej	Szyborskiej			
B.	zieloną	Szyborską			
N.	zieloną	Szyborską			
Ms.	zielonej	Szyborskiej			
W.	zielona	Szyborska			

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Jeśli nazwisko żeńskie (polskie lub obce) ma taką samą postać jak nazwisko męskie i kończy się na spółgłoskę (np. *Nowak*) lub samogłoskę *-i, -y, -o, -e* (np. *Linde*), najczęściej pozostaje nieodmienne. W nazwiskach podwójnych (np. *Kula-Kowalska*) każdy człon odmienia się według własnych reguł (np. *Ms. Kuli-Kowalskiej*).

4.3. Nazwiska męskie zakończone na spółgłoskę typu *Makłowicz* odmieniają się jak rzeczowniki męskoosobowe (np. *miecznik, pracownik, student*).

Proszę uzupełnić tabelę:

M.	miecznik	Makłowicz	Kulig	Biedroń	Marcisz
D.	miecznika	Makłowicza			
C.	miecznikowi	Makłowiczowi			
B.	miecznika	Makłowicza			
N.	miecznikiem	Makłowiczem			
Ms.	mieczniku	Makłowiczu			
W.	mieczniku	Makłowiczu			

Z kim i dokąd?

4.4. Nazwiska męskie zakończone na *-a* typu *Kieca* odmieniają się jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego (np. *piłka*, *siostra*).

Proszę uzupełnić tabelę:

M.	piłka	Zgótka	Januszka	Mika	Ziejka
D.	piłki	Zgótki			
C.	piłce	Zgótce			
B.	piłkę	Zgótkę			
N.	piłką	Zgótką			
Ms.	piłce	Zgótce			
W.	piłko	Zgótko			

4.5. Nazwiska męskie zakończone na *-o* typu *Dyzio* (głoska miękka przed *-o*) odmieniają się według deklinacji męskiej (jak *dziadunio*), natomiast nazwiska typu *Fredro* (głoska twarda przed *-o*) odmieniają się odpowiednio według wzoru żeńskiego (jak *siostra*). Nazwiska obce typu *Valentino* odmieniają się według wzoru *student*.

Proszę uzupełnić tabelę:

M.	Lato	Otto	Podsiadło	Kisio	Valentino
D.	Laty				
C.	Lacie				
B.	Latę				
N.	Latą				
Ms.	Lacie				
W.	Lato				

- 4.6.** Nazwiska męskie zakończone na samogłoski *-i* (typu *Rossi*), *-e* (typu *Linke*) oraz *-y* (typu *Konieczny*) odmieniają się odpowiednio według wzorów *szybki*, *nowe* (UWAGA – w N. i Ms. końcówka *-em*) i *ładny*.

Proszę uzupełnić tabelę:

M.	Linke	Batory	Wodecki	Nowakowski	Linde
D.	Linkego				
C.	Linkemu				
B.	Linkego				
N.	Linkem				
Ms.	Linkem				
W.	Linke				

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Istnieje niewielka grupa nazwisk męskich, których nie odmienia się w języku polskim – są to nazwiska obce zakończone na **akcentowane -o** (np. *Hugo*) oraz nazwiska typu *Dubois*, *Antonescu*.

- 5. Fleksja (odmiana nazwisk).** Proszę przeczytać przykłady i na tej podstawie napisać formy nazwisk w odpowiednim przypadku.

W liczbie mnogiej (nazwiska małżeństw i braci) końcówkę *-owie* (i odmianę rzeczownikową) otrzymują nazwiska zakończone na spółgłoskę lub samogłoskę *-a*, *-e*, *-o* – np. *Graczyk*.

Proszę uzupełnić tabelę.

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
(pan) Graczyk	(państwo/bracia) Graczykowie
Mika	
Zgótko	
Nowak	

Z kim i dokąd?

6. **Fleksja (deklinacja).** Proszę przeczytać przykłady i na tej podstawie napisać formy nazwisk w odpowiednim przypadku.

W liczbie mnogiej odmianę przymiotnikową i końcówkę **-scy, -ccy, -dzcy** mają nazwiska zakończone na **-ski, -cki, -dzki** (np. Nowakowski – Nowakowscy). Końcówkę **-owie** mają nazwiska obce zakończone na **-i** (np. Rossi), a nazwiska polskie zakończone na **-y** oraz **-owy** mają w liczbie mnogiej końcówkę przymiotnikową (np. Czerwony, Stołowy – Czerwoni, Stołowi).

Proszę uzupełnić tabelę.

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
(pan) Nowakowski	(państwo/bracia) Nowakowscy
(pan) Rossi	(państwo/bracia) Rossowie
(pan) Biały	(państwo/bracia) Biali
(pan) Czarny	
(pan) Hucki	
(pan) Boni	
(pan) Sudzki	

WARTO WIEDZIEĆ!

Dawniej często można było spotkać nazwiska żeńskie z końcówkami **-owa** (np. Nowakowa – czyli żona Nowaka), **-ina** lub **-yna** (np. Zgótczyna – czyli żona Zgótki), **-ówna** (np. Kowalczykówna – czyli córka Kowalczyka) oraz **-anka** (np. Zgótczanka – córka Zgótki). Ten model tworzenia nazwisk żeńskich w komunikacji oficjalnej i nieoficjalnej praktycznie wyszedł z użycia, co można wiązać z procesami emancypacji kobiet.

7. Proszę wykorzystać informacje o odmianie imion i nazwisk w języku polskim oraz

- napisać, kogo dziś nie ma na zajęciach.
- napisać, komu zdarza się spóźniać na zajęcia.
- napisać, kogo Pan/Pani widzi przed sobą na zajęciach.
- napisać, z kim Pan/Pani lubi chodzić na obiad.
- napisać, o kim Pan/Pani opowiada przyjaciółom.

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the paper.

8. Proszę opowiedzieć, jak brzmią najczęstsze nazwiska w Pana/Pani kraju. A jakie są nazwiska Pana/Pani rodziny i najbliższych przyjaciół? Proszę je też odmienić. W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

(UWAGA: zadanie można wykonać w parach – druga osoba notuje, a później obie osoby przedstawiają nazwiska z kraju koleżanki/kolegi reszcie grupy).

Z kim i dokąd?

MIEJSCE NA NOTATKI

STRZAŁ W DYCHE

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

Kodeks – zbiór przepisów

Przekręcanie – mylenie słów lub ich części (potocznie)

Przezwiśko – rodzaj pseudonimu (potocznie teŹ: ksywa, ksywka)

Skomplikowany – trudny, niełatwy

Specyficzny – niepowtarzalny, wyróżniający się, inny

Spolszczony – mający cechy polskie

Stabilizacja – stan równowagi, utrwalenie jakiegoś stanu

Tworzenie – wykonywanie czegoś nowego

Regulacja – ustalenie, uporządkowanie jakichś przepisów (jedno ze znaczeń)

Rozpoznawalny – łatwy do odróżnienia od innych

Regiony i miasta Polski

III

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:

P – gdy zdanie jest prawdziwe,

F – gdy jest fałszywe.

O Polsce (nie tylko na mapie)

Dzisiejsza mapa Polski znacznie różni się od tej, która obrazuje kraj sprzed II wojny światowej (1939–1945). Przed pierwszą wojną światową (1914–1918) Polski w ogóle nie było na mapach Europy – i to przez 123 lata. Dziś Polska jest dużym europejskim krajem – piątym pod względem liczby mieszkańców w Unii Europejskiej – a językiem polskim mówi około 38 milionów ludzi między Bałtykiem i Tatrami oraz między Odrą a Bugiem. Stolicą Polski jest Warszawa – nowoczesna metropolia, w której mieszka prawie dwa miliony ludzi.

Podział administracyjny Polski uwzględnia 16 województw – zachodniopomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, lubuskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, mazowieckie, podlaskie, dolnośląskie, opolskie, śląskie, świętokrzyskie, lubelskie, małopolskie i podkarpackie. Każde województwo ma swoją stolicę, ale zdarza się, że w niektórych obszarach administracyjnych funkcję stolicy mają aż dwa miasta jednocześnie. Są to (w kolejności wcześniej wymienionych województw) Szczecin, Gdańsk, Olsztyn, Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski, Poznań, Toruń i Bydgoszcz, Łódź, Warszawa, Białystok, Wrocław, Opole, Katowice, Kielce, Lublin, Kraków oraz Rzeszów.

Nazwy województw pochodzą od nazw miast lub historycznych nazw regionów, z którymi są związane. Historyczne regiony nie pokrywają się jednak ze współczesną mapą administracyjną. Wśród najważniejszych krain historycznych Polski wymienić trzeba niewątpliwie Wielkopolskę, Małopolskę, Mazowsze i Śląsk. Tereny te odpowiadają też czterem polskim dialektom – wielkopolskiemu (w północno-zachodniej części kraju), małopolskiemu (w południowo-wschodniej części kraju), mazowieckiemu (w północno-wschodniej części kraju) i śląskiemu (na południu). Regionalne różnice w języku polskim nie są bardzo duże, ale część osób zamieszkujących Śląsk uznaje tamtejszy dialekt za samodzielny język – blisko spokrewniony z językiem polskim (tak jak język kaszubski – mały język regionalny z okolic Gdańska).

Poza Warszawą najważniejsze ośrodki miejskie w Polsce to Poznań, Kraków, Wrocław, Łódź, Trójmiasto (czyli Gdańsk, Gdynia i Sopot) oraz aglomeracja śląska, którą tworzą sąsiadujące miasta (m.in. Katowice, Gliwice, Zabrze, Bytom, Ruda Śląska, Tychy, Sosnowiec czy Będzin).

Z kim i dokąd?

Wśród zagranicznych turystów niezwykle popularny jest Kraków – dawna stolica Polski z pięknym starym miastem i zamkiem królewskim na Wzgórzu Wawelskim. Bardzo modny stał się również Wrocław, który był Europejską Stolicą Kultury w 2016 roku. Licznych odwiedzających przyciąga też Gdańsk – miasto Solidarności. Popularnością cieszy się również Poznań, w którym podziwiać można zamek cesarski i historyczne fortyfikacje.

TABELA ODPOWIEDZI

	P	F
0 Tekst mówi o historii map Polski.		X
1 W XX w. terytorium Polski zmieniło się jeden raz.		
2 W skali Europy Polska jest drobnym krajem.		
3 38 milionów ludzi mówi po polsku w kraju i za granicą.		
4 W Warszawie mieszka ponad 2 miliony ludzi.		
5 Stolicą województwa zachodniopomorskiego jest Szczecin.		
6 Język polski ma odmiany regionalne.		
7 Tytuł Europejskiej Stolicy Kultury wypromował Wrocław.		

UWAGA! Napisz to dobrze!

W języku polskim nazwy miast zapisujemy wielką literą (np. Warszawa). Podobnie nazwy regionów i krain historycznych (np. Wielkopolska). Małą literą zapisujemy nazwy województw (np. województwo wielkopolskie).

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – O Polsce (nie tylko na mapie)*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) Polsce w świecie.
- b) o Polsce w Europie, polskich miastach i regionach.
- c) historii map Polski.

2.1. Polski nie było na mapach Europy

- a) 123 lata.
- b) 124 lata.
- c) 223 lata.

2.2. W Warszawie mieszka

- a) ponad 2 miliony ludzi.
- b) niemal 2 miliony ludzi.
- c) dokładnie 2 miliony ludzi.

2.3. Dialekt wielkopolski jest

- a) po lewej stronie mapy Polski.
- b) po prawej stronie mapy Polski.
- c) Na dole mapy Polski.

2.4. Miasto Solidarności to

- a) dzielnica w stolicy.
- b) część Trójmiasta.
- c) miasto w aglomeracji śląskiej.

2.5. Wojskowe umocnienia można podziwiać

- a) we Wrocławiu.
- b) w Poznaniu.
- c) w Gdańsku.

UWAGA! Wymów to dobrze!

W języku polskim ortograficzne litery *q* i *ę* nie zawsze są wymawiane jako jedna głoska (jeden dźwięk). Przed *p* i *b* są wymawiane jako *om* (zamiast *q*) i *em* (zamiast *ę*) – np. **D**q**browa Górnicza** [czytaj: **dombrowa**].

Z kim i dokąd?

3. Proszę starannie wymówić frazy.

Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- *Dębno* leży w województwie zachodniopomorskim.
- Przedsiębiorcy chętnie inwestują w Wielkopolsce i na Dolnym Śląsku.
- Dawid Podsiadło wystąpił na Stadionie Narodowym w Warszawie.
- Puszcza Białowieska przyciąga miłośników głębokich lasów i dzikiej przyrody.
- Nic nie zastąpi malowniczego krajobrazu Roztocza.
- Kilka lat temu sęp płowy przyleciał w okolice Płocka.
- Dąbrówka to malownicza wieś pod Poznaniem.
- Policja potępiła nieostrożność kierowców przy trudnych warunkach na południu.
- Zębówiec to wieś w gminie Obrowo w powiecie toruńskim.
- W obrębie Poznania są dwa ogrody zoologiczne.

4. **Fleksja (rodzaj gramatyczny).** Proszę przeczytać przykłady, a następnie uzupełnić tekst zgodnie ze schematem.

Proszę wykorzystać słowa z tabeli.

piękny	ładna	przyjemne
interesujące		
go	ją	je

Przykłady:

- a) **Sopot** jest piękny.
b) Bardzo chcę go zobaczyć.
- a) **Gdynia** jest ładna.
b) Bardzo chcę ją zobaczyć.
- a) **Gniezno i Leszno** są interesujące.
b) Bardzo chcę je zobaczyć.

- a) Szczecin
- b)

- a) Gdańsk
- b)

- a) Olsztyn
b)
- a) Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski
b)
- a) Poznań
b)
- a) Toruń i Bydgoszcz
b)
- a) Łódź
b)
- a) Warszawa
b)
- a) Białystok
b)
- a) Wrocław
b)
- a) Opole
b)
- a) Katowice
b)
- a) Kielce
b)
- a) Lublin
b)
- a) Kraków
b)

Z kim i dokąd?

- a) Rzeszów
- b)

5. Słowotwórstwo i fleksja (mianownik liczby mnogiej).

Proszę przeczytać przykłady, a następnie uzupełnić tekst zgodnie ze schematem.

Przykłady:

- a) **Sopot** zamieszkuje sopocianin.
- b) Tam mieszkają sopocianie.
- a) **Mazury** zamieszkuje Mazur.
- b) Tam mieszkają Mazurzy.

- a) Szczecin
- b)

- a) Gdańsk
- b)

- a) Olsztyn
- b)

- a) Zieloną Górę
- b)

- a) Gorzów
- b)

- a) Poznań
- b)

- a) Toruń
- b)

- a) Bydgoszcz
- b)

a) Łódź

b)

a) Warszawę

b)

a) Białystok

b)

a) Wrocław

b)

a) Opole

b)

a) Katowice

b)

a) Kielce

b)

a) Lublin

b)

a) Kraków

b)

a) Rzeszów

b)

a) Wielkopolskę

b)

a) Mazowsze

b)

a) Śląsk

b)

Z kim i dokąd?

- a) Pomorze
b)
- a) Podhale
b)
- a) Podlasie
b)
- a) Kaszuby
b)

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

W liczbie mnogiej występują dwa rodzaje gramatyczne. Rodzaj męskoosobowy dotyczy rzeczowników, które w liczbie pojedynczej mają rodzaj męski i znaczenie osobowe (np. *pan* – *panowie*). Rodzaj niemęskoosobowy obejmuje pozostałe rzeczowniki.

Końcówki rodzaju męskoosobowego to:

-owie (*pan* – *panowie*)

-i (*student* – *studenci* [t→ci], *zgred* – *zgredzi* [d→dzi])

-y (*bankier* – *bankierzy* [r→rzy], *Polak* – *Polacy* [k→cy], *fachowiec* – *fachowcy* [ec→cy])

-e (rzeczowniki zakończone na *rz*, *cz*, *sz*, *ł*, *anin* – *malarze*, *sprzątacze*, *smakosze*, *przyjaciele*, *Rosjanie*).

Końcówki rodzaju niemęskoosobowego to:

-a (rzeczowniki rodzaju nijakiego w liczbie pojedynczej z wyjątkiem *dzieci*)

-y (*stół* – *stoły*, *tapeta* – *tapety*)

-i (*stołek* – *stołki*, *półka* – *półki*)

-e (*koc* – *koce*, *moc* – *moce*).

6. **Składnia (rekcja przyminka).** Proszę uzupełnić zdania odpowiednimi przyminkami i wpisać nazwę miasta lub regionu w poprawnej formie.

UWAGA: przyminki mogą się powtarzać.

w, do, na, z

Przykład:

Mieszkam (Polska) już siedem miesięcy.

Mieszkam **w Polsce** już siedem miesięcy.

Od zawsze chciałem pojechać (Mazury). Było to moje marzenie, zanim jeszcze zamieszkałem (Podhale).

W języku polskim nazwy mieszkańców miast zapisujemy małą literą (np. *sopocianin*), ale nazwy mieszkańców regionów wielką literą (np. *Małopolanin*).

-
- This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins or other markings on the paper.

Z kim i dokąd?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

WARTO WIEDZIEĆ!

Kierunki świata i nawigowanie w języku polskim:

↑ **północ** (północny; np. *na północy Polski, na północ od Polski*)

↓ **południe** (południowy; np. *na południu Polski, na południe od Polski*)

→ **wschód** (wschodni; np. *na wschodzie Polski, na wschód od Polski*)

← **zachód** (zachodni; np. *na zachodzie Polski, na zachód od Polski*)

8. Proszę przypomnieć sobie mapę Polski (można także skorzystać z pomocy internetu) i opowiedzieć, gdzie leżą wybrane miasta (wschód, zachód, północ, południe, centrum).

Proszę przeczytać przykład i uzupełnić zadanie.

Przykład:

Poznań – **Poznań jest na zachodzie Polski.**

Poznań względem Wrocławia – **Poznań leży na północ od Wrocławia.**

Warszawa –

Warszawa względem Łodzi –

Łódź –

Łódź względem Poznania –

Gdańsk –

Gdańsk względem Szczecina –

Szczecin –

Szczecin względem Poznania –

Gorzów Wielkopolski –
Gorzów Wielkopolski względem Łodzi –

Zielona Góra –
Zielona Góra względem Gdańska –

Wrocław –
Wrocław względem Katowic –

Katowice –
Katowice względem Krakowa –

Kraków –
Kraków względem Rzeszowa –

Rzeszów –
Rzeszów względem Poznania –

Lublin –
Lublin względem Olsztyna –

Olsztyn –
Olsztyn względem Białegostoku –

Białystok –
Białystok względem Torunia –

Toruń –
Toruń względem Bydgoszczy –

Bydgoszcz –
Bydgoszcz względem Gdańska –

Kielce –
Kielce względem Krakowa –

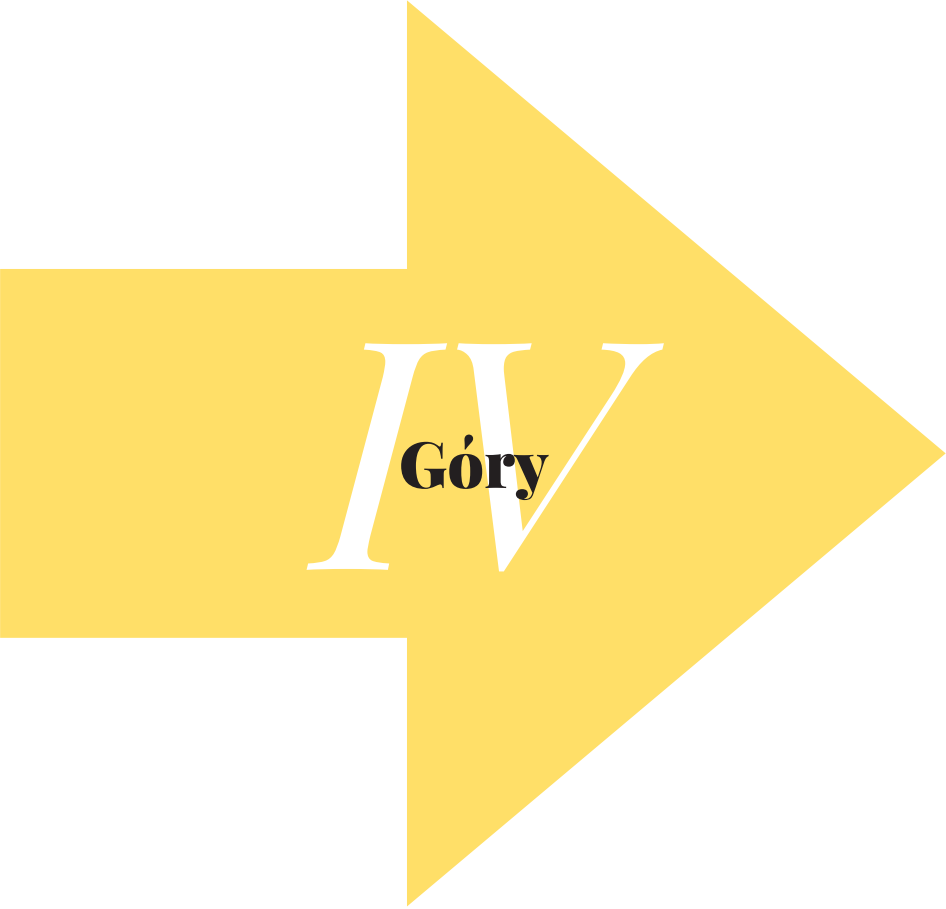
Opole –
Opole względem Wrocławia –

MIEJSCE NA NOTATKI

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

Względem – w stosunku do; w odniesieniu do

A large yellow arrow pointing to the right, serving as a background for the title.

IV **Góry**

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:
P – gdy zdanie jest prawdziwe,
F – gdy jest fałszywe.

Jaki mamy krajobraz?

Polska ma opinię kraju o monotonnym, płaskim krajobrazie. I choć prawdą jest, że większa część terytorium Polski leży na pasie nizin należących do Niziny Środkowoeuropejskiej, to opinia ta nie jest do końca prawdziwa. Polski krajobraz – tak jak polska przyroda – potrafi mocno zaskoczyć, a przede wszystkim oczarować.

Im bliżej jest się południa kraju, tym rzeźba terenu staje się bardziej malownicza. Z zachodu na wschód ciągną się bowiem przepiękne górskie pasma o niezwykle zróżnicowanej historii, budowie i walorach przyrodniczych.

Najbardziej wysunięte na zachód są Sudety. Najwyższym pasmem górskim Sudetów są Karkonosze, a najwyższym szczytem jest Śnieżka, która ma wysokość 1603 metrów nad poziomem morza (m n.p.m.). Można wspiąć się na nią z polskiej oraz z czeskiej strony granicy. Mimo iż góry te nie są najwyższe w Polsce, prowadzące przez nie szlaki są już stosunkowo wymagające – zwłaszcza zimą. Dużą popularnością wśród turystów cieszą się także Góry Izerskie w Sudetach Zachodnich na polsko-czesko-niemieckim pograniczu. Zimą spotkać tam można miłośników narciarstwa biegowego, a latem rowerzystów. Teren jest łagodny, niezwykle malowniczy (z pięknymi widokami na sąsiednie, wysokie Karkonosze) i sprzyja turystyce rodzinnej.

Turyści zakochani w szwajcarskich widokach również nie będą się nudzić w Polsce. Wysokimi górami typu alpejskiego są Tatry. Najwyższy szczyt polskich Tatr to Rysy, które mają 2499 m n.p.m. Tatrzański Park Narodowy odwiedza niemal 4 miliony (mln) turystów rocznie. Ta liczba jest najlepszym dowodem na to, jakim zainteresowaniem cieszy się turystyka górską w Polsce.

Opinię najdzikszych gór mają natomiast Bieszczady, które znajdują się na południowo-wschodnim krańcu Polski. Podobnie jak Tatry są częścią Karpat – gór tak ogromnych, że ciągną się aż przez osiem europejskich krajów. W Bieszczady warto pojechać zwłaszcza wiosną. Można zobaczyć wówczas kwitnące drzewa owocowe dawnych osad i wsi, które dziś pochłonął las. W Bieszczadach żyją na wolności wilki, żubry, niedźwiedzie i rysie – drapieżne koty. To góry dla największych miłośników dzikiej przyrody.

Z kim i dokąd?

Najstarsze w Polsce są Góry Świętokrzyskie. Są też najniższe, bowiem Łysica, która jest najwyższą górą, ma zaledwie 612 m n.p.m. Góry Świętokrzyskie słyną jednak z magii i czarów. Według legend właśnie tam, na Łysej Górze, odbywały się sabaty czarownic.

TABELA ODPOWIEDZI		P	F
0	Tekst mówi o geologii Polski.		X
1	Polska ma jednolity krajobraz.		
2	Góry w Polsce są do siebie podobne.		
3	Śnieżka to góra w Karkonoszach.		
4	Strome i skaliste zbocza cechują Góry Izerskie.		
5	Turystyka górską nie jest jednak popularna w Polsce.		
6	W Bieszczadach żyją na wolności duże drapieżniki.		
7	Kobiety uprawiające magię spotykały się na Łysicy.		

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – Jaki mamy krajobraz?*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) górach w świecie.
- b) **górach w Polsce.**
- c) opiniach na temat krajobrazu.

2.1. Krajobraz jest mniej jednolity

- a) na zachodzie Polski.
- b) na południu Polski.
- c) na wschodzie Polski.

2.2. Najwyższym pasmem Sudetów są

- a) Karkonosze.
- b) Góry Izerskie.
- c) Tatry.

2.3. Rysy mają wysokość

- a) 2399 m n.p.m.
- b) 3499 m n.p.m.
- c) 2499 m n.p.m.

2.4. Karpaty ciągną się przez

- a) 7 krajów europejskich.
- b) 8 krajów europejskich.
- c) 6 krajów europejskich.

2.5. Góry Świętokrzyskie kojarzą się z

- a) obecnością dużych drapieżników.
- b) majestatycznymi żubrami.
- c) tajemną wiedzą, obrzędami i zaklęciami.

UWAGA! Wymów to dobrze!

W języku polskim grupy spółgłosek wymawiane są zawsze tak samo – wszystkie spółgłoski wymawiane są w nich jako dźwięczne lub jako bezdźwięczne.

Np. Góry Świętokrzyskie [śfijentokszyskje].

3. Proszę starannie wymówić frazy.

Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- *Wiosną młode **trawki** porastają bieszczad**skie** połoniny.*
- ***Tatrzański** Park Narodowy przyciąga tysiące turystów dziennie.*
- *Beskid**skie** szlaki uchodzą za jedne z najciekaw**szych** w Polsce.*
- ***Przyroda** Gór Świętok**rzyskich** jest niepowtarzalna.*
- *Nic nie zastąpi malowniczego krajobrazu Roz**tocza**.*
- *W Bieszczadach można zobaczyć dojrzewające w lesie śliw**ki** czy wiśnie.*
- ***Wszystko**, co **trzeba** wiedzieć o polskich górach, jest już w internecie.*
- *W górach nie powinny pow**stawać** szkodliwe dla przyrody inwestycje.*
- *Najszy**bsi** turyści wchodzi na góry nawet dwa razy szybciej niż mówi mapa.*
- ***Jakże** chciałbym pojechać w Sudety!*

4. Słowotwórstwo (stopniowanie przymiotnika). Proszę przeczytać przykład i uzupełnić ćwiczenie.

UWAGA: Stopniowanie może być syntetyczne lub opisowe. Należy dopasować rodzaj gramatyczny i liczbę.

Przykład:

Dziki – Karkonosze, Beskidy, Bieszczady

Karkonosze są dzikie, Beskidy są dziksze, ale Bieszczady są najdziksze.

Wysoki – Śnieżka, Babia Góra, Rysy

.....

Niski – Skopiec, Łysica, Ślęża

.....

Lubiany – Góry Stołowe, Pieniny, Karkonosze

.....

Skalisty – Beskidy, Karkonosze, Tatry

.....

Zagadkowy – Izery, Góry Stołowe, Góry Sowie

.....

Stromy – Szrenica, Diablak, Świnica

.....

Stary – Góry Świętokrzyskie, Sudety, Karpaty

.....

Popularny – Beskid Żywiecki, Pieniny, Tatry

.....

Niedostępny – Tarnica, Wielka Rawka, Halicz

.....

Tajemniczy – Góry Świętokrzyskie, Góry Izerskie, Bieszczady

.....

Magiczny – Łysica, Ślęża, Łysa Góra

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

W języku polskim wyróżniamy 3 stopnie przymiotników – równy, wyższy i najwyższy. Regularne stopniowanie dzieli się na syntetyczne i opisowe. W syntetycznym przymiotnikom w stopniu wyższym dodajemy końcówkę **-szy** lub końcówkę **-ejszy**, a w stopniu najwyższym dodatkowo przedrostek **naj-** – np. *ciekaw*y, *ciekaw*szy, *najciekaw*szy. Stopniowanie opisowe polega na dodaniu przysłówka *bardziej* (stopień wyższy) lub *najbardziej* (stopień najwyższy) – np. *zrozumiały*, *bardziej zrozumiały*, *najbardziej zrozumiały*.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Stopniowanie opisowe najczęściej dotyczy przymiotników odrzeczownikowych (np. *górzysty*) oraz imiesłówów przymiotnikowych. Istnieje również stopniowanie nieregularne, które polega na zmianie tematu fleksyjnego, np.:

dobry – lepszy – najlepszy

zły – gorszy – najgorszy

mały – mniejszy – najmniejszy

- 5. Słownictwo (aspekt).** Proszę przeczytać tekst i uzupełnić przedrostki czasowników zgodnie z podanym przykładem (można powtarzać i zostawić niewykorzystane).

pod-, z-, w- (we-), wy-, od-, przy-, prze-, do-, roz-, po-

Przykład:

Chcę (lecieć) na wakacje do Polski.

Chcę ... **polecieć** ... na wakacje do Polski.

Odkąd postanowiłem uczyć się języka polskiego, miałem okazję (lecieć) do Polski już ponad 10 razy. Udało mi się (jeździć) Polskę wszcz i wzdłuż. W zeszłym roku zdecydowałem się (jechać) nawet w Bieszczady i (iść) całą Połoniną Wetlińską. Przy okazji mogłem (jechać) też do Ustrzyk i (iść) na Tarnicę. Z górskich wycieczek najlepiej wspominam jednak Karkonosze. Postanowiłem (jechać) kolejką linową na Szrenicę i (iść) szlakiem do Szklarskiej Poręby. Teraz jestem na letniej szkole języka polskiego w Poznaniu, ale zanim wszyscy będą musieli (jechać) do swoich domów, pójdziemy (próbować) sztuczny stok na Malcie.

Z kim i dokąd?

6. **Składnia (szyk).** Proszę ułożyć zdania z rozsypanych słów i wypisać z nich wyrażenia przyimkowe z nazwami geograficznymi.

Przykład:

[Świętokrzyskich; najwyższą; jest; górą; W; Górach; Łysica]

W Górach Świętokrzyskich najwyższą górą jest Łysica.

Wyrażenie przyimkowe: *W Górach Świętokrzyskich*

[się; mi; Bardzo; przyroda; podoba; polska]

.....

[narodowe; mnie; Fascynują; parki]

.....

[marzyłem; zawsze; Od; , żeby; Podhale; na; pojechać; Tatry; i; zwiedzić]

.....

[pojechałem; przed; W; laty; Karkonosze; pięcioma]

.....

[Wspaniale; Sudeckim; też; na; Pogórze; było]

.....

[być; musi; Karpatach; podobnie; W]

.....

[płaski; Wielkopolsce; krajobraz; W; jest; , ale; i; jeziora; są; piękne; lasy; tam]

.....

[jest; w; Jednak; szlaków; Beskidach; najczęściej; turystycznych]

.....

[pojechać; chcę; również; Tam; szybko]

.....

[Polski; Zanim; z; wyjadę; pojadę; na pewno; w; dzikie; też; Bieszczady]

.....

7. Proszę wykorzystać wyrażenia przyimkowe z ćwiczenia 6. i napisać dwa zdania z każdym z nich.

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the paper.

8. Proszę opowiedzieć, które polskie góry są najciekawsze, które jeszcze warto poznać i dlaczego. W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

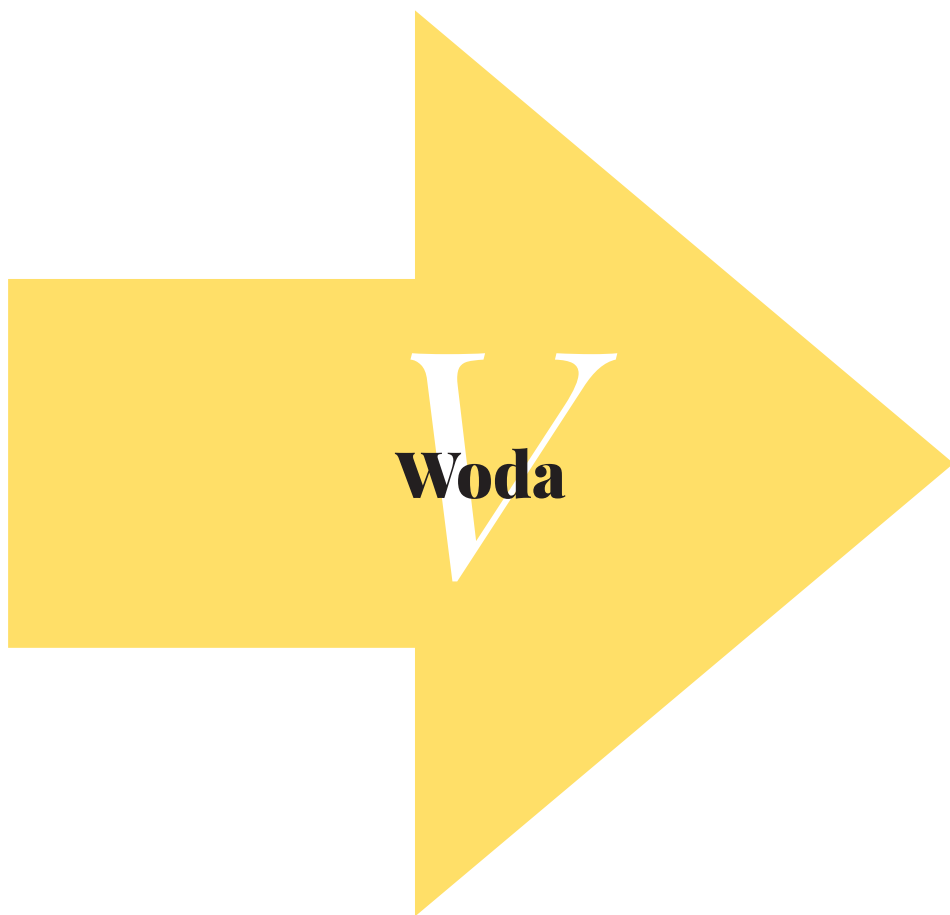
(UWAGA: zadanie można wykonać w parach – druga osoba notuje, a później obie osoby przedstawiają góry z kraju koleżanki/kolegi reszcie grupy).

MIEJSCE NA NOTATKI

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

Wymagający – mający duże wymagania, potrzeby

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:
P – gdy zdanie jest prawdziwe,
F – gdy jest fałszywe.

Polska to nie tylko góry

Górzyste południe kraju to niejedyny powód do zachwytu nad przyrodniczymi walorami Polski. Zwłaszcza latem, gdy na szerokich, piaszczystych plażach Bałtyku można podziwiać zachód słońca nad falującym morzem.

Na północy Polska ma aż 770 km linii brzegowej nad Morzem Bałtyckim, dlatego każdy znajdzie tam coś dla siebie. Bałtyk jest niewielkim morzem, a jego wody nie są mocno zasolone. Ze względu na położenie jej temperatura nawet w najgorętszym sezonie osiąga około dwudziestu stopni. Bałtyk przyciąga jednak jak magnes, a nadmorskie spacery popularne są przez cały rok. Jesienią i zimą, w okresie sztormów, na plażach znaleźć można największy bałtycki skarb – bursztyn. To właśnie między innymi z obróbki bursztynu słynie Gdańsk, największe miasto leżące nad morzem z fantastyczną architekturą, której historia sięga średniowiecza.

To jednak nie koniec wodnych atrakcji. Turystycznym hitem na skalę europejską są również Mazury, czyli kraina lasów i jezior. Pojezierze Mazurskie także leży na północy Polski. Liczba jezior przekracza tam 2700, a ich powierzchnia zajmuje aż 7% całego obszaru. To prawdziwy ewenement! Właśnie tam znajdują się dwa największe polskie jeziora – Śniardwy i Mamry. Mazurski Park Krajobrazowy to przyrodnicze serce tego terenu. W jego skład wchodzi także część Puszczy Piskiej razem z rzeką Krutynią. Mazury to jednak przede wszystkim prawdziwy raj dla żeglarzy. Jest tam kilkadziesiąt portów, marin i przystani, a dzięki kanałom można przepłynąć jachtem na wody sąsiedniego jeziora.

Typowo polski krajobraz tworzą również rzeki i ich rozlewiska, czyli miejsca, w których wiosną gromadzi się nadmiar wody. Tworzą się w ten sposób rozległe łąki i bagna, które są schronieniem dla dzikich zwierząt. Najdłuższą polską rzeką jest Wisła. Ma dokładnie 1047 km i płynie z południa na północ kraju. Zanim wody Wisły ujdą do Morza Bałtyckiego, przepływają przez wiele miast – w tym Kraków, Toruń czy Warszawę. Właśnie dlatego Wisła jest najbardziej znaną z polskich rzek.

Druga pod względem długości jest Odra. Jej źródło znajduje się jednak w Czechach. Odra również uchodzi do Bałtyku. Płynie przez zachodnią część kraju, mijając po drodze Opole czy Wrocław. Największym

Z kim i dokąd?

doptywem Odry jest natomiast Warta, trzecia pod względem długości rzeka w Polsce. Warta przepływa między innymi przez Gorzów Wielkopolski i Poznań. W okolicach Poznania utworzono też przepiękny Wielkopolski Park Narodowy, którego wschodnią granicę stanowi właśnie Warta.

TABELA ODPOWIEDZI

	P	F
0 Tekst mówi o polskim morzu, rzekach i jeziorach.	X	
1 Polska nie ma długiego wybrzeża.		
2 Morskie plaże w Polsce są najczęściej pokryte kamykami.		
3 Gdańsk jest znany z unikatowego kamienia.		
4 Na Pojezierzu Mazurskim jest kilkaset jezior.		
5 Odra płynie przez środek mapy Polski.		
6 Warta wpada do Odry.		
7 Wisła i Warta wpływają do Bałtyku.		

UWAGA! Napisz to dobrze!

Nazwy rzek, jezior i mórz w zapisujemy w języku polskim wielką literą – wszystkie człony nazwy (np. *Wisła*, *Śniardwy*, *Bałtyk*, *Czarna Hańcza*). Jeśli słowo *morze* lub *jezioro* jest częścią nazwy, również zapisywane jest wielką literą (np. *Jezioro Dominickie*, *Morze Bałtyckie*).

Uwaga: Polskie morze ma dwie nazwy: długą (*Morze Bałtyckie*) oraz krótką (*Bałtyk*).

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – Polska to nie tylko góry*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) parkach narodowych w Polsce.
- b) **Bałtyku i jeziorach oraz rzekach w Polsce.**
- c) turystyce w Polsce.

- 2.1.** Woda w Bałtyku jest
- dość słodka i ciepła.
 - słodka i średnio ciepła.
 - mało słona i raczej chłodna.
- 2.2.** Wisła ma długość
- 1037 km.
 - 1047 km.
 - 1048 km.
- 2.3.** Na Mazurach jest
- kilka tysięcy jezior.
 - kilkaset jezior.
 - kilkadziesiąt jezior.
- 2.4.** Do Morza Bałtyckiego nie uchodzi
- Wisła.
 - Warta.
 - Odra.
- 2.5.** Przez Wielkopolski Park Narodowy przepływa
- Wisła.
 - Warta.
 - Odra.

UWAGA! Wymów to dobrze!

W języku polskim ortograficzne litery **q** i **ę** nie zawsze są wymawiane jako jedna głoska (jeden dźwięk). Przed **ć** (*ci*) i **dź** (*dzi*) są wymawiane jako **oń** (zamiast *q*) i **eń** (zamiast *ę*) – np. *Ciąć, cięcie* [czytaj: ciońć, cieńćie].

- 3.** Proszę starannie wymówić frazy.
Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- Zanim wejdiesz do kajaka, nie zapomnij o założeniu i **zapięciu** kamilki.*
- Wielu ludzi **usiłuje** przepłynąć wpław jezioro.*
- Rozstrzygnięcie konkursu na **najpiękniejszy** polski akwen nie jest trudnym zdaniem.*
- Na **niestrzeżonych** kąpieliskach dużo łatwiej **utonąć**.*
- Musimy **zacząć** trenować pływanie.*
- Nagięcie** zasad bezpieczeństwa nad wodą było **nieodpowiedzialne**.*
- Zastąpienie** w wodzie jest **niezwykle** groźne.*
- Usiądź** nad brzegiem rzeki i **ciesz się** spokojem.*

Z kim i dokąd?

- Wejdź na pokład jachtu i rozsiądź się wygodnie.
- Zdobądź uprawnienia sternika, zanim wypożyczysz jacht na Mazurach.

4. **Składnia (rekcja przyimka).** Proszę uzupełnić zdania odpowiednimi przyimkami i wpisać nazwę miasta lub regionu w poprawnej formie.

UWAGA: Przyimki mogą się powtarzać.

na, nad, przy, o, w, po

Przykład:

Będę jutro (plaża).

Będę jutro ... **na plaży** ...

..... (Bałtyk) plaże są wyjątkowo malownicze.
..... (plaża) piasek jest złoty i bardzo miękki.
Turyści spędzają tam godziny, a to powoduje, że można zgłodzić. Dla-
tego latem właśnie (plaża) chodzą handlarze,
u których można kupić kanapki, gotowaną kukurydzę, a nawet pączki i
lody. Dawniej plaże były też (rzeki). Dziś jest to
rzadkość, bo bezpieczeństwo jest najważniejsze. Jednak
(brzeg) niejednej rzeki znaleźć można miejskie strefy relaksu z klima-
tycznymi kawiarniami i pubami. W Warszawie lubianym miejscem spo-
tkań (Wisła) są bulwary w okolicy mostu Poniatowskiego.
..... (Warta) w Poznaniu popularny jest teren w pobliżu mostu
Bolesława Chrobrego. Zupełnie inaczej wyglądają plaże
(jeziora). Tam nie ma słynnych, nadbałtyckich parawanów. Gdy jezioro
jest większe, często jest przy nim port lub marina. Polacy uwielbiają że-
głować (jeziora). (Śniardwy)
bez trudu można wypożyczyć jacht. (małe akweny)
można pływać kajakiem lub rowerem wodnym.
(parki narodowe) należy jednak pamiętać (cisa).
Jeśli jednak chcemy bezpiecznie i swobodnie bawić się
(woda), przez cały rok można pójść (basen).

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Przyimki łączące czasownik z miejscownikiem (Ms.) to: **na, po, o, przy, w** (np. *na plaży, przy domu*). Przyimek **nad** wymaga jednak narzędnika (N.), gdy odnosi się do lokalizacji (np. *nad wodą*).

5. Składnia (zдания безподmiotowe). Proszę napisać zdania bezpodmiotowe na podstawie podanych przykładów.

Przykład:

Na Mazurach **turyści** chętnie **spędzają** czas nad wodą.

Na Mazurach chętnie **spędza** się czas nad wodą.

Studenci w roku akademickim korzystają z uniwersyteckiego basenu.

Dziś Polacy nie jeżdżą nad rzeki, żeby się kąpać.

Teraz wszyscy preferują bezpieczne kąpieliska strzeżone.

Nad Bałtykiem turyści podziwiają wschody i zachody słońca.

Obecnie firmy organizują popularne spływy kajakowe Brdą.

Na żeglowanie po Śniardwach ludzie wypożyczają coraz więcej luksusowych jachtów.

W Warszawie nad Wisłą ludzie wypoczywają cały rok.

Na Pojezierze Drawskie turyści przyjeżdżają z prawdziwą radością.

Rybacy w Bałtyku łowią przepyszne ryby.

Przy wielu polskich jeziorach rząd zakłada parki krajobrazowe.

Z kim i dokąd?

Przykład drugi:

Nad Bałtykiem (jeść) wędzone ryby.

*Nad Bałtykiem ... **je się** ... wędzone ryby.*

W krystalicznie czystej wodzie Drawska (kąpać) najlepiej.

Po Warcie (pływać) statkiem wycieczkowym tylko w sezonie.

Na Mazury (jeździć) chętnie od lat.

Rowery wodne i kajaki (wypożyczać) nad większością jezior.

Zimą (chodzić) do Term Maltańskich, by nie tracić szansy na zabawę.

Dużo (mówić) o turystycznej atrakcyjności Obry.

W razie niebezpieczeństwa nad wodą (dzwonić) na 112.

We Wrocławiu najlepiej (wypoczywać) nad Odrą.

Na piaszczystych plażach Bałtyku (odpoczywać) doskonale.

W Polsce (uznawać), że Bałtyk ma najpiękniejsze plaże.

6. **Składnia (zdania bezpodmiotowe).** Proszę zamienić zdania z osobowymi formami czasowników na zdania z formami nieosobowymi zakończonymi na **-no**, **-to**.

Przykład:

Od lat turyści chętnie spędzali czas na Mazurach.

*Od lat chętnie **spędzano** czas na Mazurach.*

Wczoraj nad Bugiem turyści rozpalili ogniska.

.....

Na bałtyckich plażach władze wzięły pod uwagę postulaty ekologów.

.....

W sobotę ratownicy popularyzowali wiedzę o bezpieczeństwie nad Soliną.

Rok temu żeglarze uroczyście pożegnali najstarszą tawernę w porcie.

Do wielu dopływów Wisły, Odry i Warty koła wędkarskie wypuszczają młode ryby.

Od lat ludzie podziwiali niezwykle bogactwo przyrody.

Do niedawna w Jeziorze Dominickim turyści spotykali raki.

W zeszłym roku w Bałtyku przyrodnicy zaobserwowali delfina.

Pierwszego września firmy zakończyły sezon turystyczny nad Dunajcem.

W tym roku turyści żeglowali po Wigrach bardzo chętnie.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Czasowniki niewłaściwe **trzeba**, **warto** i **można** nie odmieniają się przez osoby i łączą z czasownikami w bezokoliczniku – np. *W weekend **można jechać** nad Bałtyk.*

7. Proszę wykorzystać wyrażenia przyimkowe z ćwiczenia 4. i napisać po jednym zdaniu bezpodmiotowym z każdym z nich.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Proszę opowiedzieć o wodnych atrakcjach turystycznych w Polsce – co trzeba, co warto, a co można zobaczyć? Przydatne będą informacje z ćwiczenia pierwszego.

W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

(UWAGA: zadanie można wykonać w parach – druga osoba notuje, a później obie osoby przedstawiają opinię koleżanki/kolegi reszcie grupy).

MIEJSCE NA NOTATKI

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STRZAŁ W DYCZĘ

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

Akwen – zbiornik wodny

Dopływ – rzeka, której wody wpływają do większej rzeki

Kajak – niewielka łódź podobna do canoe

Kamizelka ratunkowa – ubranie ochronne, które utrzymuje człowieka na wodzie

Nagiąć – bardzo zbliżyć się do złamania przepisów, reguł (jedno ze znaczeń)

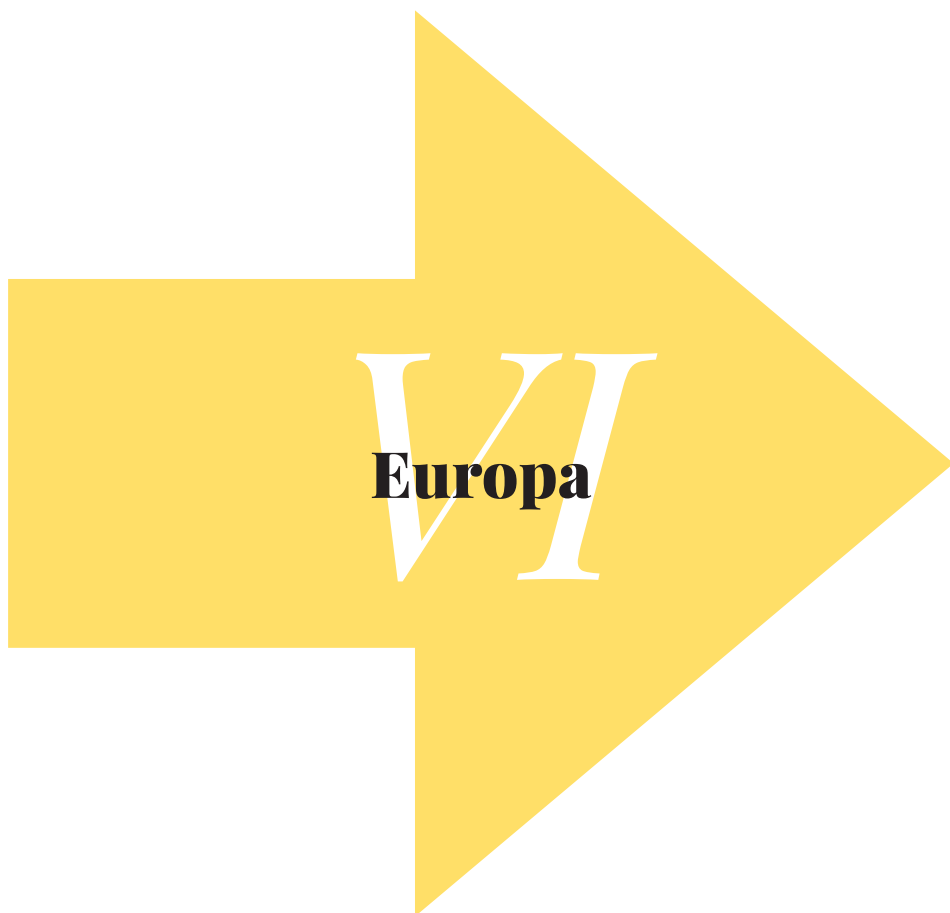
Pojezierze – obszar, na którym jest bardzo wiele jezior

Rozlewisko – miejsce, gdzie rozlewają się wody rzeki

Rozstrzygnięcie – werdykt, ostateczne ustalenie

Uchodzić – wpływać do jeziora, morza lub większej rzeki (jedno ze znaczeń)

Zastabnąć – zemdleć, nagle stracić siły

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:

P – gdy zdanie jest prawdziwe,

F – gdy jest fałszywe.

Europa to my

Europa to najdziwniejszy z kontynentów, bo tak naprawdę... kontynentem nie jest. Wydzielanie Europy jest konsekwencją utrwalonej tradycji oraz kulturowych i historycznych różnic, które dzielą Europę i Azję. Ten fenomen trwa do dziś, chociaż współczesna geografia mówi o sześciu kontynentach, a jednym z nich jest Eurazja.

W niewielkiej Europie (10,2 mln km²) leży aż 46 państw. Największym z nich jest położona na wschodzie Rosja. Najmniejszy jest natomiast Watykan, czyli kościelne państwo-miasto położone w Rzymie. Do największych państw Europy zalicza się jeszcze Ukrainę, Francję i Hiszpanię. Polska, która ma 312 679 km², jest dziewiąta na liście. Niektóre kraje europejskie mają swoje terytoria również w części azjatyckiej – tak jest między innymi w przypadku Rosji czy Turcji.

Wiele krajów Europy Zachodniej i Środkowej przystąpiło do Unii Europejskiej. Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Niemcy, Włochy, Dania, Irlandia, Grecja, Hiszpania, Portugalia, Austria, Finlandia, Szwecja, Czechy, Cypr, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry, Bułgaria, Rumunia i Chorwacja tworzą ten unikatowy związek współpracujących i zintegrowanych 27 państw.

Ale Europa to nie tylko wielka polityka. Europa to przede wszystkim ludzie – bogata i różnorodna kultura, a także fascynujące i popularne języki. Wśród największych i najważniejszych języków świata wymienia się zwykle angielski, rosyjski, niemiecki, hiszpański i portugalski. W samej Unii Europejskiej do największych języków zalicza się również włoski i polski. Polszczyzna jest dziś piątym największym językiem UE. Niedawny awans w tym rankingu związany jest z Brexitem (31.01.2020).

Nawet jeśli ktoś nie kocha nauki języków obcych, z pewnością kocha podróżować. Europa jest niekończącą się listą atrakcji turystycznych. Romantycznych doznań szuka się w Paryżu czy Wenecji. Wspaniałą architekturę podziwia się w Barcelonie, a antyczne budowle wciąż zachwycają w Rzymie czy Atenach. Miłośnicy przyrody wybrać mogą Alpy, norweskie fiordy lub pierwotną i dziką Puszczę Białowieską w Polsce. Jeśli jednak ktoś kocha jedzenie, wybierze miejsca z włoską pizzą czy czeskim piwem. Europa to prawdziwy raj dla turystów.

Z kim i dokąd?

TABELA ODPOWIEDZI

	P	F
0 Tekst mówi o różnorodności Europy.	X	
1 Geografia uznaje Europę za kontynent.		
2 Unia Europejska to kilkanaście partnerskich państw.		
3 Polszczyzna jest jednym z kilku największych języków EU.		
4 Wśród największych języków świata jest 5 z krajów UE.		
5 Starożytne zabytki są w stolicach całej Europy.		
6 Wielka Brytania jest poza UE od marca 2020 roku.		
7 W Polsce są lasy nienaruszone przez człowieka.		

UWAGA! Napisz to dobrze!

Nazwy krajów, regionów i miast w języku polskim piszemy wielką literą – np. *Czechy, Węgry, Wielkopolska, Prowansja, Ateny, Berlin*. Przymiotniki tworzone od tych nazw zapisywane są jednak małą literą – np. *czeski, węgierski, wielkopolski, prowansalski, ateński, berliński*.

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – Europa to my*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) przyrodzie w Europie.
- b) atrakcyjności i zróżnicowaniu Europy.
- c) Unii Europejskiej.

2.1. W Europie jest

- a) kilkanaście krajów.
- b) kilkadziesiąt krajów.
- c) kilka krajów.

2.2. Dwa największe państwa Europy to

- a) Rosja i Ukraina.
- b) Ukraina i Hiszpania.
- c) Rosja i Hiszpania.

2.3. W Unii Europejskiej nie ma

- a) Szwecji.
- b) Szwajcarii.
- c) Słowacji.

2.4. Wśród pięciu największych języków Unii Europejskiej jest

- a) czeski i polski.
- b) polski i niemiecki.
- c) włoski i czeski.

2.5. Puszcza Białowieska jest

- a) odtworzona.
- b) zachowana.
- c) zadbana przez człowieka.

UWAGA! Wymów to dobrze!

Jeśli po *p, b, m* występuje samogłoska *i*, wtedy głoski te mają miękką wymowę (np. *pisak*).

Jeśli po *i* występuje inna samogłoska, pozostaje miękka wymowa *p, b, m* oraz dodatkowa artykulacja *j* (np. *piasek* [pjasek]).

3. Proszę starannie wymówić frazy.

Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- *Biatlon to popularny sport na północy Europy.*
- *W Alpach panują doskonałe warunki dla miłośników białego szaleństwa.*
- *W czasie sztormu morska woda się pieni.*
- *Piankowe stroje pomagają zachować ciepło w chłodnej wodzie.*
- *Miałem spędzić urlop w Hiszpanii, ale pojechałem do Chorwacji.*
- *W herbie Gdyni jest miecz.*
- *Słyszałem w radiu cudowne, bałkańskie pieśni.*
- *Prawie każdy mieszkaniec Austrii jeździ na nartach.*
- *Nie wiesz, gdzie w Europie żyje najwięcej piesków?*
- *Bieganie jest niezwykle popularne w polskich parkach.*

4. Słowotwórstwo (przymiotnik). Proszę uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga: Proszę pamiętać o odpowiedniej formie przypadku.

Przykład:

Dla mnie najpiękniejszy jest (Polska) krajobraz.

Dla mnie najpiękniejszy jest ... **polski** ... krajobraz.

Podobno (Niemcy) samochody są najlepsze. Tak samo mówi się o (Czechy) piwie. Każdy kraj, region i miasto mogą pochwalić się czymś wyjątkowym. Istnieją różne stereotypy dotyczące tego, co w Europie może się podobać. Jeśli chodzi o kulinaria, chyba bezkonkurencyjna jest (Włochy) kuchnia. W pięknych, (Mediolan) restauracjach turyści z całego świata zjadają się pizzą i spaghetti. A w (Kraków) pierogami i bigosem. Bardzo cenione są też (Francja) wina. Miłośników przyrody zachwycą dzikie i tajemnicze (Ukraina) Karpaty albo (Austria) Alpy. W Hiszpanii popularne są (Katalonia) plaże. Hitem jest też (Barcelona) architektura. Wśród książkowych (Europa) bestsellerów znaleźć można (Skandynawia) kryminały, a muzyczne doznania na najwyższym poziomie gwarantuje opera (Wiedeń). A jeśli ktoś chciałby zobaczyć Europę w pigułce, zawsze może pojechać do magicznego, (Bułgaria) miasta Płowdiw, gdzie odnajdzie pozostałości (Rzym) areny, świetnie zachowany (Grecja) teatr, a na obiad zje coś typowego z bogatej i wspaniałej (Bałkany) kuchni.

WARTO WIEDZIEĆ!

Kierunki świata i nawigowanie w języku polskim (cd.):

- ↗ **północny wschód** (kierunek północno-wschodni; np. na północnym wschodzie Europy, na północny wschód od Europy)
- ↖ **północny zachód** (kierunek północno-zachodni; np. na północnym zachodzie Europy, na północny zachód od Europy)
- ↘ **południowy wschód** (kierunek południowo-wschodni; np. na południowym wschodzie Europy, na południowy wschód od Europy)
- ↙ **południowy zachód** (kierunek południowo-zachodni; np. na południowym zachodzie Europy, na południowy zachód od Europy)

5. Słowotwórstwo (rzeczownik).

Znasz już wszystkie nazwy?

Proszę uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Mężczyzna z Danii to , a kobieta to

Mężczyzna z Danii to ... **Duńczyk** ... , a kobieta to ... **Dunka**

Mężczyzna z Rosji to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Białorusi to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Ukrainy to ,
a kobieta to

Mężczyzna ze Słowacji to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Czech to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Niemiec to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Belgii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Holandii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Włoch to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Węgier to ,
a kobieta to

Z kim i dokąd?

Mężczyzna z Hiszpanii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Portugalii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Bułgarii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Rumunii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Anglii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Szkocji to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Walii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Wielkiej Brytanii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Irlandii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Serbii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Chorwacji to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Bośni to ,
a kobieta to

Mężczyzna ze Słowenii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Austrii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Gruzji to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Litwy to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Łotwy to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Estonii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Finlandii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Norwegii to ,
a kobieta to

Mężczyzna ze Szwecji to ,
a kobieta to

Twój najlepszy przyjaciel z Europy to ,
a jego mama to

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Liczebniki porządkowe, które wskazują kolejność obiektów, odmieniają się, jednak odmianie podlegają tylko ostatnie dwa człony (jedności i dziesiątki) – np. *W roku 2022; W roku dwa tysiące dwudziestym drugim.*

6. Fleksja (odmiana liczebników porządkowych).

Proszę uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Język polski jest (5.) największym językiem Unii Europejskiej.

Język polski jest ... **piątym** ... największym językiem Unii Europejskiej.

Polska przystąpiła do Unii Europejskiej w roku (2004)

..... (5.) rozszerzenie

objęło poza Polską również Cypr, Czechy, Estonię, Litwę, Łotwę, Malte, Słowację, Słowenię i Węgry. W ten sposób państwa te stały się kolejno

(16.), (17.),

(18.), (19.),

(20.), (21.),

(22.), (23.),

(24.) i (25.)

krajem Wspólnoty. Trzy lata później do tej grupy państw dołączyła Rumunia i Bułgaria, a w roku (2013)

Chorwacja. W lutym (2020) roku

Wspólnotę opuściła natomiast Wielka Brytania.

7. Chce Pan/Pani pojechać do jednego z krajów europejskich. Proszę napisać email do przyjaciółki/przyjaciela. Proszę wyjaśnić, dlaczego właśnie tam warto pojechać i zaprosić na wspólny wyjazd (200 słów).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Z kim i dokąd?

8. Proszę opowiedzieć, które kraje i regiony Europy Pan/Pani już zna i kiedy tam był/była. Jeśli to dopiero początek zwiedzania Europy, proszę opowiedzieć, które kraje warto poznać i w którym roku planuje Pan/Pani do nich pojechać. W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

(UWAGA: zadanie można wykonać w parach – druga osoba notuje, a później obie osoby przedstawiają opinię koleżanki/kolegi reszcie grupy).

MIEJSCE NA NOTATKI

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STRZAŁ W DYCIE

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

Awans – zdobycie lepszego stanowiska pracy lub pozycji

Doznanie – przeżycie, doświadczanie czegoś

Fenomen – jakieś niezwykle zjawisko

Miecz – broń z długim ostrzem, którą walczyli rycerze

Piana – lekka, delikatna struktura z pęcherzykami powietrza (np. na piwie)

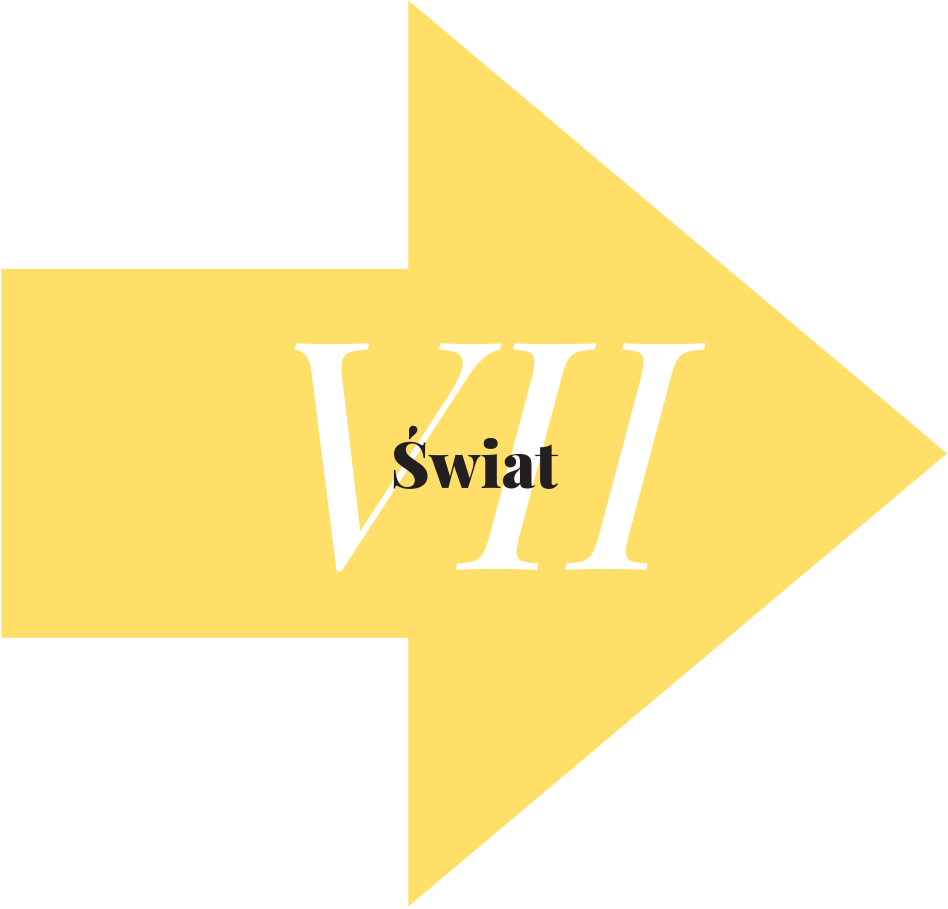
Podziwiać – oglądać z przyjemnością

Terytorium – określony obszar ziemi

Unikatowy – wyjątkowy, неповtarzalny

Wydzielanie – wyodrębnianie, oddzielanie czegoś od większej całości

Zachwycać – wzbudzać zachwyt, podziw; pozytywnie działać na odczucia

A large yellow arrow pointing to the right, serving as a background for the title.

VIII **Świat**

PLANETARIUM

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:

P – gdy zdanie jest prawdziwe,

F – gdy jest fałszywe.

Polacy w świecie

Kiedy pojawia się pytanie o liczbę Polaków, osoby profesjonalnie zajmujące się tym tematem mają najczęściej niewesołe miny. Odpowiedź jest naprawdę bardzo trudna. Dość łatwo można ustalić, że Polska ma około 38 mln obywateli. Na tę liczbę wskazują stale gromadzone dane administracyjne, a dodatkowym sposobem na ich sprawdzenie są spisy powszechne – w czasie spotkań z ankieterami lub w ankietach online Polacy przekazują podstawowe dane statystyczne. Dzięki temu specjaliści mogą dość dokładnie badać strukturę społeczną Polski i mają szereg informacji o tym, jak wygląda życie Polaków.

Dużo większym problemem jest określenie liczby Polaków żyjących poza granicami Polski. Według różnych szacunków jest to od 14 aż do 17 mln osób posiadających obywatelstwo lub przyznających się do polskiego pochodzenia, czyli Polonii. Oczywiście przyjęte kryteria bardzo mocno wpływają na ostateczny wynik takich badań. Różny może być przecież czas życia poza granicami kraju polskich rodzin, status prawny czy poziom przywiązania do polskiej kultury oraz znajomość języka polskiego.

Przyczyną powstawania polskich ośrodków w świecie były historyczne procesy polityczne, a później również ekonomiczne. Od XVIII wieku ziemie polskie opuszczali uczestnicy walk o wolność i niezależność kraju. W ten sposób powstały pierwsze skupiska polskie we Francji, Wielkiej Brytanii, Belgii, Szwajcarii, Niemczech, a także Stanach Zjednoczonych. Jednocześnie Polacy znaleźli się też na wschód od ziem polskich. Byli to często zesańcy polityczni po powstaniach narodowych, którzy zostali zmuszeni do wyjazdu w głąb Rosji carskiej.

XIX wiek przynosi także falę emigracji ekonomicznej. Polacy szukali lepszej przyszłości już nie tylko w Europie czy Stanach Zjednoczonych, ale również w Argentynie czy Brazylii. W 1918 roku, po 123 latach, Polska odzyskała niepodległość. Ale XX wiek przyniósł kolejną wojnę światową, przesunięcia granic i politycznych stref wpływów. Część Polaków pozostała w swoich rodzinnych stronach, które po 1945 roku były już częścią krajów sąsiednich. W tym czasie duże skupiska polonijne powstały za oceanem. Uznaje się, że Polonia w Stanach Zjednoczonych jest naj-

Z kim i dokąd?

większa na świecie – liczy około 10 mln, a największe skupiska to Chicago i Nowy Jork. W Ameryce Północnej dość liczna Polonia żyje także w Kanadzie (około 800 tys.), a w Ameryce Południowej wciąż wyróżnia się Polonia w Brazylii (1,5 mln) i Argentynie (350 tys.). W Afryce przedstawiciele Polonii spotkać można przede wszystkim w Republice Południowej Afryki (35 tys.). Po II wojnie światowej polscy emigranci osiedlali się nawet w Australii (200 tys.) i Nowej Zelandii (6 tys.).

TABELA ODPOWIEDZI

	P	F
0 Tekst mówi o różnych narodach świata.		X
1 Łatwo policzyć wszystkich Polaków.		
2 W Polsce są regularne spisy obywateli.		
3 Poza krajem żyje drugie tyle Polaków co w kraju.		
4 Polonia to nazwa Polaków żyjących w kraju i za granicą.		
5 Polacy emigrowali głównie z powodu pracy.		
6 Najwięcej Polaków w obu Amerykach żyje w Brazylii.		
7 Polonii nie ma w Afryce.		

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – Polacy w świecie*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) emigracji politycznej.
- b) Polakach żyjących w różnych krajach.
- c) Polakach w Europie i Ameryce Północnej.

- 2.1.** W Polsce żyje około
- 38 milionów Polaków.
 - 37 milionów Polaków.
 - 47 milionów Polaków.
- 2.2.** W XVIII wieku rozpoczęła się emigracja z powodów
- ekonomicznych.
 - politycznych.
 - religijnych.
- 2.3.** W XIX wieku emigrowano do
- krajów Europy i do Australii.
 - krajów Europy i Ameryki Północnej.
 - krajów Europy i obu Ameryk.
- 2.4.** Polonia w Stanach Zjednoczonych jest największa i liczy
- mniej niż 10 milionów.
 - mniej więcej 10 milionów.
 - ponad 10 milionów.
- 2.5.** W Argentynie jest mniejsza Polonia niż w
- Australii.
 - Nowej Zelandii.
 - Brazylii.

UWAGA! Wymów to dobrze!

Na końcu słowa samogłoska **ę** może być wymawiana jak **e**. W ten sposób mówi dziś zdecydowana większość Polaków – np. *liczbę* [liczbe], *strukturę* [strukture]. Subtelne wymawianie **ę** na końcu słowa jest nadal poprawne, ale pedantyczne razi nienaturalnością.

3. Proszę starannie wymówić frazy.

Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- *W lipcu wyjadę na kilka tygodni i zobaczę, jak żyją Polacy w Rosji.*
- *Cieszę się, że mam okazję pracować z Polonią.*
- *Planuję wyjazd na konferencję w Azji.*
- *Chciałbym poznać Polonię brazylijską.*
- *Emocjonuję się projektem z amerykańskimi uniwersytetami.*
- *Falę migracji powodują zmieniające się warunki.*
- *Szczególnie interesuję się językiem polskim na Litwie.*
- *Przed wylotem do Chin kupię jeszcze wygodną bluzę i elegancką kamizelkę.*
- *Wiedzę o świecie czerpię z podróży i lektur.*
- *Tę kobietę spotkałem na lotnisku w Moskwie.*

Z kim i dokąd?

4. **Słownictwo (przymiotnik).** Proszę uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga: Proszę pamiętać o odpowiedniej formie przypadku.

Przykład:

Fascynuje mnie (Australia) przyroda.

Fascynuje mnie ... **australijka** ... przyroda.

Chyba każdy chce podróżować po świecie, poznawać nowe miejsca i kultury. Każdy ma też swoje marzenia i swoją własną listę miejsc do odwiedzenia. Jednych interesuje (Brazylia) samba, drugih (Kanada) odludzia. (Ameryka) miasta przyciągają nie tylko Europejczyków. (Chiny) czy (Japonia) turysta z takim samym zainteresowaniem chodzi po (Nowy Jork) ulicach. (Afryka) bawoły, zebry, żyrafy czy hipopotamy to z kolei turystyczne przeboje nie mniejsze od (Kenia) plaż. (Indie) słonie czy tygrysy są jednak równie fascynujące, więc niełatwo się zdecydować. Jeśli jednak ktoś woli chłodniejsze miejsca, mogą mu się spodobać (Mongolia) stepy albo (Syberia) tajga. Marzeniem wielu turystów jest także zobaczenie (Nowa Zelandia) krajobrazów, które znane są z kinowych hitów. Dla zwolenników turystyki kulinarnej nie ma jednak nic ciekawszego niż (Azja) street food. (Wietnam) i (Tajlandia) kuchnia jest niesamowita, chociaż ogromną popularnością w świecie cieszą się także (Meksyk) i (Turcja) dania.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Niektóre nazwy mieszkańców krajów mogą okazać się nieoczywiste lub nawet zaskakujące. Inne mogą być jeszcze nieskonwencjonalizowane w języku lub rzadkie. Obywatel USA to Amerykanin, Indii to Hindus, a RPA (Republika Południowej Afryki) to Południowoafrykańczyk.

5. Słowotwórstwo (rzeczownik).

Znasz już wszystkie nazwy?

Proszę uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Mężczyzna z Kanady to , a kobieta to

Mężczyzna z Kanady to .. **Kanadyjczyk** .. , a kobieta to .. **Kanadyjka** ..Mężczyzna z Japonii to ,
a kobieta toMężczyzna z Chin to ,
a kobieta toMężczyzna z Wietnamu to ,
a kobieta toMężczyzna z Korei to ,
a kobieta toMężczyzna z Mongolii to ,
a kobieta toMężczyzna z Kazachstanu to ,
a kobieta toMężczyzna z Filipin to ,
a kobieta toMężczyzna z Indonezji to ,
a kobieta toMężczyzna z Nowej Zelandii to ,
a kobieta toMężczyzna z Australii to ,
a kobieta to

Z kim i dokąd?

Mężczyzna z Libii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Kongo to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Sudanu to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Nigerii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Tunezji to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Kamerunu to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Botswany to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Somalii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Tanzanii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Etiopii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Algierii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Egiptu to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Izraela to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Syrii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Iraku to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Iranu to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Palestyny to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Jemenu to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Meksyku to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Brazylii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Argentyny to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Chile to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Peru to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Boliwii to ,
a kobieta to

Mężczyzna z Ekwadoru to ,
a kobieta to

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Formy trybu przypuszczającego tworzone są poprzez dodanie do 3. osoby czasu przeszłego końcówek osobowych – np. *spać*:

ja spał**by**m (spała**by**m ♀)

my spali**by**śmy (spały**by**śmy ♀)

ty spał**by**ś (spała**by**ś ♀)

wy spali**by**ście (spały**by**ście ♀)

on/ona/ono spał**by**/spała**by**/spatoby

oni/one spali**by**/spały**by**

Z kim i dokąd?

6. Fleksja (formy trybu przypuszczającego).

Proszę uzupełnić zdania formami trybu przypuszczającego zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Karolina (chcieć) zwiedzić Australię, jeśli kupi tanie bilety.

Karolina ... **chciałaby** ... zwiedzić Australię, jeśli kupi tanie bilety.

Wojtek (polecieć) do Chin, gdyby miał taką możliwość.

Ja (czytać) natychmiast każdą książkę o Afryce.

Kasia (kupić) wycieczkę do Egiptu, ale nie ma czasu.

Wiem, że (ty; chcieć ♀) zwiedzić Maroko przy pierwszej okazji.

Moje dziecko (zakochać się) w Indiach od pierwszego wejrzenia.

My (pojechać) w głąb Azji choćby jutro.

Kasia i Agnieszka (sprzedać) całą biżuterię, żeby zobaczyć RPA.

Czy wy dwie (zwiedzać) chętniej Kanadę czy Rosję?

Paweł i Tomek (zrobić) wiele, żeby pływać po Amazonce.

Jestem pewien, że wy dwoje (czuć) się świetnie w Wietnamie.

Ja naprawdę nie (wiedzieć ♀) , co jest bezpieczne w Teksasie.

Ty nawet nie (wsiadać) do samolotu na Alaskę.

Paweł i Agnieszka (oddać) za zwiedzanie Syberii wszystko.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Końcówki trybu przypuszczającego zapisywane są łącznie z formami czasownika (np. *mieć – miałbym, czytać – czytałiby*). Jeśli jednak są to formy nieosobowe czasowników (zob. rozdział VI), zapisywane są oddzielnie – np. *trzeba by, można by, warto by, śpiewano by*.

7. Proszę napisać, które kraje i regiony na świecie chce Pan/Pani zobaczyć i co by Pan/Pani tam robił/a, gdyby wygrał/a konkurs na podróż za 100.000 zł. Proszę użyć form trybu przypuszczającego (150 słów).

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

8. Proszę scharakteryzować członków swojej grupy na kursie języka polskiego. Kto jest z jakiego kraju i jaki jest jego język?
W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

MIEJSCE NA NOTATKI

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STRZAŁ W DYCZĘ

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

- Emigracja** – wyjazd do obcego kraju, by tam żyć
Emocjonować się – czuć silne emocje, ekscytować się
Dane – informacje do przetwarzania komputerowego
Gromadzić – zbierać, pozyskiwać
Kryterium – warunek służący do oceny, kwalifikacji, podziału czegoś
Określenie – wskazanie, oszacowanie (jedno ze znaczeń)
Skupisko – nagromadzenie czegoś lub kogoś
Status – stan prawny
Struktura – całość zbudowana z powiązanych w określony sposób elementów
Szereg – zbiór elementów (jedno ze znaczeń)

A large yellow arrow pointing to the right, with a rectangular tail on the left side.

VIII

Instytucje i urzędy

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:
P – gdy zdanie jest prawdziwe,
F – gdy jest fałszywe.

Kto się tym zajmuje?

Polska jest stosunkowo dużym krajem Unii Europejskiej i jest też częścią Strefy Schengen. W praktyce oznacza to, że cała południowa i zachodnia granica Polski jest otwarta i dlatego bardzo trudno ustalić, ilu obcokrajowców żyje w Polsce.

Cudzoziemców zaczęło przybywać od roku 2014, a w 2016 i 2017 miał miejsce wyraźny wzrost ich liczby. Wiązać to można oczywiście ze stałą poprawą sytuacji ekonomicznej Polski oraz licznymi inwestycjami, które wymagają ciągłej obecności różnego typu pracowników z Polski i ze świata.

Według danych szacunkowych w Polsce żyje dziś nawet ponad 1,5 miliona obywateli innych państw. Dlaczego dane nie są precyzyjne? Na to pytanie odpowiedź jest prosta. Różne umowy międzynarodowe powodują, że możliwość przebywania w krajach Unii Europejskiej nie jest taka sama.

Część danych o obcokrajowcach w Polsce gromadzi Straż Graniczna. Tych funkcjonariuszy możemy spotkać na lotniskach czy na przejściach granicznych. To oni odpowiadają za sprawdzenie formalności w czasie wjazdu na terytorium Polski.

Ale nie wszyscy cudzoziemcy mają kontakt ze Strażą Graniczną. Obywatele krajów Unii Europejskiej mogą wjechać do Polski bez kolejek i kontroli przez otwarte granice między Polską a Niemcami (zachód), Czechami i Słowacją (południe) i Litwą (północny wschód). Oni również żyją na terenie Polski, na co wskazują dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). ZUS to instytucja, której zadaniem jest prowadzenie działań dotyczących ubezpieczeń społecznych. Urząd ten pobiera składki z pensji pracowników i wypłaca pieniądze emerytom. Gwarantuje też pomoc (renty) osobom, które nie mogą pracować.

Jeszcze inne informacje można wygenerować z systemów ministerialnych. Na przykład działające od 2015 do 2020 roku Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zajmowało się między innymi rynkiem pracy oraz pomocą społeczną. Również w ich archiwum można znaleźć dane dotyczące pracy cudzoziemców i dostępnych dla nich funduszy społecznych.

Z kim i dokąd?

Ważną funkcję ma także Urząd ds. Cudzoziemców, który oprócz legalizacji pobytu zajmuje się ochroną obcokrajowców, pomocą prawną czy podnoszeniem świadomości społecznej Polaków.

Ostatnim organem państwowym, o którym warto tu wspomnieć, jest Senat Rzeczypospolitej Polskiej, czyli izba wyższa polskiego parlamentu. Tradycyjnie to właśnie Senat odpowiada za kontakty i opiekę nad Polonią i Polakami w świecie. Ponieważ przedstawiciele Polonii są również obywatelami innych państw, to w kompetencjach Senatu leżą prace obejmujące swoim zakresem cudzoziemców – zwłaszcza osoby pochodzenia polskiego, które chcą utrzymać aktywny kontakt z krajem swoich przodków, a nawet do niego powrócić.

TABELA ODPOWIEDZI

	P	F
0 Ten tekst mówi o urzędach zajmujących się cudzoziemcami.	X	
1 Łatwo policzyć obcokrajowców w Polsce.		
2 Sytuacja gospodarcza nie wpływa na liczbę cudzoziemców.		
3 Umowy międzynarodowe nie utrudniają policzenia cudzoziemców.		
4 Polska ma otwarte granice z 5 państwami.		
5 ZUS zapewnia pieniądze po zakończeniu pracy zawodowej.		
6 Urząd ds. Cudzoziemców oferuje wsparcie prawników.		
7 Polonią zajmuje się Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.		

UWAGA! Napisz to dobrze!

W polskiej ortografii wielowyrazowe nazwy urzędów i instytucji zapisujemy wielką literą (wszystkie człony nazwy). Wyjątkiem są spójniki i przyimki, które zapisywane są małą literą, mimo iż są częścią oficjalnych nazw – np. *Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego*.

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – Kto się tym zajmuje?*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) Przyczynach otwartych granic.
- b) Cudzoziemcach i urzędach dla cudzoziemców.
- c) Emigracji ekonomicznej do Polski.

2.1. Otwarta jest granica

- a) ze wszystkimi krajami słowiańskimi.
- b) między innymi z Czechami i Słowacją.
- c) tylko z Niemcami, Czechami i Słowacją.

2.2. Obcokrajowców zaczęło przybywać

- a) głównie ze względów politycznych.
- b) głównie ze względów gospodarczych.
- c) głównie ze względu na światowe migracje.

2.3. W Polsce żyje około

- a) 0,5 miliona cudzoziemców.
- b) 2,5 miliona cudzoziemców.
- c) 1,5 miliona cudzoziemców.

2.4. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

- a) zajmuje się tylko polskimi obywatelami.
- b) ma informacje o zatrudnionych obcokrajowcach.
- c) pobiera składki ubezpieczeniowe.

2.5. Po zakończeniu pracy lub po wypadku czy chorobie pieniądze wypłaca

- a) Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
- b) Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
- c) Urząd ds. Cudzoziemców.

UWAGA! Wymów to dobrze!

W języku polskim grupy spółgłosek są równe pod względem dźwięczności (zob. rozdział 4.).

Innym typem upodabniania się sąsiednich spółgłosek jest upodobnienie pod względem miękkości. Szczególnie często można to usłyszeć, jeśli przed spółgłoską miękką (*ś/si, ć/ci, dź/dzi, ż/zi, ń/ni*) występuje spółgłoska zębowa (np. *z* lub *s*). W takiej pozycji może ona również zostać wymówiona miękko, ale jest to kwestia indywidualnych cech języka. Oba typy wymowy można usłyszeć u Polaków.

Z kim i dokąd?

3. Proszę starannie wymówić słowa na obydwa sposoby.

Przykład:

Zzieleniały – wymowa standardowa [zzieleniały] i miękka [zżeleniały]

Roz**si**erdzić – wymowa standardowa [____] i miękka [____]

Zdzielić – wymowa standardowa [____] i miękka [____]

Ssie – wymowa standardowa [____] i miękka [____]

Zziajany – wymowa standardowa [____] i miękka [____]

Zdziać – wymowa standardowa [____] i miękka [____]

Roz**zi**agać – wymowa standardowa [____] i miękka [____]

Zsiadać – wymowa standardowa [____] i miękka [____]

Zdzistawa – wymowa standardowa [____] i miękka [____]

Roz**si**adać – wymowa standardowa [____] i miękka [____]

4. Fleksja (dopełniacz liczby pojedynczej). Proszę przypomnieć sobie końcówki rzeczowników i przymiotników w dopełniaczu liczby pojedynczej, a następnie uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Muszę pilnie wystać dokumenty do (Urząd Wojewódzki).

Muszę pilnie wystać dokumenty do .. **Urzędu Wojewódzkiego** ...

Według
(Główny Urząd Statystyczny) z roku na rok zwiększa się liczba cudzoziemców w Polsce. Jednocześnie do
..... (Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej) trafia coraz więcej wniosków o przyznanie stypendium na studia częściowe i pełne w Polsce. Od
(Urząd ds. Cudzoziemców) można częściowo dowiedzieć się, ile osób z zagranicy pracuje i uczy się w naszym kraju. Dla
..... (Ministerstwo Spraw Zagranicznych) jest to ważne w kontekście kreowania polityki migracyjnej, promocji polskich szkół i rynku pracy za granicą. Oczywiście bez

..... (Instytut Polski) w Pradze, Moskwie czy Berlinie taka promocja nie byłaby łatwa. Na szczęście w upubliczonym raporcie z (Instytut Adama Mickiewicza) pojawiły się informacje, że również polska kultura cieszy się coraz większą popularnością w świecie. Dla (Muzeum Narodowe w Poznaniu) albo (Stary Teatr w Krakowie) to szansa na większą rozpoznawalność, zdobycie nowych gości i widzów.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Formy dopełniacza są uważane za jedne z najtrudniejszych. Niepotrzebnie! W liczbie pojedynczej rzeczowniki męskie mają końcówki *-a* oraz *-u*, rzeczowniki rodzaju nijakiego *-a*, a rodzaju żeńskiego *-y* lub *-i* (po *k, g* oraz spółgłoskach miękkich).

Warto jednak zapamiętać, że **praktycznie wszystkie męskie rzeczowniki żywotne otrzymują końcówkę *-a*** (np. *kota, psa, doktora, pana*).

Formy przymiotników są natomiast regularne (rodzaj męski i nijaki: *-ego*; rodzaj żeński: *-ej*; np. *wesoł**ego** pana, wesoł**ego** dziecka, wesoł**ej** pani*).

Przymyki i konstrukcje, które będą potrzebować form dopełniacza to między innymi: *do, od, dla, bez, u, według, z (ze), z powodu*.

5. **Fleksja (formy trybu rozkazującego).** Proszę zmodyfikować zdania tak, żeby użyć form trybu rozkazującego w formie porad zgodnie z podanymi przykładami.

Przykłady:

Ona nie potrafi wypełnić dokumentu.

(Ona, przeczytać) ... **Niech przeczyta** ... dokładnie wzór podania.

Nie ma już biletów na dziś Warszawy.

(**Pan**, kupić) ... **Niech Pan kupi** ... bilet na jutro rano.

Nie wiedzą, jak załatwić tę sprawę w urzędzie.

(Oni, wypełnić) ... **Niech wypełnią** ... najpierw ten wniosek.

Z kim i dokąd?

Nie ma informacji, gdzie jest Urząd Stanu Cywilnego.

(Państwo, iść) do pokoju 234.

Potrzebuje znaleźć gabinet dyrektora Departamentu Ochrony Środowiska.

(Ona, zapytać) w informacji przy wejściu do budynku.

Trzeba załatwić tę sprawę drogą oficjalną.

(Państwo, wysłać) oficjalne pismo.

Dane osobowe muszą być bezwzględnie poprawne.

(Panie, skontrolować) swoje dane.

Nie wie, ile ma czasu na odpowiedź.

(On, odpowiedzieć) do dwóch tygodni.

Nie wiedzą, jak powinny odpowiedzieć na zaproszenie.

(One, potwierdzić) datę spotkania mailem.

Nie wiedzą, co wziąć na wizytę w Wydziale Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców.

(Panowie, wziąć) wszystkie możliwe dokumenty.

Paweł zastanawia się, czy wziąć na spotkanie dodatkowe dokumenty.

(On, przygotować) dodatkowo zaświadczenie o niekaralności.

Trzeba się podpisać.

(Panowie, podpisać się) czytelnie.

Nie wie, ile ma załączyć fotografii do wniosku.

(Pan, przynieść) 2 fotografie.

Nie wie, jak się z nią będą kontaktować.

(Pani, podać) aktualny adres korespondencyjny.

Nie wie, jakie dane kontaktowe najlepiej zostawić.

(Ona, wpisać) numer telefonu w formularzu.

Pytają, kiedy powinni złożyć komplet dokumentów.

(Państwo, złożyć) dokumenty w środy.

Nie ma pojęcia, co teraz robić.

(Ona, poprosić) o pomoc prawną Urząd ds. Cudzoziemców.

Dostał pismo z prośbą o uzupełnienie dokumentów we wniosku o pobyt stały.

(On, stawić się) jak najszybciej w Urzędzie Wojewódzkim i po problemie.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

W 3. osobie liczby pojedynczej i mnogiej formy trybu rozkazującego tworzy się poprzez dodanie słowa *niech* do odpowiednich form czasu przyszłego – np. (oni) *niech* zadzwonią, (ona) *niech* zadzwoni. Komunikaty w formie grzecznościowej adresowane bezpośrednio mają dodatkowo formułę *Pan/Pani/Państwo/Panowie (proszę)*, która trafia między *niech* a czasownik – np. *Niech Państwo (proszę) zadzwonią jak najszybciej*.

Z kim i dokąd?

6. **Fleksja (czas przyszły prosty).** Proszę wykorzystać bezokoliczniki podane w ćwiczeniu 5. i każdy z nich odmienić przez osoby w czasie przyszłym.

Proszę policzyć, ile jest wzorów odmiany.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Czasowniki dokonane mają w czasie przyszłym prostym ten sam zestaw końcówek, który występuje w odmianie czasowników niedokonanych w czasie teraźniejszym, a kategoria gramatyczna, która różnicuje czasowniki dokonane (np. *napisać*) od niedokonanych (np. *pisać*), to **aspekt** – np.

Ja piszę list teraz. – Ja napiszę list jutro.

Ty piszesz list teraz. – Ty napiszesz list jutro.

On pisze list teraz. – On napisze list jutro.

Wy piszecie list teraz. – Wy napisiecie list jutro.

7. Brat najlepszej koleżanki / najlepszego kolegi chce pojechać na stypendium do Polski. Proszę wykorzystać tryb rozkazujący i napisać opinię z praktycznymi poradami (10-15 zdań).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

8. O których polskich instytucjach i urzędach już Pan/Pani słyszał/a? Z którymi się już Pan/Pani kontaktował/a i czym one się zajmują? W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

(UWAGA: zadanie można wykonać w parach – druga osoba notuje, a później obie osoby przedstawiają doświadczenia koleżanki/kolegi reszcie grupy).

Z kim i dokąd?

MIEJSCE NA NOTATKI

STRZAŁ W DYCHE

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

Formalności – działania urzędowe, według procedur

Fundusz – pieniądze zgromadzone na jakiś określony cel

Funkcjonariusz – pracownik służb państwowych, np. straży granicznej

Instytucja – jednostka pracy o publicznym charakterze, np. Centrum Kultury Zamek

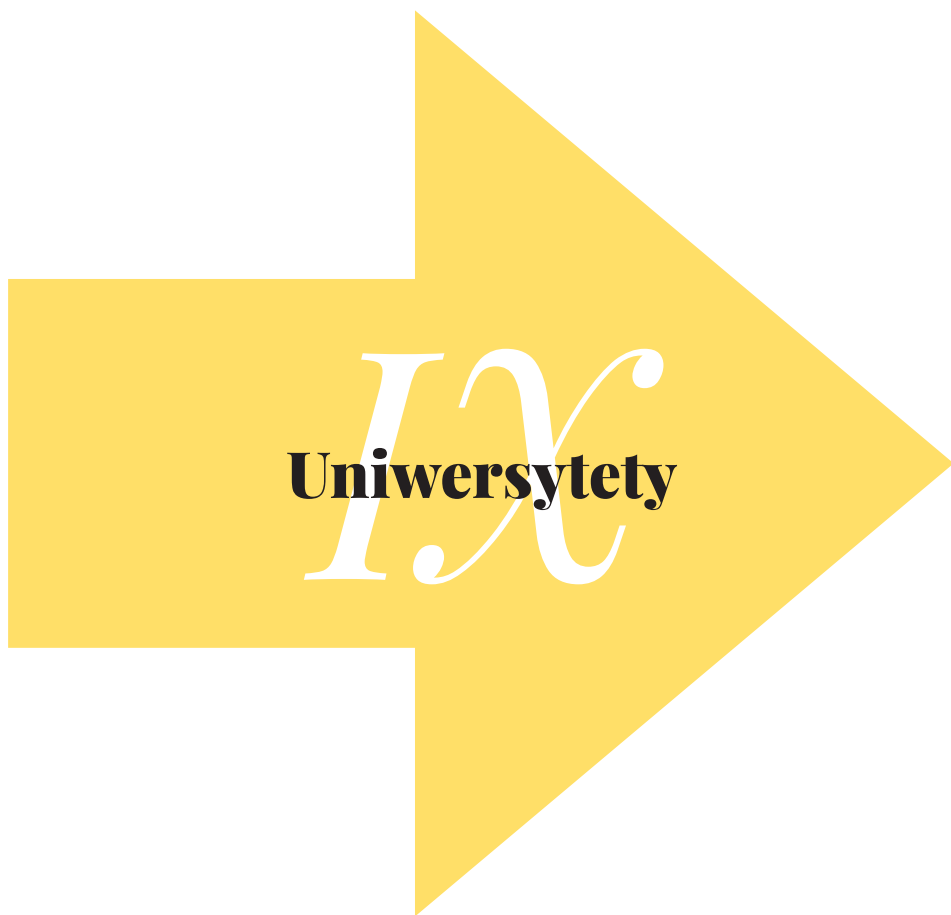
Renta – świadczenie pieniężne dla osób niezdolnych do pracy

Strefa – wydzielony obszar

Urząd – jednostka administracji państwowej, np. Urząd Stanu Cywilnego

Wiązać się [z czymś] – łączyć się z czymś jakąś relacją

Wsparcie – pomoc

ADAM MICKIEWICZ

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:

P – gdy zdanie jest prawdziwe,

F – gdy jest fałszywe.

Polskie uczelnie dawniej i dziś

W Polsce działa ponad 40 uniwersytetów, a ich historia jest niezwykle bogata. Wielowiekowa tradycja, a także światowe sukcesy absolwentów i uczonych sprawiają, że polskie uczelnie przyciągają liczne grono studentów – nie tylko z odległych zakątków Polski czy Europy, ale z całego świata.

Najstarszą polską uczelnią jest Uniwersytet Jagielloński (początkowo: Akademia Krakowska). Powstał w 1364 roku, jednak wykłady rozpoczęły się trzy lata później. Uniwersytet Jagielloński (UJ) jest więc drugim po Uniwersytecie Karola w czeskiej Pradze (1348) najstarszym uniwersytecie w Europie Środkowej. Jego pierwotna organizacja wzorowana była na włoskim Uniwersytecie Bolońskim. Uniwersytet Jagielloński szczególny rozkwit zawdzięcza królewskiej dynastii Jagiellonów, na których cześć nosi do dziś nazwę nadaną mu w roku 1817. W latach 1491–1495 w murach krakowskiej uczelni studiował Mikołaj Kopernik. To bez wątpienia jeden z najbardziej znanych na świecie słuchaczy tego uniwersytetu.

Dużą rozpoznawalność ma również Uniwersytet Warszawski (UW). Uczelnia ta założona została w 1816 roku, a dziś w jej skład wchodzi ponad dwadzieścia różnych wydziałów, w tym również samodzielny Wydział Polonistyki. Uniwersytet Warszawski posiada malowniczy Kampus Główny zajmujący zabytkowe budynki przy Krakowskim Przedmieściu w samym centrum Warszawy. Również tam swoją siedzibę ma Centrum Polonicum, które zajmuje się nauczaniem języka i kultury polskiej cudzoziemców oraz współpracą z polonistykami zagranicznymi. Uniwersytet Warszawski może poszczycić się także znaczną liczbą studentów i absolwentów, którzy w najnowszej historii pełnili ważne funkcje państwowe. Po 1989 roku w gronie tym znalazło się dwóch prezydentów oraz czterech premierów.

Znaczącą tradycją może poszczycić się Uniwersytet im. Adama Mickiewicza (UAM). Historia poznańskiej uczelni sięga XVI wieku. W 1519 roku w renesansowym budynku, stojącym do dziś na Ostrowie Tumskim, rozpoczęła działalność Akademia Lubrańskiego. Status uniwersytetu uzyskało następnie Kolegium Jezuickie, które utworzono na mocy przywileju królewskiego Zygmunta III Wazy z 28 października 1611 roku. Uniwersytet w obecnym kształcie rozpoczął natomiast

Z kim i dokąd?

działalność po I wojnie światowej, w 1919 roku. Po II wojnie światowej, już w 1945 roku, Uniwersytet Poznański wznowił prace. Dziesięć lat później patronem uczelni został nauczyciel akademicki i wybitny poeta doby romantyzmu – Adam Mickiewicz. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza nie zmienił swojej nazwy do dziś. Naukowy wkład UAM w dzieje Europy jest również warty odnotowania. To matematycy i kryptolodzy związani z poznańskim uniwersytetem – Marian Rejewski, Henryk Zygałski oraz Jerzy Różycki – opracowali techniki umożliwiające złamanie szyfru Enigmy, czyli niemieckiego urządzenia komunikacji z czasów II wojny światowej. Ich praca miała nieocenioną wartość. Pracę wybitnych uczonych upamiętnia Muzeum Enigmy w ścisłym centrum Poznania.

TABELA ODPOWIEDZI

	P	F
0 Ten tekst mówi o tradycji akademickiej w Polsce.	X	
1 Polskie uniwersytety nie są atrakcyjne dla studentów spoza Polski.		
2 W tej części Europy najstarsza jest jedna z polskich uczelni.		
3 Swoją nazwę Uniwersytet Jagielloński nosi od XVIII wieku.		
4 Czterech prezydentów było studentami UW.		
5 Pierwsi studenci pojawili się w Poznaniu w renesansie.		
6 Król Zygmunt III Waza nie chciał uniwersytetu w Poznaniu.		
7 Poznańscy matematycy mieli wpływ na przebieg II wojny światowej.		

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: Z kim i dokąd – Polskie uczelnie dawniej i dziś]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) strategii rozwoju polskich uniwersytetów.
- b) tradycji i współczesności polskich uniwersytetów.
- c) międzynarodowych kontaktach polskich uniwersytetów.

2.1. W Polsce jest

- a) kilka uniwersytetów.
- b) kilkanaście uniwersytetów.
- c) kilkadziesiąt uniwersytetów.

2.2. Historię dłuższą od innych uniwersytetów ma

- a) Uniwersytet Warszawski.
- b) Uniwersytet Jagielloński.
- c) Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

2.3. Najważniejsi polscy politycy są często kojarzeni z

- a) Uniwersytetem Warszawskim.
- b) Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- c) Uniwersytetem Jagiellońskim.

2.4. Związki ze szkołą jezuicką miał

- a) Uniwersytet Warszawski.
- b) Uniwersytet Jagielloński.
- c) Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

2.5. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza nosi swoją nazwę od

- a) doby renesansu.
- b) dwudziestolecia międzywojennego.
- c) połowy XX w.

UWAGA! Wymów to dobrze!

W języku polskim spółgłoski dźwięczne (np. *z, w, g, b*) są wymawiane jako bezdźwięczne, jeśli są na końcu słowa, które kończy zdanie lub jego część: *Rozkwit zawdzięcza królewskiej dynastii Jagiellonów* [czytaj: Jagiellonóf].

Z kim i dokąd?

3. Proszę starannie wymówić frazy.

Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- *Profesor Nowak z polonistyki to światowej klasy znawca romantycznych ballad.*
- *Na juwenaliach policjant poprosił, bym pokazał mu dowód.*
- *Program tych studiów nie zmienił się od dekad.*
- *Na pikniku akademickim jadłem przepyszny chleb.*
- *Tamten szczupły blondyn to znany archeolog.*
- *Docent przeżył na konferencji potężny blamaż.*
- *Na te studia namówił mnie sąsiad.*
- *W ramach nowego grantu na Wydziale Biologii bada się życie ameb.*
- *Uniwersytet Techniczny we Wrocławiu sprawdza właściwości nowej serii farb.*
- *Onomastyka interesuje się również nazwami gwiazd.*

4. **Fleksja (miejsownik liczby pojedynczej).** Proszę przypomnieć sobie końcówki rzeczowników w miejscowniku, a następnie uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Muszę wam opowiedzieć o (uniwersytet) w Poznaniu.

Muszę wam opowiedzieć o ... **uniwersytecie** ... w Poznaniu.

W (szkoła) zawsze lubiłem się uczyć. Raz powiedziałem komuś przy mojej (mama), że kiedyś będę pracować w (jednostka) badawczej. Mama opowiada to do dziś. Nie chciałem jednak robić eksperymentów na biednej (mysz) w środku (noc). Chciałem badać książki i mówić innym o (historia) literatury. Przez jakiś czas chciałem nawet zamieszkać w (Rzym), by tam rozpocząć studia. Ostatecznie zamieszkałem w (Poznań). Teraz jesiennymi wieczorami na miękkim (koc) w (róg) kanapy czytam najlepsze polskie książki, które powinny być w każdym (dom).

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Wybór końcówek miejscownika liczby pojedynczej reguluje wymowa (fonetyka).

W rodzaju żeńskim końcówkę *-e* mają rzeczowniki, których temat podstawowy kończy się na spółgłoskę twardą (np. *bieda* – *biedzie*). Końcówka *-y* występuje w słowach, których temat podstawowy kończy się na spółgłoskę funkcjonalnie miękką (np. *sz, cz, ż, rz, ć*) z wyjątkiem *l* (np. *burza* – *burzy*), a końcówka *-i* w słowach, których temat podstawowy kończy się na spółgłoskę miękką (np. *Basia* – *Bas*) oraz *l* (np. *Ola* – *Oli*).

W rodzaju męskim końcówka *-e* przynależy do rzeczowników, których temat kończy się na spółgłoskę twardą (np. *tom* – *tomie*) z wyjątkiem *k, g, ch*. Końcówka *-u* przynależy do pozostałych (w tym do wyjątków: *bawół, dom, pan, syn, wół* – *bawołu, domu, panu, synu, wołu*).

W rodzaju nijakim sytuacja jest taka sama, jak w rodzaju męskim.

Przeanalizuj formy z ćwiczenia 3.

- 5. Fleksja (miejscownik liczby pojedynczej i mnogiej).** Proszę przypomnieć sobie końcówki rzeczowników i przymiotników w miejscowniku, a następnie uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Muszę wam powiedzieć o (studia) w Poznaniu.

Muszę wam powiedzieć o ... **studiach** ... w Poznaniu.

Na
(Uniwersytet im. Adama Mickiewicza) w (Poznań) studiuje
ponad 35 tysięcy osób w
..... (różne katedry i instytuty) na 20 (wydziały).
Zdecydowanie najwięcej słuchaczy wybiera tradycyjny model – na
..... (studia stacjonarne) studiuje bowiem
aż 27 tysięcy młodych ludzi. W
..... (każdy kolejny rok akademicki) zwiększa się
liczba studentów z zagranicy. Jak informuje rektorat, w
..... (ostatni czas) jest to ponad tysiąc obcokrajow-
ców. Wzrost zainteresowania studiami na UAM można tłumaczyć jego
mocną pozycją na rynku edukacyjnym – od czerwca 2019 roku Uni-
wersytet im. Adama Mickiewicza należy do konsorcjum EPICUR, które
w (konkurs) Komisji Europejskiej uzyskało sta-
tus uniwersytetu europejskiego. Największą grupę studentów zagra-
nicznych stanowią słuchacze, którzy swoje rodzinne domy mają na

Z kim i dokąd?

..... (Ukraina), (Białoruś),
w (Hiszpania), (Turcja),
..... (Rosja), (Niemcy),
..... (Indie), we (Francja),
w (Chiny), (Kazachstan),
we (Włochy) i w (Irak).

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

Pozornie kłopotliwe są tylko formy rzeczowników liczby pojedynczej miejscownika. W liczbie mnogiej rzeczowniki otrzymują uniwersalną końcówkę **-ach** (wyjątki to stare nazwy kilku państw – *Węgry, Niemcy, Włochy* – *Węgrzech, Niemczech, Włoszech*).

Przymiotniki przyjmują końcówki **-im/-ym** w rodzaju męskim i nijakim oraz **-ej** w rodzaju żeńskim liczby pojedynczej. W liczbie mnogiej występują regularne kocówki **-ich/-ych**.

WARTO WIEDZIEĆ!

W kontekście nazw krajów stosuje się w języku polskim dwa przyimki łączące czasowniki z rzeczownikami – **na** oraz **w** (np. *Planuję żyć na Litwie i pracować w Rosji*). Dominuje przyimek **w**. Przyimek **na** łączy się jednak z niektórymi ważnymi dla polskiej kultury nazwami krajów w Europie Środkowej i Wschodniej (*na Węgrzech, na Słowacji, na Ukrainie, na Białorusi, na Litwie, na Łotwie*), chociaż nie ze wszystkimi (*w Czechach, w Austrii, w Rosji*).

6. Fleksja (czas przyszły złożony). Proszę uzupełnić zdania formami czasu przyszłego zgodnie z podanym przykładem.

6.1. Przykład:

..... (studiować, ja) w Katowicach, bo to moje marzenie.

.. Będę studiować .. w Katowicach, bo to moje marzenie.

..... (czytać, oni) skrypty regularnie,
a nie dopiero przed sesją.

..... (chodzić, wy) do biblioteki
po literaturę przedmiotu.

..... (szukać, my) artykułów nauko-
wych w wolnym dostępie.

..... (sprawdzać, one) zawartość naj-
nowszych czasopism naukowych.

..... (przygotowywać się, on) do zajęć
niezwykle sumiennie.

..... (dyskutować, ona) na ćwiczeniach i prezentować swoje opinie.

..... (uważać, ja) na wykładach i robić dokładne notatki.

..... (uśmiechać się, oni) do obsługi dziekanatu.

..... (odwiedzać, wy) księgarnie i antykwariaty.

..... (zachowywać się, my) ostrożnie w laboratorium.

6.2. Przykład:

Nie (studiować, ja ♀) w Katowicach, choć to moje marzenie.

Nie .. **będę studiowała** .. w Katowicach, choć to moje marzenie.

Nie (gubić, oni ♂♀) skryptów i materiałów, które są potrzebne na zajęcia.

Nie (ściągać, ty ♂) na kółkach, bo to po prostu nieuczciwe.

Nie (przychodzić, ty ♀) na konsultacje nieprzygotowany.

Nie (kopiować, ja ♀) fragmetów cudzych prac, bo plagiat jest karalny.

Nie (pożyczać, my ♀♀) nikomu karty do akademika.

Nie (zapominać, oni ♂♂) o terminach egzaminów.

Nie (korzystać, one) z telefonu w czasie wykładów.

Z kim i dokąd?

Nie (spóźniać się, wy ♂♀)
na zajęcia, żeby nie drażnić wykładowców.

Nie (imprezować, ty ♂) za często.

Nie (zasypiać, wy ♀♀) na poranne zajęcia.

UWAGA! ZAPAMIETAJ!

Czas przyszły złożony tworzy się poprzez połączenie formy osobowych nieregularnego czasownika *być* z czasownikiem niedokonanym w bezokoliczniku (porównaj 5.1.) albo odpowiednich formach 3. osoby liczby pojedynczej lub mnogiej (porównaj 5.2.).

Obie możliwości są równe pod względem stylistycznym. Formy osobowe mogą jednak być bardziej precyzyjne.

7. Proszę napisać, jak będzie wyglądała Pana/Pani edukacja w najbliższej przyszłości. Co będzie Pan/Pani robić, a czego nie? Proszę użyć form czasu przyszłego złożonego (200 słów).

[illegible]

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

8. Proszę opowiedzieć o polskich uniwersytetach. Ile ich Pan/Pani zna i co o nich wie? Który uniwersytet polecił/a by Pan/Pani zagranicznym polonistom i dlaczego? W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

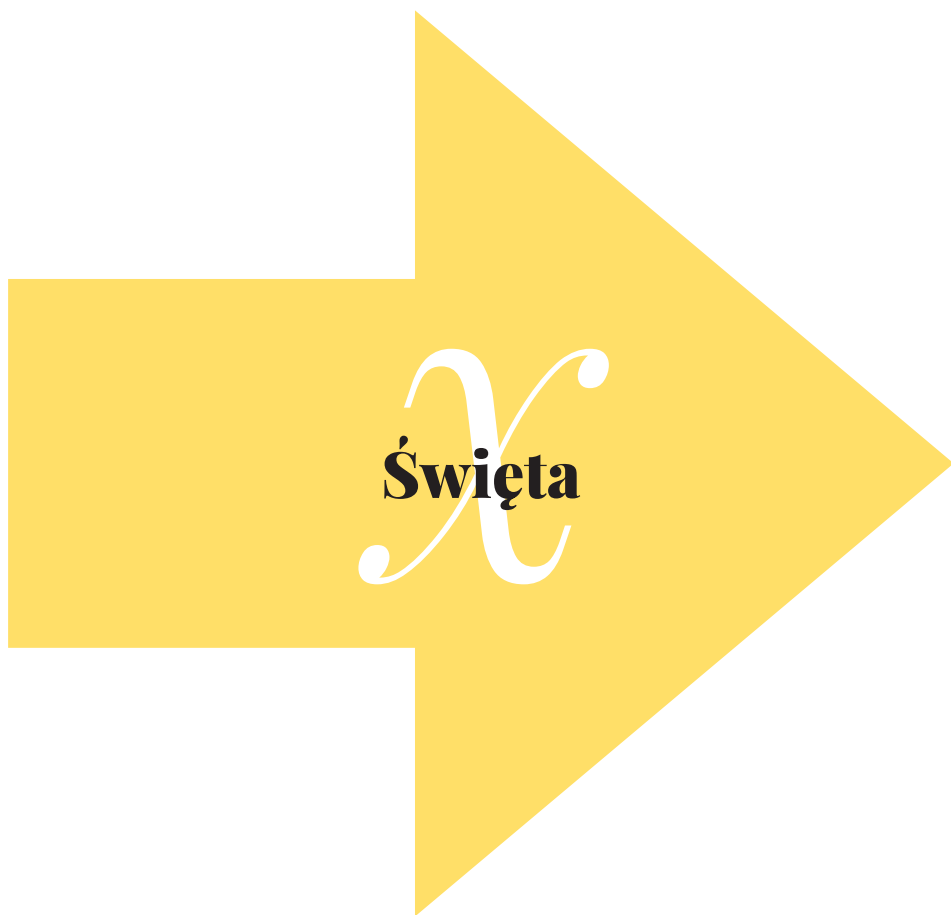
(UWAGA: zadanie można wykonać w parach – druga osoba notuje, a później obie osoby przedstawiają doświadczenia koleżanki/kolegi reszcie grupy).

MIEJSCE NA NOTATKI

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

Wydział – najważniejsza część organizacyjna uniwersytetu

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:

P – gdy zdanie jest prawdziwe,

F – gdy jest fałszywe.

Każdy lubi odpocząć

XXI wiek na starym kontynencie to czas stabilnego rozwoju ekonomiki i rynku pracy. Podobnie jest w Polsce, która w zjednoczonej Europie może uchodzić za pracusia. Według specjalistów z OECD (Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) Polacy pracują statystycznie więcej niż obywatele państw zachodnich. Czy jednak mocno się wyróżniamy? Też nie do końca – podobny czas pracy jest w Czechach, na Węgrzech, w Estonii, a nawet USA.

Jeszcze kilka lat temu statystyczny Polak pracował rocznie o 400 godzin więcej od swojego niemieckiego kolegi. Jeśli trudno to sobie wyobrazić, można przeliczyć to na pełne tygodnie pracy. Wtedy okazuje się, że pracujemy o 10 tygodni więcej! Podobnie wyglądają różnice między pracą Polaków oraz Brytyjczyków czy Norwegów. Mieszkańcy Wysp Brytyjskich pracują o 8 tygodni mniej, a Norwegii aż o 11!

Jak można rozumieć tę sytuację? Czy to miłość do pracy i niezwykła obojętność wyróżnia Polaków na tle innych krajów? Nawet jeśli tak właśnie jest, trzeba pamiętać również o dużych inwestycjach, które współcześnie pomagają w szybkim rozwoju Polski. Te procesy wymagają jednak ekonomicznego wysiłku, a Polacy wciąż jeszcze starają się dogonić bogatszy Zachód.

Ale nie samą pracą człowiek żyje. I może dlatego tak bardzo lubimy święta i dni wolne, których wbrew pozorom w polskim kalendarzu nie brakuje. Już w styczniu znajdzie się okazja do odpoczynku. I to bardzo szybko, bo 1 stycznia świętujemy Nowy Rok i dzień ten jest wolny od pracy. Po karnawałowych szaleństwach możemy także odpocząć kilka dni później. 6 stycznia to Święto Trzech Króli, które na liście dni wolnych od pracy jest najkrócej – dopiero od 2011 roku.

Po tak rozrywkowym początku roku trzeba jednak trochę popracować. Kolejna okazja do relaksu pojawia się dopiero wiosną. Dniem wolnym od pracy i okazją do rodzinnych spotkań jest Wielkanoc (niedziela oraz poniedziałek). Święta te mają charakter ruchomy. Oznacza to, że nie mają stałej daty w kalendarzu. Tradycja mówi, że Wielkanoc przypada w pierwszą niedzielę po pierwszej wiosennej pełni Księżyca już po 21 marca. Dlatego właśnie Wielkanoc obchodzimy pomiędzy 22 marca a 25 kwietnia (włącznie).

Z kim i dokąd?

Po długiej i szarej zimie wiosna daje więcej pretekstów do relaksu. Polacy uwielbiają tzw. majówkę, czyli długi weekend, który mamy dzięki temu, że 1 maja przypada Święto Pracy, a 3 maja Święto Konstytucji 3 Maja (upamiętnienie konstytucji z 1791 roku, drugiej demokratycznej konstytucji w historii świata!). To czas na spotkanie z przyjaciółmi i rodziną, wspólne grillowanie i odpoczynek w promieniach słońca na świeżym powietrzu.

Siedem tygodni po Wielkanocy obchodzone są Zielone Świątki. Co ciekawe, korzenie tego kościelnego święta sięgają jeszcze czasów pogańskich. Kolejnym świętem, którego data jest zależna od Wielkanocy, jest Boże Ciało. Jego obchody przypadają 60 dni później.

Chociaż lipiec jest bardzo popularnym miesiącem letnich urlopów, na kolejny wolny dzień trzeba poczekać nieco dłużej. 15 sierpnia obchodzone jest Święto Wojska Polskiego. Jest to ostatnia okazja do dodatkowego wypoczynku przed jesienią. Kolejne wolne dni przynosi dopiero listopad. 1 listopada, we Wszystkich Świętych, Polacy odwiedzają groby swoich najbliższych. 11 dni później przypada natomiast Święto Niepodległości, które upamiętnia odrodzenie polskiej państwowości po zakończeniu I wojny światowej.

Najbardziej rodzinne święta to jednak Boże Narodzenie. Ten czas kochają głównie dzieci, chociaż każdy dorosły z pewnością bardzo docenia dwa dni wolnego (25 i 26 grudnia) tuż przed Sylwestrem, który kończy stary rok pracą i nocną zabawą.

TABELA ODPOWIEDZI

	P	F
0 Amerykanie pracują mniej niż statystyczny Polak.		X
1 Zbliżony czas pracy do Polaków mają Czesi.		
2 Roczne różnice w czasie pracy Europejczyków można przeliczać tylko na dni.		
3 Polacy pracują dużo ze względu na mentalność.		
4 W styczniu są trzy dni świąteczne wolne od pracy.		
5 Tradycyjne święta religijne mają stałą datę w kalendarzu.		
6 Grillowanie stało się tradycyjnym sposobem spędzania świąt w lecie.		
7 Sylwester to dzień wolny od pracy.		

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – Każdy lubi odpocząć*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

2.0. Ten tekst mówi o

- a) kulturze pracy w Polsce i Europie.
- b) dniach wolnych od pracy w Polsce.
- c) rynku pracy w Polsce.

2.1. Niemcy pracują

- a) mniej od Norwegów.
- b) mniej od Brytyjczyków.
- c) więcej od Norwegów.

2.2. Nowym dniem wolnym od pracy jest

- a) Sylwester.
- b) Święto Trzech Króli.
- c) Święto Wojska Polskiego.

2.3. Swobodna atmosfera i wypoczynek na powietrzu kojarzy się z

- a) majówką.
- b) Zielonymi Świątkami.
- c) Świętem Niepodległości.

2.4. Stałą datę w kalendarzu ma

- a) Święto Trzech Króli.
- b) Zielone Świątki.
- c) Boże Ciało.

2.5. W grudniu mamy w Polsce

- a) jeden dzień świąteczny wolny od pracy.
- b) dwa dni świąteczne wolne od pracy.
- c) trzy dni świąteczne wolne od pracy.

UWAGA! Wymów to dobrze!

W niektórych pozycjach ortograficzne **ń** wymawia się niestandardowo. Dzieje się tak ze względu na sąsiednie dźwięki, które utrudniają wymówienie głoski [ń]. Przykładem takiej sytuacji jest słowo *stońce* – wtedy **ń** wymawia się jak *jn*.

Z kim i dokąd?

3. Proszę maksymalnie starannie wymówić frazy.

Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- *Po stresującym dniu pracy lubię pójść na drinka i potańczyć w klubie.*
- *Od końca zeszłego roku w naszej firmie mamy lepszy system premiowy.*
- *Statystyczny Chińczyk i Japończyk pracuje więcej niż Polak.*
- *Nie udało mi się jeszcze skończyć ostatniego projektu, a już zaczynamy kolejny.*
- *Dziś opończa przydaje się już tylko w pracy grup teatralnych i rekonstrukcyjnych.*
- *Niańczenie nowych pracowników czasem denerwuje menagerów.*
- *Urlop to zwieńczenie pracy.*
- *Po zamknięciu projektu byłem po prostu wycieńczony.*
- *Nie wiem, skąd się w moim gabinecie wzięła pomarańcza.*
- *Praca na lektoracie była wręcz szaleńcza, ale dziś świetnie już mówimy.*

4. **Fleksja (biernik).** Proszę przypomnieć sobie końcówki rzeczowników i przymiotników w bierniku, a następnie uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Czekam na, bo pojedziemy razem na święta do rodziców.

Czekam na ... **brata** ..., bo pojedziemy razem na święta do rodziców.

W tym roku na (Boże Narodzenie)
muszę kupić (perfekcyjny prezent)
dla każdego. Na (święta) zaprosiłem (mama),
..... (tata), (brat), a także
(przyjaciółka Kasia). Kasia weźmie oczywiście (pies), bo nigdzie
się bez niego nie rusza. Po (upominki) pojedę jeszcze
w listopadzie, zaraz po Święcie Niepodległości. Wolę mieć (czas)
na wszystko, żeby nie działać na (ostatnia chwila).
Sam chciałbym dostać (książka) albo (pudełko)
pełne słodyczy. Lubię (dobra lektura), tak jak
lubię (dobre jedzenie). Całe szczęście, że moi
najbliżsi dobrze znają (moje upodobania).

Jestem pewien, że wybiorą naprawdę
 (ciekawe publikacje) i (prawdziwe
 pyszności).

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

W bierniku liczby pojedynczej rzeczowniki męskie żywotne (np. *pan, kot*) mają formę zawsze taką samą jak dopełniacz (np. *pana, kota*). Większość pozostałych rzeczowników ma formę równą mianownikowi. W liczbie mnogiej formę równą dopełniaczowi – *-ów, -y* (po rz), *-i* (po spółgłoskach miękkich oraz l) – mają formy męskoosobowe. Pozostałe mają formę równą mianownikowi.

5. Fleksja (celownik, rodzaj męski). Proszę przypomnieć sobie końcówki celownika i uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Pod choinkę kupię (brat) wszystkie albumy Pidżamy Porno.

Pod choinkę kupię ... **bratu** ... wszystkie albumy Pidżamy Porno.

Nawet (najodważniejszy pies)
 nie podobają się fajerwerki w Sylwestra.

Uważnie przyglądam się (kot)
 w Wigilię i czekam, aż zacznie mówić.

..... (Starszy pan) podobają się
 defilady na Święto Wojska Polskiego.

..... (Mały chłopiec) wielką radość
 sprawiają wielkanocne tradycje, a najbardziej śmigus-dyngus.

Jak mówi przysłowie – (Pan Bóg)
 świeczkę, a (diabeł) ogarek.

..... (nowy ksiądz) nie udało się
 kazanie w Boże Ciało, bo zjadła go trema.

Z kim i dokąd?

Temu (świat) potrzeba więcej spokoju, relaksu i zabawy – nie tylko w karnawale.

W Święto Pracy poszliśmy do zoo i widzieliśmy, jak malutkie lwiątko kradły (ogromny lew) positek sprzed nosa.

W Sylwestra pije się alkohol, ale nie wszyscy dobrze to znoszą, bo łeb (łeb) nierówny.

..... (ojciec) Kasi zdarzył się wypadek samochodowy we Wszystkich Świętych, gdy ruch na drogach jest ogromny.

W tramwaju długo przyglądałem się (wesoły czart), który jechał z mamą na halloweenowy bal do przedszkola.

Przez godzinę będziemy pomagać (Wojtek) uczyć się polskiej gramatyki, mimo że to zupełnie proste.

Podaj (Karol) przepis na twojego wielkanocnego mazurka.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

W formach celownika liczby pojedynczej rzeczowniki rodzaju męskiego (np. *struś*, *koł*) mają końcówki *-owi* lub *-u* (*strusiowi*, *kołu*). Wyraźnie dominują jednak formy zakończone na *-owi*, a formy zakończone na *-u* łatwo skatalogować (por. ćwiczenie 4.). Istnieją także słowa, które łączą się z jedną lub drugą końcówką (np. *ortu* – *ortowi*, *ostu* – *ostowi*, *kwiatu* – *kwiatowi*, *katu* – *katowi*). Przysłówki otrzymują regularną końcówkę *-emu*.

6. Fleksja (celownik). Proszę przypomnieć sobie końcówki celownika i uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Pod choinkę kupię (mama i siostra) piękne sukienki
Pod choinkę kupię .. **mamie i siostrze** .. piękne sukienki.

Z zainteresowaniem przyglądałem się (zamyśleni ludzie) idącym w ulicznej procesji podczas Bożego Ciała.

Podarowałem (pani Barbara) designerskie kolczyki, które założyła na bal sylwestrowy.

Poświęciłem tej (miłość) najlepsze lata swojego życia, ale wszystko skończyło się w kwietniu przed Wielkanocą.

Powiedziałem (nowa dyrektorka),
że chcę wykorzystać zaległy urlop między Nowym Rokiem a Świętem
Trzech Króli.

Podczas rodzinnych spotkań na Wszystkich Świętych Agnieszka chwaliła
się (wszystkie kuzynki)
pierścieniem zaręczynowym.

Profesor pożyczył (studentka) książkę,
żeby mogła przeczytać ją w przerwie od zajęć po Bożym Narodzeniu.

Tłum ludzi przyglądał się
(ogromna defilada) z okazji Święta Wojska Polskiego.

..... (znajome panie) warto podarować
kwiaty z okazji Dnia Kobiet.

Andrzej zabronił (nastoletnie
dziecko) wyjechać bez opieki na majówkę.

John uwierzył (Katarzyna), że na Święto Konstytucji
3 Maja wszyscy Polacy dają sobie prezenty.

Wysłałem (Anna) noworoczne życzenia, ale nawet
nie odpisała.

Nigdy nie wierzyłem (rodzice), że na Wielkanoc
prezenty przynosi zając.

Zarezerwowaliśmy (znajomi) i sobie apartament
nad morzem, żeby wyskoczyć z nimi na długi weekend czerwcowy.

Nie znoszę (praca) w święta i weekendy.

Wbrew (złe doświadczenia)
postanowiłem samemu zrobić pierogi na Wigilię.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

W formach celownika liczby pojedynczej rzeczowniki rodzaju żeńskiego (np. *klatka, doradczyni, noc*) mają końcówki *-e, -i* lub *-y* (*klatce, doradczyni, nocy*). Rzeczowniki rodzaju nijakiego mają regularną końcówkę *-u* (np. *oko-oku*). Przymiotniki również mają regularne końcówki: *-ej* w rodzaju żeńskim oraz *-emu* w rodzaju nijakim (i męskim).

Liczba mnoga jest w całości regularna – wszystkie rzeczowniki mają końcówkę *-om*, a przymiotniki *-ym/-im*.

7.

[illegible]

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

- 8.** Proszę opowiedzieć, które święta obchodzone są w Pana/Pani kraju lub regionie i jakie są tradycje. W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

(UWAGA: zadanie można wykonać w parach – druga osoba notuje, a później obie osoby przedstawiają informacje od koleżanki/kolegi reszcie grupy).

MIEJSCE NA NOTATKI

czyli 10 świetnych, nowych słów na koniec lekcji

Wyskoczyć – potocznie wyjechać gdzieś na chwilę

**Nazwy
utrwalone w kulturze**

1. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć:

P – gdy zdanie jest prawdziwe,

F – gdy jest fałszywe.

Skąd to się wzięło?

Z kim i dokąd? Tak niekiedy pytają rodzice polskich nastolatków, gdy te podejrzanie szybko próbują wyjść z domu. O ile takie pytanie jest zupełnie jasne, o tyle nie każdy element komunikacji w rodzinie będzie zrozumiały dla innych osób. Tak samo jest z całym językiem. Funkcjonują w nim specyficzne zwroty, które łączą się z historią, filmem czy sztuką. Odwołują się do wiedzy ogólnej i budują czytelne skojarzenia – są to tzw. kody kulturowe.

Kiedy w Polsce dzieje się coś nietypowego i dziwnego, na co powinna sprawnie zareagować odpowiednia osoba, można usłyszeć: *Czy leci z nami pilot?* To pytanie wyraża obawę, czy ktokolwiek panuje nad sytuacją. Jest to też tytuł klasycznego już filmu. Kojarzycie go? Pewnie nie! Po zatruciu pokarmowym załogi pasażerskiego samolotu, były pilot wojskowy Ted musi pokonać swój strach i ocalić pasażerów. Teraz brzmi znajomo? To oczywiście komedia *Airplane!* z 1980 roku, w której grają Robert Hays i Leslie Nielsen. Polski tytuł nadany przez dystrybutora filmu jest zupełnie inny. Przedstawiony w filmie absurd wychodzenia z kryzysowej sytuacji jest więc elementem, do którego poprzez tytuł żartobliwie się nawiązuje.

By jednak dobrze rozumieć podobne kody kulturowe, trzeba znać coś więcej niż tylko dany język, jego gramatykę i słownictwo. Konsekwentne poznawanie kultury narodu po prostu pozwala łatwiej się komunikować.

Punktem wyjścia takiej edukacji mogą być nawet utwory dla dzieci. Zarówno te polskie, jak i te z kultury światowej. Literatura zagraniczna podlega przecież językowej adaptacji i nie zawsze można szybko się zorientować. Z baśni Andersena znana jest polskim dzieciom *Calineczka* (*Tommelise*), czyli dziewczynka mała jak cal. Jeszcze bardziej znany jest *Kopciuszek* (z baśni braci Grimm), który ma niedobrą macochę, złe siostry, zakochanego w sobie księcia i dużo szczęścia na końcu historii. Co jeszcze należy rozpoznawać? Na pewno *Kubusia Puchatka*, którego polski tytuł wcale nie musi być jasny. A jednak każde polskie dziecko wie, że miś o bardzo małym rozumku to Kubuś, a nie Winnie (*Winnie-the-Pooh* Alana Alexandra Milne'a).

Z kim i dokąd?

Warto też pamiętać o niektórych tytułach filmów i produkcji telewizyjnych, które były popularne w Polsce. Część z nich znana jest pod tytułami, które trudno uznać za przekład oryginału. Chyba najlepszym przykładem jest *Szklana pułapka* z Bruce'em Willisem. Pierwsza część serii *Die Hard* faktycznie rozgrywa się w szklanym wieżowcu, który staje się pułapką. Pomysł tłumacza nie pasuje jednak do kolejnych części ani trochę. Podobnie jeśli ktoś oglądał serial *Bold and Beautiful* (w Polsce zaczął być emitowany w 1994 roku). Jego polski tytuł to *Moda na sukces*, więc znów trudno się domyślić.

Na szczęście nie wszystkie adaptacje tytułów czy imion postaci są tak zabawne czy po prostu dziwne. Wiele przekładów jest wiernych, a inne ciekawie i kreatywnie nawiązują do oryginału – jak choćby genialny film Quentina Tarantino *Bękarty Wojny* (*Inglourious Basterds*).

TABELA ODPOWIEDZI

	P	F
0 Rodzice polskich nastolatków nigdy nie pytają dzieci o cel wyjścia z domu i towarzystwo.		X
1 Język rodziny funkcjonuje jak język narodowy.		
2 Pytanie <i>czy leci z nami pilot?</i> funkcjonuje w języku ogólnym.		
3 Gramatyka i słownictwo są najważniejsze w języku obcym.		
4 Klasyczne baśni są popularne w polskiej kulturze.		
5 Kubusia Puchatka znają wszystkie dzieci w Polsce.		
6 Niektóre serie filmów mają tytuły pasujące tylko do pierwszej części cyklu.		
7 Tytuły seriali tradycyjnie nie są tłumaczone na polski.		

2. Proszę uważnie słuchać tekstu czytanego przez lektora i wykonywać zadanie zgodnie z podanym przykładem.

Uwaga! Tekst zostanie odczytany dwa razy.

[Wyszukaj też w YouTube: *Z kim i dokąd – Skąd to się wzięło?*]

Proszę zaznaczyć właściwe odpowiedzi.

Przykład:

- 2.0. Ten tekst mówi o

- a) kulturze języka w Polsce.
- b) znanych nazwach i motywach w języku.
- c) pracy tłumacza.

- 2.1. Kody kulturowe to

- a) zrozumiałe dla wszystkich skojarzenia i aluzje.
- b) najbardziej znane filmy i seriale.
- c) nieczytelne zapisy w języku.

- 2.2. Zagraniczne tytuły

- a) najczęściej pozostają w oryginale.
- b) nie zawsze są dosłownie tłumaczone.
- c) są wiernymi tłumaczeniami oryginałów.

- 2.3. Popularna literatura dziecięca

- a) w Polsce jest podobna do tej w Europie.
- b) jest tradycyjnie polska.
- c) jest czytana bez tłumaczenia.

- 2.4. Serial *Moda na sukces* był w polskiej telewizji

- a) od połowy lat dziewięćdziesiątych.
- b) od połowy lat osiemdziesiątych.
- c) od samego początku lat dziewięćdziesiątych.

- 2.5. Film *Inglourious Basterds* po polsku nosi tytuł

- a) *Ekrany wojny.*
- b) *Karty wojny.*
- c) *Bękart wojny.*

UWAGA! Wymów to dobrze!

Samogłoska **ę** i **ą** przed **l** oraz **ł** jest wymawiana jak **e** oraz **o**. Jest to reguła współczesnej wymowy, od której nie ma wyjątków – np. *wzięło, zaczął* [wzięło], [zaczął].

Z kim i dokąd?

3. Proszę starannie wymówić frazy.

Proszę zwrócić szczególną uwagę na wyróżniony fragment:

- Reżyser „Psów” **wziął** samych najlepszych aktorów.
- Dystrybutorzy filmów często **cięli** budżet na dobre tłumaczenia.
- Język potoczny **wchłonał** popularne tytuły i teksty ze znanych filmów czy piosenek.
- „Klan” to serial, który **ciągnął** się w nieskończoność.
- Specjaliści od komunikacji **zaczęli** uważnie badać kody kulturowe.
- Tłumacz **zajął** się swoją pracą, ale tytuł i tak wybrał ktoś inny.
- Widzowie **skrzyknęli** się i zbojkotowali film.
- Wobec trzeciej części „Psów” krytycy **zajęli** różne stanowiska.
- Ten spektakl **minął** tak szybko.
- Studenci **wspięli** się na szczyt swoich możliwości i świetnie mówią po polsku.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

W tytułach książek, filmów, piosenek, wierszy, sztuk teatralnych wielką literą zapisujemy tylko pierwsze słowo – np. *Planeta singli*, *Gdy nie ma dzieci*, *Nic dwa razy*, *Chciałbym nie być*.

4. **Fleksja (narzędnik).** Proszę przypomnieć sobie końcówki rzeczowników i przymiotników w narzędniku, a następnie uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Idę z (klasa) do kina na *Ogniem i mieczem*.

Idę z ... **klasą** ... do kina na *Ogniem i mieczem*.

Z (duże zainteresowanie) można śledzić filmowe preferencje Polaków. Od kilkudziesięciu lat (niezmienna popularność) cieszy się kino polskie i amerykańskie. Wraz z (pojawienie) się platform typu Netflix czy HBO GO jeszcze większa liczba kinomaniaków zaraża się (prawdziwa miłość) do kina europejskiego, a nawet koreańskiego czy niepowtarzalnych filmów z Bollywood. Ogromną popularność zyskały też produkcje telewizyjne, których budżety pod (każdy wzgląd) biją budżety hollywoodzkich produkcji. HBO do dziś chwa-

li się (gigantyczny sukces)
Gry o tron. Między (platformy) panuje niewyobrażalna
konkurencja. Widzowie nie muszą już jeździć (metro),
..... (tramwaj), (samochody), by znaleźć
się w kinie. Nie trzeba męczyć się (uliczne
korki) przed, (głośni sąsiedzi)
w trakcie i (droga powrotna)
tuż po seansie. Wystarczy pokój z
(wygodna kanapa), (ulubione
przekąski) (lampka wina) i oczywi-
ście z (doborowe
towarzystwo). Teraz dystrybutorzy muszą już liczyć się z
..... (najnowsze preferencje) polskich
widzów. A jakie tytuły warto polecić osobom interesującym się
..... (polska
kinematografia)? W ostatnich latach widzowie zachwycali się (*Ida*),
..... (*Zimna wojna*), (*Pokłosie*),
..... (*Pan T.*), (*Wołyń*), (*Bogowie*),
..... (*Róża*), (*Boże ciało*) czy
..... (*Ostatnia rodzina*). Naprawdę warto.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

W narzędniku liczby pojedynczej rzeczowniki rodzaju męskiego i nijakiego (np. *pan*, *dziecko*) mają końcówkę *-em* (*panem*, *dzieckiem*). Rzeczowniki rodzaju żeńskiego (np. *pani*) mają końcówkę *-ą* (*panią*). W liczbie mnogiej wszystkie rzeczowniki mają końcówkę *-ami* (*-mi*) – np. *panami*.

Przymiotniki rodzaju męskiego i nijakiego mają końcówkę *-ym/-im* (*miłym*), a rodzaju żeńskiego *-ą* (*miłą*). W liczbie mnogiej wszystkie przymiotniki mają końcówkę *-ymi* (*-imi*) – np. *miłymi*.

- 5. Fleksja (koniugacje).** Proszę przypomnieć sobie wzory odmiany czasowników, a następnie uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

(ja, iść) z całą klasą do kina na *Ogniem i mieczem*.

.. **Idę** .. z całą klasą do kina na *Ogniem i mieczem*.

Zimna wojna (opowiadać) historię miłości, która
..... (trwać) przez lata i (kończyć się) szczę-
śliwie i nieszczęśliwie jednocześnie.

Z kim i dokąd?

..... (ja, znać) wiele historii jak z filmu.

Z pewnością i ty (móc) opowiedzieć niejedną historię, która ma filmowy potencjał.

Mówi się, że najlepsze historie (pisać) życie.

Dziś nie (my, umieć) już jednak żyć wolno, cieszyć się spokojem i przeżywać emocje.

Wy na szczęście (być) wciąż młodzi i (należać) do pokolenia, które może coś zmienić.

Nie wszyscy (chcieć) żyć tak szybko.

Być może to dzięki wam (my, zwolnić) na chwilę i będziemy cieszyć się każdą chwilą.

A czy ty (potrafić) zwolnić?

..... (ty, cieszyć się) gotowaniem obiadu i wspólnymi posiłkami z przyjaciółmi?

..... (ja, dziękować) bardzo za życie w ciągłym biegu i stresie!

..... (ja, mieć) ochotę czytać *Wiedźmin*, kryminały Świetlickiego albo powieści Tokarczuk.

Wy pewnie też (czekać) na wolną chwilę, by wyskoczyć do kina czy teatru.

..... (wy, budzić się) się wcześniej i szybko (wstawać)?

Naprawdę świetnie Was (ja, rozumieć)!

Jedyne, co nas (ratować), to weekend.

UWAGA! ZAPAMIĘTAJ!

W języku polskim są 4 wzory odmian czasowników w czasie teraźniejszym. Ich nazwy biorą się od końcówek pierwszej i drugiej osoby liczby pojedynczej

1. Koniugacja **-ę -esz** (np. *pisać* – *piszę*, *piszesz*, *pisze*, *piszemy*, *piszecie*, *piszą*)
2. Koniugacja **-ę -isz/-ysz** (np. *mówić* – *mówię*, *mówisz*, *mówi*, *mówimy*, *mówicie*, *mówią*)
3. Koniugacja **-am -asz** (np. *czytać* – *czytam*, *czytasz*, *czyta*, *czytamy*, *czytacie*, *czytają*)
4. Koniugacja **-em -esz** (np. *umieć* – *umiem*, *umiesz*, *umie*, *umiemy*, *umiecie*, *umieją*)

Czasowniki należące do pierwszej koniugacji mogą mieć w bezokoliczniku interfixs **-owa-** (np. *czarować*), który w formach osobowych zamienia się na **-uj-** (np. *czaruję*, *czarujesz*). Mogą mieć też interfixs **-wa-**, który zamienia się na **-j-** (np. *przyznawać* – *przyznaję*, *przyznajesz*).

Czasowniki należące do czwartej koniugacji to jedynie *umieć*, *rozumieć*, *śmieć*. Te same końcówki mają też formy czasowników *jeść* i *wiedzieć* (są to jednak formy archaiczne – *jem*, *jesz*; *wiem*, *wiesz*).

Uwaga! Czasownik **być** ma odmianę nieregularną.

- 6. Fleksja (deklinacja – podsumowanie).** Proszę przypomnieć sobie końcówki rzeczowników, a następnie uzupełnić zdania zgodnie z podanym przykładem.

Przykład:

Na koniec porozmawiamy o (onimy)

Na koniec porozmawiamy o ... **onimach**

Onimy, czyli nazwy własne, mają w (język) bardzo interesujące (miejsce). Wyróżnia je przede wszystkim to, jak funkcjonują. Przystępują one tylko (jednostki) – w odróżnieniu od (nazwy) pospolitych, które nie nazywają (obiekty) mających (charakter) indywidualny. Jak to rozumieć? Mogą nimi być różne (imiona), (nazwiska), (pseudonimy), (nazwy) konkretnych (kraje i regiony) (morza, rzeki i jeziora), (góry), wszelkich (obiekty) geograficznych, a także różnych (wytwory) ludzkiej (kultura). Ta ostatnia (kategoria) jest najciekawsza. Poza (tytuły) znajdzie się w niej miejsce dla (nazwy) wszystkich (święta), ale również (nazwy)

Z kim i dokąd?

państwowych (urzędy),
(instytucje), (szkoły) oraz
(uniwersytety).

Nazwy własne, które odnoszą się do (człowiek)
to antroponimy. Nazwa (obiekt) miejscowego
to toponim, a (wytwór) ludzkiej
..... (myśl i kultura) to chrematonim.

7. Proszę opisać swój typowy dzień. Jak się go spędza, co się robi, z kim i dokąd chodzi? Proszę używać form czasu teraźniejszego. (200 słów).

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

This image shows a full page of white paper with horizontal blue dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

8. Proszę opowiedzieć, które ciekawe tłumaczenia tytułów książek czy filmów na język polski Pan/Pani zna. A jak jest w Pana/Pani języku? Może znane są też popularne tytuły z Pana/Pani kraju w polskim wariancie? Jak można oceniać te tłumaczenia? W wypowiedzi warto użyć słowa/słów z tabeli na końcu lekcji.

(UWAGA: zadanie można wykonać w parach – druga osoba notuje, a później obie osoby przedstawiają informacje od koleżanki/kolegi reszcie grupy).

MIEJSCE NA NOTATKI

Zaręczynowy – związany z zaręczynami (symboliczne przyjęcie propozycji ślubu)

Bibliografia

- Balowski M., *Nazwy własne w podręcznikach glottodydaktycznych*, [w:] *Proměny polonistiky. Tradice a výzvy polonistických studií*, red. M. Benešová, R. Rusin Dybalska, L. Zakopalová, Praha 2014.
- Bańko M., *Wykłady z polskiej fleksji*, Warszawa 2002.
- Budzik J.H., Tambor A., *Polska półka filmowa. Krótkometrażowe filmy aktorskie i animowane w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Katowice 2018.
- Coste D., North B., Sheils J., Trim J., *Europejski system opisu kształcenia językowego. Uczenie się, nauczanie, ocenianie*, tłum. W. Martyniuk, Warszawa 2003.
- Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, red. S. Urbańczyk, Warszawa 1978, s. 227–228.
- Gałkowski A., *Definicja i zakres chrematonimii*, „Folia Onomastica Croatica” 2018, nr 27, s. 1–14.
- Graf M., *Literackie nie-nazywanie. Onomastykon polskiej prozy współczesnej*, Poznań 2015.
- Graf M., *Od wieloimienności do bezimienności, czyli postać nie-nazwana. Onomasty literackiego uwagi o postaci i postaciowaniu*, [w:] *Postać w kulturze wizualnej*, t. 1. *Ujęcia literackie*, red. A. Krawczyk-Laskarzewska, D. Bruszevska-Przytuła, P. Przytuła, Olsztyn 2018.
- Grzegorzczak R., *Wykłady z polskiej składni*, Warszawa 1996.
- Hofmański W., *Komunikatywność międzyjęzykowa a proces glottodydaktyczny. JPJO w rodzimym przestrzeni etno-kulturowej*, [w:] *Polonistyka na początku XXI wieku. Diagnozy, koncepcje, perspektywy*, red. J. Tambor, T.6., *W kręgu (glotto) dydaktyki*, red. A. Achtelek, K. Graboń, Katowice 2018, s. 177–189.
- Hofmański W., *Transfer ujemny a kompetencja językowa. Język polski w nauczaniu Słowian*, Praga 2014.
- Jakus-Borkowa E., *Nazewnictwo polskie*, Opole 1987.
- Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny. Zbiór materiałów opracowanych przez Komisję Ekspertów MEN*, red. W. Miodunka, Kraków 1992.
- Kajak P., *Kultura w nauczaniu polszczyzny jako języka obcego. Wstęp do kulturoznawstwa glottodydaktycznego*, Warszawa 2020.
- Karaś M., *W sprawie polskiej terminologii onomastycznej*, „Onomastica” 1968, nr 13, s. 352–360.
- Lipińska E., *Z polskim na ty*, Kraków 2006.
- Miodunka W., *Cześć, jak się masz? I. Spotkajmy się w Polsce*, Kraków 2006.
- Miodunka W., *Czy kultura była traktowana po macoszemu w nauczaniu języka polskiego jako obcego? Rozważania na marginesie książki Anny Burzyńskiej*, [w:] *Kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Stan obecny – programy nauczania – pomoce dydaktyczne*, red. W. Miodunka, Kraków 2004, s. 13–35.
- Mrózek R., *Kontynuacyjno-innowacyjna aktualizacja zadań onomastyki*, „Onomastica” 2016, nr 60, s. 27–35.
- Nagórko A., *Zarys gramatyki polskiej*, Warszawa 2002.
- Nowik K., *Zmiany frekwencyjne w zasobie imion w Polsce powojennej*, [w:] *Najnowsze przemiany nazewnictwa*, red. E. Jakus-Borkowska, K. Nowik, Warszawa 1998.
- Ruta-Korytowska K., *Poziom sprawności czytania i pisanie u studentów z dysfunkcją słuchu*, Poznań 2018.
- Rzetelska-Feleszko E., *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Kraków 1998, s. 97–190.
- Sarnowska-Giefling I., *Głos onomasty w kwestii nauczania słownictwa*, [w:] *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej. Materiały z Międzynarodowej Konferencji Glottodydaktycznej Stowarzyszenia „Bristol”*, red. P. Garncarek, Warszawa 2005, s. 183–192.
- Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, red. K. Rymut, Kraków 1995.
- Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, red. K. Rymut, t. 1–10, Kraków 1992–1994.
- Szczerbowska-Kopacz J., *Klasyfikacja, znaczenie oraz pochodzenie nazw geograficznych w Polsce*, „Językoznawstwo: współczesne badania, problemy i analizy językoznawcze” 2011, nr 5, s. 177–184.
- Tambor A., *Licz na Banacha. Podręcznik do nauczania polskiego słownictwa specjalistycznego dla cudzoziemców*, Katowice 2019.
- Tambor J., *Po co są końcówki równoległe?*, [w:] *Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego*, red. A. Achtelek, J. Tambor, Katowice 2007, s. 9–20.
- Wiśniewski M., *Zarys fonetyki i fonologii współczesnego języka polskiego*, Toruń 2011.
- Wolniewicz-Pawłowska E., *Terminologia onomastyczna w tradycji badawczej i praktyce normalizacyjnej*, „Onomastica” 2016, nr 60, s. 38–46.
- Zawadka J., *Komiks prymarny jako pomoc w nauce języka polskiego jako obcego*, [w:] *Bogactwo językowe i kulturowe Europy w oczach Polaków i cudzoziemców 2*, red. M. Gaze, E. Kunicka, Łódź 2014, s. 60–67.
- Zgółkowska H., *Słownik minimum języka polskiego*, Kraków 2013.

Aneks

Klucz

Imiona

- 1.1. P
- 1.2. F
- 1.3. F
- 1.4. F
- 1.5. P
- 1.6. P
- 1.7. F

- 2.1. C
- 2.2. B
- 2.3. C
- 2.4. B
- 2.5. A

4.

Basia
Zosia
Krysia
Małgosia/Gosia
Czesia
Karolinka
Bożenka
Beatka
Paulinka
Ewelinka
Martusia/Martunia
Krzyś
Staś
Jarek
Antek/Antoś
Piotrek/Piotruś
Henryczek
Janek/Jaś
Tomek
Wojtek
Darek
Romek
Władek
Czesiek
Grzesiek

5.

Maras
Piotras
Wojtas
Krzychu
Stachu
Rychu
Jachu
Wiechu
Bacha
Zocha
Krycha
Agniecha
Terecha

Gocha
Czecha
Martucha
Kajucha

6.

Pani Katarzyno/Kochana Kasiu
Pani Barbaro/Kochana Basiu
Pani Zofio/Kochana Zosiu
Pani Krystyno/Kochana Krysiu
Pani Małgorzato/Kochana Gosiu
Pani Czesławo/Kochana Czesiu
Pani Ireneo/Kochana Ireneo
Pani Bożeno/Kochana Bożenko
Pani Beato/Kochana Beatko
Pani Paulino/Kochana Paulinko
Pani Ewelino/Kochana Ewelinko
Pani Bogumiło/Kochana Bogusiu
Pani Marto/Kochana Martusiu
Panie Krzysztofie/Kochany Krzysiu
Panie Stanisławie/Kochany Stasiu
Panie Przemysławie/Kochany Przemku
Panie Jarosławie/Kochany Jarku
Panie Antoni/Kochany Antosiu
Panie Piotrze/Kochany Piotrusiu
Panie Henryku/Kochany Henryczku
Panie Janie/Kochany Jasiu
Panie Tomaszu/Kochany Tomku
Panie Wojciechu/Kochany Wojtusiu
Panie Romanie/Kochany Romku
Panie Władysławie/Kochany Władku
Panie Wiesławie/Kochany Wiesiu
Panie Czesławie/Kochany Czesiu
Panie Grzegorzu/Kochany Grzesiu

Nazwiska

- 1.1. F
- 1.2. F
- 1.3. P
- 1.4. F
- 1.5. F
- 1.6. P
- 1.7. F

- 2.1. B
- 2.2. C
- 2.3. A
- 2.4. C
- 2.5. A

4.1.

M.	figura	Słoboda	Zagłoba	Zgótka	Kula
D.	figury	Słobody	Zagłoby	Zgótka	Kuli
C.	figury	Słobodie	Zagłobie	Zgótce	Kuli
B.	figurę	Słobodę	Zagłobę	Zgótkę	Kulę
N.	figurą	Słobodą	Zagłobą	Zgótką	Kulą
Ms.	figury	Słobodie	Zagłobie	Zgótce	Kuli
W.	figuro	Słobodo	Zagłobo	Zgótka	Kulo

Z kim i dokąd?

4.2.

M.	zielona	Szyborska	Sawicka	Konieczna	Kulawiakowa
D.	zielonej	Szyborskiej	Sawickiej	Koniecznej	Kulawiakowej
C.	zielonej	Szyborskiej	Sawickiej	Koniecznej	Kulawiakowej
B.	zieloną	Szyborską	Sawicką	Konieczną	Kulawiakową
N.	zieloną	Szyborską	Sawicką	Konieczną	Kulawiakową
Ms.	zielonej	Szyborskiej	Sawickiej	Koniecznej	Kulawiakowej
W.	zielona	Szyborska	Sawicka	Konieczna	Kulawiakowa

4.3.

M.	miecznik	Makłowicz	Kulig	Biedroń	Marcisz
D.	miecznika	Makłowicza	Kuliga	Biedronia	Marcisza
C.	miecznikowi	Makłowiczowi	Kuligowi	Biedroniowi	Marciszowi
B.	miecznika	Makłowicza	Kuliga	Biedronia	Marcisza
N.	miecznikiem	Makłowiczem	Kuligiem	Biedroniem	Marciszem
Ms.	mieczniku	Makłowiczu	Kuligu	Biedroniu	Marciszu
W.	mieczniku	Makłowiczu	Kuligu	Biedroniu	Marciszu

4.4.

M.	piłka	Zgótką	Januszka	Mika	Ziejka
D.	piłki	Zgótki	Januszki	Miki	Ziejki
C.	piłce	Zgótkce	Januszce	Mice	Ziejce
B.	piłkę	Zgótkę	Januszkę	Mikę	Ziejkę
N.	piłką	Zgótką	Januszką	Miką	Ziejką
Ms.	piłce	Zgótkce	Januszce	Mice	Ziejce
W.	piłko	Zgótko	Januszko	Miko	Ziejko

4.5.

M.	Lato	Otto	Podsiadło	Kisio	Valentino
D.	Laty	Otty	Podsiadły	Kisia	Valentina
C.	Lacie	Otcie	Podsiadłe	Kisiowi	Valentinowi
B.	Latę	Ottę	Podsiadłą	Kisia	Valentina
N.	Latą	Ottą	Podsiadłą	Kisiem	Valentinem
Ms.	Lacie	Otcie	Podsiadłe	Kisiu	Valentinie
W.	Lato	Otto	Podsiadło	Kisio	Valentinie

4.6.

M.	Linke	Batory	Wodecki	Nowakowski	Linde
D.	Linkego	Batorego	Wodeckiego	Nowakowskiego	Lindeggo
C.	Linkemu	Batoremu	Wodeckiemu	Nowakowskiemu	Lindemu
B.	Linke	Batorego	Wodeckiego	Nowakowskiego	Linde
N.	Linkem	Batorym	Wodeckim	Nowakowskim	Lindem
Ms.	Linkem	Batorym	Wodeckim	Nowakowskim	Lindem
W.	Linke	Batory	Wodecki	Nowakowski	Linde

5.

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
(pan) Graczyk	(państwo/bracia) Graczykowie
Mika	Mikowie
Zgółka	Zgótkowie
Nowak	Nowakowie

6.

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
(pan) Nowakowski	(państwo/bracia) Nowakowscy
(pan) Rossi	(państwo/bracia) Rossowie
(pan) Biały	(państwo/bracia) Biali
(pan) Czarny	Czarni
(pan) Hucki	Huccy
(pan) Boni	Boniowie
(pan) Sudzki	Sudzcy

Regiony i miasta Polski

- 1.1. P
- 1.2. F
- 1.3. F
- 1.4. F
- 1.5. P
- 1.6. P
- 1.7. P

- 2.1. A
- 2.2. B
- 2.3. A
- 2.4. B
- 2.5. B

4.

Szczecin jest piękny. Bardzo chcę go zobaczyć.
 Gdańsk jest piękny. Bardzo chcę go zobaczyć.
 Olsztyn jest piękny. Bardzo chcę go zobaczyć.
 Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski są interesujące. Bardzo chcę je zobaczyć.
 Poznań jest piękny. Bardzo chcę go zobaczyć.
 Toruń i Bydgoszcz są interesujące. Bardzo chcę je zobaczyć.
 Łódź jest ładna. Bardzo chcę ją zobaczyć.
 Warszawa jest ładna. Bardzo chcę ją zobaczyć.
 Białystok jest piękny. Bardzo chcę go zobaczyć.
 Wrocław jest piękny. Bardzo chcę go zobaczyć.
 Opole jest przyjemne. Bardzo chcę je zobaczyć.
 Katowice są interesujące. Bardzo chcę je zobaczyć.
 Kielce są interesujące. Bardzo chcę je zobaczyć.
 Lublin jest piękny. Bardzo chcę go zobaczyć.
 Kraków jest piękny. Bardzo chcę go zobaczyć.
 Rzeszów jest piękny. Bardzo chcę go zobaczyć.

5.

Szczecin zamieszkuje szczecinianin. Tam mieszkają szczecinianie.
Gdańsk zamieszkuje gdańszczanin. Tam mieszkają gdańszczanie.
Olsztyn zamieszkuje olsztynianin. Tam mieszkają olsztynianie.
Zieloną Górę zamieszkuje zielonogórzanin. Tam mieszkają zielonogórzanie.
Gorzów zamieszkuje gorzowianin. Tam mieszkają gorzowianie.
Poznań zamieszkuje poznaniak. Tam mieszkają poznaniacy.
Toruń zamieszkuje torunianin. Tam mieszkają torunianie.
Bydgoszcz zamieszkuje bydgoszczanin. Tam mieszkają bydgoszczanie.
Łódź zamieszkuje łódzianin. Tam mieszkają łódzianie.
Warszawę zamieszkuje warszawiak. Tam mieszkają warszawiacy.
Białystok zamieszkuje białostoczanin. Tam mieszkają białostocczanie.
Wrocław zamieszkuje wrocławiak. Tam mieszkają wrocławianie.
Opole zamieszkuje opolanin. Tam mieszkają opolanie.
Katowice zamieszkuje katowiczanie. Tam mieszkają katowiczanie.
Kielce zamieszkuje kielczanin. Tam mieszkają kielczanie.
Lublin zamieszkuje lublinianin. Tam mieszkają lublinianie.
Kraków zamieszkuje krakowianin. Tam mieszkają krakowianie.
Rzeszów zamieszkuje rzeszowianin. Tam mieszkają rzeszowianie.

Wielkopolskę zamieszkuje Wielkopolanin. Tam mieszkają Wielkopolanie.
Mazowsze zamieszkuje Mazowszanin. Tam mieszkają Mazowszanie.
Śląsk zamieszkuje Ślązak. Tam mieszkają Ślązacy.
Pomorze zamieszkuje Pomorzanin. Tam mieszkają Pomorzanie.
Podhale zamieszkuje Podhalanin. Tam mieszkają Podhalanie.
Podlasie zamieszkuje Podlasianin. Tam mieszkają Podlasianie.
Kaszuby zamieszkuje Kaszub. Tam mieszkają Kaszubi.

6.

Od zawsze chciałem pojechać na Mazury. Było to moje marzenie, zanim jeszcze zamieszkałem na Podhalu. Teraz mam naprawdę daleko. Z Nowego Targu do Ełku jest aż 700 km, a podróż zajmuje prawie 9 godzin! Na szczęście dużo bliżej mam na Roztocze. To piękny region na wschodzie Polski. Często też jeżdżę do Wielkopolski. W Poznaniu zawsze czuję się świetnie, a kiedyś byłem tam na stypendium. Jesienią wybiorę się też na Kaszuby. Przy okazji odwiedzę przyjaciół w Gdańsku. Musi to jednak poczekać, bo we wrześniu mam zaproszenie do Zielonej Góry na winobranie, a takiej okazji nie przepuszczę za żadne skarby.

8.

Warszawa	– Warszawa jest w centrum/na wschodzie Polski.
Warszawa względem Łodzi	– Warszawa leży na południe/wschód od Łodzi.
Łódź	– Łódź jest w centrum Polski.
Łódź względem Poznania	– Łódź leży na północ/wschód od Poznania.
Gdańsk	– Gdańsk jest na północy Polski.
Gdańsk względem Szczecina	– Gdańsk leży na północ/wschód od Szczecina.
Szczecin	– Szczecin jest na północy/zachodzie Polski.
Szczecin względem Poznania	– Szczecin leży na północ/zachód od Poznania.
Gorzów Wielkopolski	– Gorzów Wielkopolski jest na zachodzie Polski.
Gorzów Wielkopolski względem Łodzi	– Gorzów Wielkopolski leży na północ/zachód od Łodzi.
Zielona Góra	– Zielona Góra jest na zachodzie Polski.
Zielona Góra względem Gdańska	– Zielona Góra leży na północ/zachód od Gdańska.
Wrocław	– Wrocław jest na zachodzie/południu Polski.
Wrocław względem Katowic	– Wrocław leży na zachód/północ od Katowic.
Katowice	– Katowice są na południu Polski.
Katowice względem Krakowa	– Katowice leżą na zachód od Krakowa.
Kraków	– Kraków jest na południu Polski.
Kraków względem Rzeszowa	– Kraków leży na zachód od Rzeszowa.
Rzeszów	– Rzeszów jest na południu/wschodzie Polski.
Rzeszów względem Poznania	– Rzeszów leży na wschód/południe od Poznania.
Lublin	– Lublin jest na zachodzie/południu Polski.
Lublin względem Olsztyna	– Lublin leży na południe/zachód od Olsztyna.
Olsztyn	– Olsztyn jest na północy Polski.
Olsztyn względem Białegostoku	– Olsztyn leży na północ/zachód od Białegostoku.
Białystok	– Białystok jest na wschodzie Polski.
Białystok względem Torunia	– Białystok leży na wschód/północ od Torunia.
Toruń	– Toruń jest w centrum Polski.

Toruń względem Bydgoszczy
Bydgoszcz
Bydgoszcz względem Gdańska
Kielce
Kielce względem Krakowa
Opole
Opole względem Wrocławia

– Toruń leży na wschód od Bydgoszczy.
– Bydgoszcz jest w centrum Polski.
– Bydgoszcz leży na południe od Gdańska.
– Kielce są na południu Polski.
– Kielce leżą na północ od Krakowa.
– Opole jest na południu Polski.
– Opole leży na północ/wschód od Wrocławia.

Góry

- 1.1. F
- 1.2. F
- 1.3. P
- 1.4. F
- 1.5. F
- 1.6. P
- 1.7. F

- 2.1. B
- 2.2. A
- 2.3. C
- 2.4. B
- 2.5. C

4.

Śnieżka jest wysoka, Babia Góra jest wyższa, Rysy są najwyższe.
Skopiec jest niski, Łysica jest niższa, Ślęza jest najniższa.
Góry Stołowe są lubiane, Pieniny są bardziej lubiane, Karkonosze są najbardziej lubiane.
Beskidy są skaliste, Karkonosze są bardziej skaliste, Tatry są najbardziej skaliste.
Izery są zagadkowe, Góry Stołowe są bardziej zagadkowe, Góry Sowie są najbardziej zagadkowe.
Szrenica jest stroma, Diablak jest bardziej stromy, Świnica jest najbardziej stroma.
Góry Świętokrzyskie są stare, Sudety są starsze, Karpaty są najstarsze.
Beskid Żywiecki jest popularny, Pieniny są popularniejsze, Tatry są najpopularniejsze.
Tarnica jest niedostępna, Wielka Rawka jest bardziej niedostępna, Halicz jest najbardziej niedostępny.
Góry Świętokrzyskie są tajemnicze, Góry Izerskie są bardziej tajemnicze, Bieszczady są najbardziej tajemnicze.
Łysica jest magiczna, Ślęza jest bardziej magiczna, Łysa Góra jest najbardziej magiczna.

5.

Odkąd postanowiłem uczyć się języka polskiego, miałem okazję polecieć do Polski już ponad 10 razy. Udało mi się zjeździć Polskę wszerz i wzdłuż. W zeszłym roku zdecydowałem się pojechać nawet w Bieszczady i przejść całą Połoninę Wetlińską. Przy okazji mogłem pojechać też do Ustrzyk i wejść na Tarnicę. Z górskich wycieczek najlepiej wspominam jednak Karkonosze. Postanowiłem wjechać kolejką linową na Szrenicę i dojść szlakiem do Szklarskiej Poręby. Teraz jestem na letniej szkole języka polskiego w Poznaniu, ale zanim wszyscy będą musieli wyjechać do swoich domów, pójdziemy wypróbować sztuczny stok na Malcie.

6.

Bardzo podoba mi się polska przyroda.
Fascynują mnie parki narodowe.
Od zawsze marzyłem, żeby zwiedzić Tatry i pojechać na Podhale.
W Karkonosze pojechałem przed pięcioma laty.
Wspaniałe było też na Pogórzu Sudeckim.
W Karpatach musi być podobnie.
W Wielkopolsce krajobraz jest płaski, ale tam są piękne lasy i jeziora.
Jednak najwięcej szlaków turystycznych jest w Beskidach.
Tam również chcę szybko pojechać.
Zanim wyjadę z Polski, na pewno pojadę też w dzikie Bieszczady.

Z kim i dokąd?

Woda

- 1.1. F
- 1.2. F
- 1.3. P
- 1.4. F
- 1.5. F
- 1.6. P
- 1.7. F

- 2.1. C
- 2.2. B
- 2.3. A
- 2.4. B
- 2.5. B

4.

Nad Bałtykiem (Bałtyk) plaże są wyjątkowo malownicze. Na plaży (plaża) piasek jest złoty i bardzo miękki. Turyści spędzają tam godziny, a to powoduje, że można zgłodnieć. Dlatego latem właśnie po plaży (plaża) chodzą handlarze, u których można kupić kanapki, gotowaną kukurydzę, a nawet pączki i lody. Dawniej plaże były też nad rzekami (rzeki). Dziś jest to rzadkość, bo bezpieczeństwo jest najważniejsze. Jednak nad brzegiem/przy brzegu (brzeg) niejednej rzeki znaleźć można miejskie strefy relaksu z klimatycznymi kawiarniami i pubami. W Warszawie lubianym miejscem spotkań nad Wisłą (Wiśła) są bulwary w okolicy mostu Poniatowskiego. Nad Wartą (Warta) w Poznaniu popularny jest teren w pobliżu mostu Bolesława Chrobrego. Zupełnie inaczej wyglądają plaże nad jeziorami (jeziora). Tam nie ma słynnych, nadbałtyckich parawanów. Gdy jezioro jest większe, często jest przy nim port lub marina. Polacy uwielbiają żeglować po jeziorach (jeziora). Nad Śniardwami (Śniardwy) bez trudu można wypożyczyć jacht. Po małych akwenach (małe akweny) można pływać kajakiem lub rowerem wodnym. W parkach narodowych (parki narodowe) należy jednak pamiętać o ciszy (cisza). Jeśli jednak chcemy bezpiecznie i swobodnie bawić się nad wodą (woda), przez cały rok można pójść na basen (basen).

5.

W roku akademickim korzysta się z uniwersyteckiego basenu. Dziś nie jeździ się nad rzeki, żeby się kąpać. Teraz preferuje się bezpieczne kąpieliska strzeżone. Nad Bałtykiem podziwia się wschody i zachody słońca. Obecnie organizuje się popularne spływy kajakowe Brdą. Na żeglowanie po Śniardwach wypożycza się coraz więcej luksusowych jachtów. W Warszawie nad Wisłą wypoczywa się cały rok. Na Pojezierze Drawskie przyjeżdża się z prawdziwą radością. W Bałtyku łowi się przepyszne ryby. Przy wielu polskich jeziorach zakłada się parki krajobrazowe. W krystalicznie czystej wodzie Drawska kąpie się najlepiej. Po Warcie pływa się statkiem wycieczkowym tylko w sezonie. Na Mazury jeździ się chętnie od lat. Rowerem wodne i kajaki wypożycza się nad większością jezior. Zimą chodzi się do Term Maltańskich, by nie tracić szansy na zabawę. Dużo mówi się o turystycznej atrakcyjności Obry. W razie niebezpieczeństwa nad wodą dzwoni się na 112. We Wrocławiu najlepiej wypoczywa się nad Odrą. Na piaszczystych plażach Bałtyku odpoczywa się doskonale. W Polsce uznaje się, że Bałtyk ma najpiękniejsze plaże.

6.

Wczoraj nad Bugiem rozpalono ogniska. Na bałtyckich plażach wzięto pod uwagę postulaty ekologów. W sobotę popularyzowano wiedzę o bezpieczeństwie nad Soliną. Rok temu uroczystie pożegnano najstarszą tawernę w porcie. Do wielu dopływów Wisły, Odry i Warty wypuszczano młode ryby. Od lat podziwiano niezwykle bogactwo przyrody. Do niedawna w Jeziorze Dominickim spotykano raki. W zeszłym roku w Bałtyku zaobserwowano delfina. Pierwszego września zakończono sezon turystyczny nad Dunajcem. W tym roku żeglowano po Wigrach bardzo chętnie.

Europa

- 1.1. F
- 1.2. F
- 1.3. P
- 1.4. F
- 1.5. F
- 1.6. F
- 1.7. P

- 2.1. B
- 2.2. A
- 2.3. B
- 2.4. B
- 2.5. B

4.

Podobno niemieckie (Niemcy) samochody są najlepsze. Tak samo mówi się o czeskim (Czechy) piwie. Każdy kraj, region i miasto mogą pochwalić się czymś wyjątkowym. Istnieją różne stereotypy dotyczące tego, co w Europie może się podobać. Jeśli chodzi o kulinaria, chyba bezkonkurencyjna jest włoska (Włochy) kuchnia. W pięknych, mediolańskich (Mediolan) restauracjach turyści z całego świata zjadają się pizzą i spaghetti. A w krakowskich (Kraków) pierogami i bigosem. Bardzo cenione są też francuskie (Francja) wina. Miłośników przyrody zachwycą dzikie i tajemnicze ukraińskie (Ukraina) Karpaty albo austriackie (Austria) Alpy. W Hiszpanii popularne są katalońskie (Katalonia) plaże. Hitem jest też barcelońska (Barcelona) architektura. Wśród książkowych europejskich (Europa) bestsellerów znaleźć można skandynawskie (Skandynawia) kryminały, a muzyczne doznania na najwyższym poziomie gwarantuje opera wiedeńska (Wiedeń). A jeśli ktoś chciałby zobaczyć Europę w pigułce, zawsze może pojechać do magicznego, bułgarskiego (Bułgaria) miasta Płowdiw, gdzie odnajdzie pozostałości rzymskiej (Rzym) areny, świetnie zachowany grecki (Grecja) teatr, a na obiad zje coś typowego z bogatej i wspaniałej bałkańskiej (Bałkany) kuchni.

5.

Mężczyzna z Rosji to Rosjanin, a kobieta to Rosjanka.
 Mężczyzna z Białorusi to Białorusin, a kobieta to Białorusinka.
 Mężczyzna z Ukrainy to Ukraińiec, a kobieta to Ukrainka.
 Mężczyzna ze Słowacji to Słowak, a kobieta to Słowenka.
 Mężczyzna z Czech to Czech, a kobieta to Czeszka.
 Mężczyzna z Niemiec to Niemiec, a kobieta to Niemka.
 Mężczyzna z Belgii to Belg, a kobieta to Belgijka.
 Mężczyzna z Holandii to Holender, a kobieta to Holenderka.
 Mężczyzna z Włoch to Włoch, a kobieta to Włoszka.
 Mężczyzna z Węgier to Węgier, a kobieta to Węgierka.
 Mężczyzna z Hiszpanii to Hiszpan, a kobieta to Hiszpanka.
 Mężczyzna z Portugalii to Portugalczyk, a kobieta to Portugalka.
 Mężczyzna z Bułgarii to Bułgar, a kobieta to Bułgarka.
 Mężczyzna z Rumunii to Rumun, a kobieta to Rumunka.
 Mężczyzna z Anglii to Anglik, a kobieta to Angielka.
 Mężczyzna z Szkocji to Szkot, a kobieta to Szkotka.
 Mężczyzna z Walii to Walijszyk, a kobieta to Walijska.
 Mężczyzna z Wielkiej Brytanii to Anglik, a kobieta to Angielka.
 Mężczyzna z Irlandii to Irlandczyk, a kobieta to Irlandka.
 Mężczyzna z Serbii to Serb, a kobieta to Serbka.
 Mężczyzna z Chorwacji to Chorwat, a kobieta to Chorwatka.
 Mężczyzna z Bośni to Bośniak, a kobieta to Bośniaczka.
 Mężczyzna ze Słowenii to Słoweniec, a kobieta to Słowenka.
 Mężczyzna z Austrii to Austriak, a kobieta to Austriaczka.
 Mężczyzna z Gruzji to Gruzin, a kobieta to Gruzinka.
 Mężczyzna z Litwy to Litwin, a kobieta to Litwinka.
 Mężczyzna z Łotwy to Łotysz, a kobieta to Łotyszka.
 Mężczyzna z Estonii to Estończyk, a kobieta to Estonka.
 Mężczyzna z Finlandii to Fin, a kobieta to Finka.
 Mężczyzna z Norwegii to Norweg, a kobieta to Norweżka.
 Mężczyzna ze Szwecji to Szwed, a kobieta to Szwedka.

6.

Polska przystąpiła do Unii Europejskiej w roku (2004) dwa tysiące czwartym.

(5.) Piąte rozszerzenie objęło poza Polską również Cypr, Czechy, Estonię, Litwę, Łotwę, Malte, Słowację, Słowenię i Węgry. W ten sposób państwa te stały się kolejno (16.) szesnastym, (17.) siedemnastym, (18.), osiemnastym, (19.) dziewiętnastym, (20.) dwudziestym, (21.) dwudziestym pierwszym, (22.) dwudziestym drugim, (23.) dwudziestym trzecim, (24.) dwudziestym czwartym i (25.) dwudziestym piątym krajem Wspólnoty. Trzy lata później do tej grupy państw dołączyła Rumunia i Bułgaria, a w roku (2013) dwa tysiące trzynastym Chorwacja. W lutym (2020) dwa tysiące dwudziestego roku Wspólnotę opuściła natomiast Wielka Brytania.

Świat

1.1. F

1.2. P

1.3. F

1.4. F

1.5. F

1.6. F

1.7. F

2.1. A

2.2. B

2.3. C

2.4. B

2.5. C

4.

Chyba każdy chce podróżować po świecie, poznawać nowe miejsca i kultury. Każdy ma też swoje marzenia i swoją własną listę miejsc do odwiedzenia. Jednych interesuje brazylijska (Brazylia) samba, drugich kanadyjskie (Kanada) odludzia. (Ameryka) Amerykańskie miasta przyciągają nie tylko Europejczyków. (Chiny) Chiński czy japoński (Japonia) turysta z takim samym zainteresowaniem chodzi po nowojorskich (Nowy Jork) ulicach. (Afryka) Afrykańskie bawoły, zebry, żyrafy czy hipopotamy to z kolei turystyczne przeboje nie mniejsze od kenijskich (Kenia) plaż. (Indie) Indyjskie słonie czy tygrysy są jednak równie fascynujące, więc niełatwo się zdecydować. Jeśli jednak ktoś woli chłodniejsze miejsca, mogą mu się spodobać mongolskie (Mongolia) stepy albo syberyjska (Syberia) tajga. Marzeniem wielu turystów jest także zobaczenie nowozelandzkich (Nowa Zelandia) krajobrazów, które znane są z kinowych hitów. Dla zwolenników turystyki kulinarnej nie ma jednak nic ciekawszego niż azjatycki (Azja) street food. (Wietnam) Wietnamska i (Tajlandia) tajlandzka kuchnia jest niesamowita, chociaż ogromną popularnością w świecie cieszą się także meksykańskie (Meksyk) i tureckie (Turcja) dania.

5.

Mężczyzna z Japonii to Japończyk, a kobieta to Japonka.

Mężczyzna z Chin to Chińczyk, a kobieta to Chinka.

Mężczyzna z Wietnamu to Wietnamczyk, a kobieta to Wietnamka.

Mężczyzna z Korei to Koreańczyk, a kobieta to Koreanka.

Mężczyzna z Mongolii to Mongoł, a kobieta to Mongołka.

Mężczyzna z Kazachstanu to Kazach, a kobieta to Kazaszka.

Mężczyzna z Filipin to Filipińczyk, a kobieta to Filipinka.

Mężczyzna z Indonezji to Indonezyjczyk, a kobieta to Indonezyjka.

Mężczyzna z Nowej Zelandii to Nowozelandczyk, a kobieta to Nowozelandka.

Mężczyzna z Australii to Australijczyk, a kobieta to Australijka.

Mężczyzna z Libii to Libańczyk, a kobieta to Libanka.

Mężczyzna z Kongo to Kongijczyk, a kobieta to Kongijka.

Mężczyzna z Sudanu to Sudańczyk, a kobieta to Sudanka.

Mężczyzna z Nigerii to Nigeryjczyk, a kobieta to Nigeryjka.

Mężczyzna z Tunezji to Tunezyjczyk, a kobieta to Tunezyjka.

Mężczyzna z Kamerunu to Kameruńczyk, a kobieta to Kamerunka.

Mężczyzna z Botswany to Botswanańczyk, a kobieta to Botswanka.

Mężczyzna z Somalii to Somalijczyk, a kobieta to Somalijka.

Mężczyzna z Tanzanii to Tanzańczyk, a kobieta to Tanzanka.

Mężczyzna z Etiopii to Etiopczyk, a kobieta to Etiopka.

Mężczyzna z Algierii to Algierczyk, a kobieta to Algierka.

Mężczyzna z Egiptu to Egipcjanin, a kobieta to Egipcjanka.

Mężczyzna z Izraela to Izraelczyk, a kobieta to Izraelka.

Mężczyzna z Syrii to Syryjczyk, a kobieta to Syryjka.

Mężczyzna z Irak to Irakijczyk, a kobieta to Irakijka.
 Mężczyzna z Iranu to Irańczyk, a kobieta to Iranka.
 Mężczyzna z Palestyny to Palestyńczyk, a kobieta to Palestynka.
 Mężczyzna z Jemenu to Jemeńczyk, a kobieta to Jemenka.
 Mężczyzna z Meksyku to Meksykanin, a kobieta to Meksykanka.
 Mężczyzna z Brazylii to Brazylijczyk, a kobieta to Brazylijka.
 Mężczyzna z Argentyny to Argentyńczyk, a kobieta to Argentyнка.
 Mężczyzna z Chile to Chilijczyk, a kobieta to Chilijka.
 Mężczyzna z Peru to Peruwiańczyk, a kobieta to Peruwianka.
 Mężczyzna z Boliwii to Boliwijczyk, a kobieta to Boliwijka.
 Mężczyzna z Ekwadoru to Ekwadorczyk, a kobieta to Ekwadorka.

6.

Wojtek (polecieć) poleciałby do Chin, gdyby miał taką możliwość.
 Ja (czytać) czytałabym/czytałbym natychmiast każdą książkę o Afryce.
 Kasia (kupić) kupiłaby wycieczkę do Egiptu, ale nie ma czasu.
 Wiem, że (ty; chcieć ♀) chciałabyś zwiedzić Maroko przy pierwszej okazji.
 Moje dziecko (zakochać się) zakochałoby się w Indiach od pierwszego wejrzenia.
 My (pojechać) pojechalibyśmy w głąb Azji przy pierwszej okazji.
 Kasia i Agnieszka (sprzedać) sprzedałyby całą biżuterię, żeby zobaczyć RPA.
 Czy wy dwie (zwiedzać) zwiedzałybyście chętniej Kanadę czy Rosję?
 Paweł i Tomek (zrobić) zrobiliby wiele, żeby pływać po Amazonce.
 Jestem pewien, że wy dwoje (czuć) czulibyście się świetnie w Wietnamie.
 Ja naprawdę nie (wiedzieć ♀) wiedziałabym, co jest bezpieczne w Teksasie.
 Ty nawet nie (wsiadać) wsiadłbyś do samolotu na Alaskę.
 Paweł i Agnieszka (oddać) oddaliby za zwiedzanie Syberii wszystko.

Instytucje i urzędy

- 1.1. F
- 1.2. F
- 1.3. F
- 1.4. F
- 1.5. P
- 1.6. P
- 1.7. F

- 2.1. B
- 2.2. B
- 2.3. C
- 2.4. B
- 2.5. B

4.

Według Głównego Urzędu Statystycznego (Główny Urząd Statystyczny) z roku na rok zwiększa się liczba cudzoziemców w Polsce. Jednocześnie do Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej) trafia coraz więcej wniosków o przyznanie stypendium na studia częściowe i pełne w Polsce. Od Urzędu ds. Cudzoziemców (Urząd ds. Cudzoziemców) można częściowo dowiedzieć, ile osób z zagranicy pracuje i uczy się w naszym kraju. Dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych (Ministerstwo Spraw Zagranicznych) jest to ważne w kontekście kreowania polityki migracyjnej, promocji polskich szkół i rynku pracy za granicą. Oczywiście bez Instytutu Polskiego (Instytut Polski) w Pradze, Moskwie czy Berlinie taka promocja nie byłaby łatwa. Na szczęście w upublicznionym raporcie z Instytutu Adama Mickiewicza (Instytut Adama Mickiewicza) pojawiły się informacje, że również polska kultura cieszy się coraz większą popularnością w świecie. Dla Muzeum Narodowego w Poznaniu (Muzeum Narodowe w Poznaniu) albo Starego Teatru w Krakowie (Stary Teatr w Krakowie) to szansa na większą rozpoznawalność, zdobycie nowych gości i widzów.

5.

Nie ma informacji, gdzie jest Urząd Stanu Cywilnego.
 (Państwo, iść) Niech Państwo idą/pójdą do pokoju 234.
 Potrzebuje znaleźć gabinet dyrektora Departamentu Ochrony Środowiska.
 (Ona, zapytać) Niech ona zapyta w informacji przy wejściu do budynku.

Z kim i dokąd?

Trzeba załatwić tę sprawę drogą oficjalną.

(Państwo, wystać) Niech Państwo wyślą oficjalne pismo.

Dane osobowe muszą być bezwzględnie poprawne.

(Panie, skontrolować) Niech Panie skontrolują swoje dane.

Nie wie, ile ma czasu na odpowiedź.

(On, odpowiedzieć) Niech on odpowie do dwóch tygodni.

Nie wiedzą, jak powinny odpowiedzieć na zaproszenie.

(One, potwierdzić) Niech one potwierdzą datę spotkania mailem.

Nie wiedzą, co wziąć na wizytę w Wydziale Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców.

(Panowie, wziąć) Niech Panowie wezmą wszystkie możliwe dokumenty.

Paweł zastanawia się, czy wziąć na spotkanie dodatkowe dokumenty.

(On, przygotować) Niech on przygotuje dodatkowo zaświadczenie o niekaralności.

Trzeba się podpisać.

(Panowie, podpisać się) Niech Panowie podpiszą się czytelnie.

Nie wie, ile ma załączyć fotografii do wniosku.

(Pan, przynieść) Niech Pan przyniesie 2 fotografie.

Nie wie, jak się z nią będą kontaktować.

(Pani, podać) Niech Pani poda aktualny adres korespondencyjny.

Nie wie, jakie dane kontaktowe najlepiej zostawić.

(Ona, wpisać) Niech ona wpisze numer telefonu w formularzu.

Pytają, kiedy powinni złożyć komplet dokumentów.

(Państwo, złożyć) Niech Państwo złożą dokumenty w środy.

Nie ma pojęcia, co teraz robić.

(Ona, poprosić) Niech ona poprosi o pomoc prawną Urząd ds. Cudzoziemców.

Dostał pismo z prośbą o uzupełnienie dokumentów we wniosku o pobyt stały.

(On, stawić się) Niech on stawi się jak najszybciej w Urzędzie Wojewódzkim i po problemie.

6.

Ja wyślę	ja dowiem się
ty wyślesz	ty dowiesz się
on/ona/ona wyśle	on/ona/ona dowie się
my wyślemy	my dowiemy się
wy wyślecie	wy dowiecie się
oni wyślą	oni dowiedzą się
1 wzór odmiany	

Uniwersytety

1.1. F

1.2. F

1.3. F

1.4. F

1.5. P

1.6. F

1.7. P

2.1. C

2.2. B

2.3. A

2.4. C

2.5. C

4.

W szkole (szkoła) zawsze lubiłem się uczyć. Raz powiedziałem komuś przy mojej mamie (mama), że kiedyś będę pracować w jednostce (jednostka) badawczej. Mama opowiada to do dziś. Nie chciałem jednak robić eksperymentów na biednej myszy (mysz) w środku nocy (noc). Chciałem badać książki i mówić innym o historii (historia) literatury. Przez jakiś czas chciałem nawet zamieszkać w Rzymie (Rzym), by tam rozpocząć studia. Ostatecznie zamieszkałem w Poznaniu (Poznań). Teraz jesiennymi wieczorami na miękkim kocu (koc) w rogu (róg) kanapy czytam najlepsze polskie książki, które powinny być w każdym domu (dom).

5.

Na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza) w Poznaniu (Poznań) studiuje ponad 35 tysięcy osób w różnych katedrach i instytutach (różne katedry i instytuty) na 20 wydziałach (wydziały). Zdecydowanie najwięcej słuchaczy wybiera tradycyjny model – na studiach stacjonarnych (studia stacjonarne) studiuje bowiem aż 27 tysięcy młodych ludzi. W każdym kolejnym roku akademickim (każdy kolejny rok akademicki) zwiększa się liczba studentów z zagranicy. Jak informuje rektorat, w ostatnim czasie (ostatni czas) jest to ponad tysiąc obcokrajowców. Wzrost zainteresowania studiami na UAM można tłumaczyć jego mocną pozycją na rynku edukacyjnym – od czerwca 2019 roku Uniwersytet im. Adama Mickiewicza należy do konsorcjum EPICUR, które w konkursie (konkurs) Komisji Europejskiej uzyskało status uniwersytetu europejskiego. Największą grupę studentów zagranicznych stanowią słuchacze, którzy swoje rodzinne domy mają na Ukrainie (Ukraina), Białorusi (Białoruś), w Hiszpanii (Hiszpania), Turcji (Turcja), Rosji (Rosja), Niemczech (Niemcy), Indiach (Indie), we Francji (Francja), w Chinach (Chiny), Kazachstanie (Kazachstan), we Włoszech (Włochy) i w Iraku (Irak).

6.

6.1.

Oni będą czytać (czytać, oni) skrypty regularnie, a nie dopiero przed sesją.
Będziecie chodzić (chodzić, wy) do biblioteki po literaturę przedmiotu.
Będziemy szukać (szukać, my) artykułów naukowych w wolnym dostępie.
One będą sprawdzać (sprawdzać, one) zawartość najnowszych czasopism naukowych.
On będzie przygotowywać się (przygotowywać się, on) do zajęć niezwykle sumiennie.
Ona będzie dyskutować (dyskutować, ona) na ćwiczeniach i prezentować swoje opinie.
Będę uważać (uważać, ja) na wykładach i robić dokładne notatki.
Oni będą uśmiechać się (uśmiechać się, oni) do obsługi dziekanatu.
Będziecie odwiedzać (odwiedzać, wy) księgarnie i antykwariaty.
Będziemy zachowywać się (zachowywać się, my) ostrożnie w laboratorium.

6.2.

Nie będą gubili (gubić, oni ♂♀) skryptów i materiałów, które są potrzebne na zajęcia.
Nie będziesz ściągała (ściągać, ty ♂) na kolokwiah, bo to po prostu nieuczciwie.
Nie będziesz przychodził (przychodzić, ty ♀) na konsultacje nieprzygotowany.
Nie będę kopiowała (kopiować, ja ♀) fragmentów cudzych prac, bo plagiat jest karalny.
Nie będziemy pożyczali (pożyczać, my ♀♀) nikomu karty do akademika.
Nie będą zapominali (zapominać, oni ♂♂) o terminach egzaminów.
Nie będą korzystali (korzystać, one) z telefonu w czasie wykładów.
Nie będziecie spóźniali się (spóźniać się, wy ♂♀) na zajęcia, żeby nie drażnić wykładowców.
Nie będziesz imprezował (imprezować, ty ♂) za często.
Nie będziecie zasypiali (zasypiać, ty ♀♀) na poranne zajęcia.

Święta

- 1.1. P
- 1.2. F
- 1.3. F
- 1.4. F
- 1.5. F
- 1.6. F
- 1.7. F

- 2.1. C
- 2.2. B
- 2.3. A
- 2.4. A
- 2.5. B

4.

W tym roku na Boże Narodzenie (Boże Narodzenie) muszę kupić perfekcyjny prezent (perfekcyjny prezent) dla każdego. Na święta (święta) zaprosiłem mamę (mama), tatę (tata), brata (brat), a także przyjaciółkę Kasię (przyjaciółka Kasia). Kasia weźmie oczywiście psa (pies), bo nigdzie się bez niego nie rusza. Po upominki (upominki) pojedzie jeszcze w listopadzie, zaraz po Święcie Niepodległości. Wolę mieć czas (czas) na wszystko, żeby nie działać na ostatnią chwilę (ostatnia chwila). Sam chciałbym dostać książkę (książka) albo pudełko (pudełko) pełne słodyczy. Lubię dobrą lekturę (dobra lektura), tak jak lubię dobre jedzenie (dobre jedzenie). Całe szczęście, że moi najbliżsi dobrze znają moje upodobania (moje upodobania). Jestem pewien, że wybiorą naprawdę ciekawe publikacje (ciekawe publikacje) i prawdziwe pyszności (prawdziwe pyszności).

Z kim i dokąd?

5.

Nawet najodważniejszemu psu (najodważniejszy pies) nie podobają się fajerwerki w Sylwestra.

Uważnie przyglądam się kotu (koť) w Wigilię i czekam, aż zacznie mówić.

Starszemu panu (Starszy pan) podobają się defilady na Święto Wojska Polskiego.

Małemu chłopcu (Mały chłopiec) wielką radość sprawiają wielkanocne tradycje, a najbardziej śmigus-dyngus.

Jak mówi przysłowie – Panu Bogu (Pan Bóg) świeczkę, a diabłu (diabeł) ogarek.

Nowemu księdzu (nowy ksiądz) nie udało się kazanie w Boże Ciało, bo zjadła go trema.

Temu światu (świat) potrzeba więcej spokoju, relaksu i zabawy – nie tylko w karnawale.

W Święto Pracy poszliśmy do zoo i widzieliśmy, jak malutkie lwiątko kradły ogromnemu lwu (ogromny lew) posiłek sprzed nosa.

W Sylwestra pije się alkohol, ale nie wszyscy dobrze to znoszą, bo łeb łbowi (łeb) nierówny.

Ojcu (ojciec) Kasi zdarzył się wypadek samochodowy we Wszystkich Świętych, gdy ruch na drogach jest ogromny.

W tramwaju długo przyglądałem się wesołemu czartowi (wesoły czart), który jechał z mamą na halloweenowy bal do przedszkola.

Przez godzinę będziemy pomagać Wojtkowi (Wojtek) uczyć się polskiej gramatyki, mimo że to zupełnie proste.

Podaj Karolowi (Karol) przepis na twojego wielkanocnego mazurka.

6.

Z zainteresowaniem przyglądałem się zamyślonym ludziom (zamyśleni ludzie) idącym w ulicznej procesji podczas Bożego Ciała.

Podarowałem pani Barbarze (pani Barbara) designerskie kolczyki, które założyła na bal sylwestrowy.

Poświęciłem tej miłości (miłość) najlepsze lata swojego życia, ale wszystko skończyło się w kwietniu przed Wielkanocą.

Powiedziałem nowej dyrektorce (nowa dyrektorka), że chcę wykorzystać zaległy urlop między Nowym Rokiem a Świętem Trzech Króli.

Podczas rodzinnych spotkań na Wszystkich Świętych Agnieszka chwaliła się wszystkim kuzynkom (wszystkie kuzynki) pierścieniem zaręczynowym.

Profesor pożyczył studentce (studentka) książkę, żeby mogła przeczytać ją w przerwie od zajęć po Bożym Narodzeniu.

Tłum ludzi przyglądał się ogromnej defiladzie (ogromna defilada) z okazji Święta Wojska Polskiego.

Znajomym paniom (znajome panie) warto podarować kwiaty z okazji Dnia Kobiet.

Andrzej zabronił nastoletniemu dziecku (nastoletnie dziecko) wyjechać bez opieki na majówkę.

John uwierzył Katarzynie (Katarzyna), że na Święto Konstytucji 3 Maja wszyscy Polacy dają sobie prezenty.

Wysłałem Annie (Anna) noworoczne życzenia, ale nawet nie odpisała.

Nigdy nie wierzyłem rodzicom (rodzice), że na Wielkanoc prezenty przynosi zając.

Zarezerwowaliśmy znajomym (znajomi) i sobie apartament nad morzem, żeby wyskoczyć z nimi na długi weekend czerwcowy.

Nie znoszę pracy (praca) w święta i weekendy.

Wbrew złym doświadczeniom (złe doświadczenia) postanowiłem samemu ugotować pierogi na Wigilię.

Nazwy utrwalone w kulturze

1.1. P

1.2. P

1.3. F

1.4. P

1.5. P

1.6. P

1.7. F

2.1. A

2.2. B

2.3. A

2.4. A

2.5. C

4.

Z dużym zainteresowaniem (duże zainteresowanie) można śledzić filmowe preferencje Polaków. Od kilkudziesięciu lat niezmienną popularnością (niezmienna popularność) cieszy się kino polskie i amerykańskie. Wraz z pojawieniem (pojawienie) się platform typu Netflix czy HBO GO jeszcze większa liczba kinomaniaków zaraża się prawdziwą miłością (prawdziwa miłość) do kina europejskiego, a nawet koreańskiego czy niepowtarzalnych filmów z Bollywood. Ogromną popularność zyskały też produkcje telewizyjne, których budżety pod każdym względem (każdy względ) biją budżety hollywoodzkich produkcji. HBO do dziś chwali się gigantycznym sukcesem (gigantyczny sukces) *Gry o tron*. Między platformami (platformy) panuje niewyobrażalna konkurencja. Widzowie nie muszą już jeździć metrem (metro), tramwajem (tramwaj), samochodami (samochody), by znaleźć się w kinie. Nie trzeba męczyć się ulicznymi korkami (uliczne korki) przed, głośnymi sąsiadami (głośni sąsiedzi) w trakcie i drogą powrotną (droga powrotna) tuż po seansie. Wystarczy pokój z wygodną kanapą (wygodna kanapa), ulubionymi przekąskami (ulubione przekąski), lampką wina (lampka wina) i oczywiście z doborowym towarzystwem (doborowe towarzystwo). Teraz dystrybutorzy muszą już liczyć się z najnowszymi preferencjami (najnowsze preferencje) polskich widzów. A jakie tytuły warto polecić osobom interesującym się polską kinematografią (polska kinematografia)? W ostatnich latach widzowie zachwycali się *Idą (Ida)*, *Zimną wojną (Zimna wojna)*, *Pokłosiem (Pokłosie)*, *Panem T., (Pan T.)*, *Wołyniem (Wołyń)*, *Bogami (Bogowie)*, *Różą (Róża)*, *Bożym ciałem (Boże ciało)* czy *Ostatnią rodziną (Ostatnia rodzina)*. Naprawdę warto.

5.

Zimna wojna opowiada (opowiadać) historię miłości, która trwa (trwać) przez lata i kończy się (kończyć się) szczęśliwie i nieszczęśliwie jednocześnie.

Znam (ja, znać) wiele historii jak z filmu.

Z pewnością i ty możesz (móc) opowiedzieć niejedną historię, która ma filmowy potencjał.

Mówi się, że najlepsze historie pisze (pisać) życie.

Dziś nie umiemy (my, umieć) już jednak żyć wolno, cieszyć się spokojem i przeżywać emocje.

Wy na szczęście jesteście (być) wciąż młodzi i należycie (należać) do pokolenia, które może coś zmienić.

Nie wszyscy chcą (chcieć) żyć tak szybko.

Być może to dzięki wam zwolnimy (my, zwolnić) na chwilę i będziemy cieszyć się każdą chwilą.

A czy ty potrafisz (potrafić) zwolnić? Cieszysz się (ty, cieszyć się) gotowaniem obiadu i wspólnymi posiłkami z przyjaciółmi?

Dziękuję (ja, dziękować) bardzo za życie w ciągłym biegu i stresie!

Mam (ja, mieć) ochotę czytać *Wiedźmina*, kryminały Świetlickiego albo powieści Tokarczuk.

Wy pewnie też czekacie (czekać) na wolną chwilę, by wyskoczyć do kina czy teatru.

Budzicie budzicie (wy, budzić) się wcześniej i szybko wstajecie (wstawać)?

Naprawdę świetnie Was rozumiem (ja, rozumieć)!

Jedyne, co nas ratuje (ratować), to weekend.

6.

Onimy, czyli nazwy własne, mają w języku (język) bardzo interesujące miejsce (miejsce). Wyróżnia je przede wszystkim to, jak funkcjonują. Przysługują one tylko jednostkom (jednostki) – w odróżnieniu od nazw (nazwy) pospolitych, które nie nazywają obiektów (obiekty) mających charakter (charakter) indywidualny. Jak to rozumieć? Mogą nimi być różne imiona (imiona), nazwiska (nazwiska), pseudonimy (pseudonimy), nazwy (nazwy) konkretnych krajów i regionów (kraje i regiony) mórz, rzek i jezior (morza, rzeki i jeziora), gór (góry), wszelkich obiektów (obiekty) geograficznych, a także różnych wytworów (wytwory) ludzkiej kultury (kultura). Ta ostatnia kategoria (kategoria) jest najciekawsza. Poza tytułami (tytuły) znajdzie się w niej miejsce dla nazw (nazwy) wszystkich świąt (święta), ale również nazw (nazwy) państwowych urzędów (urzędy), instytucji (instytucje), szkół (szkoły) oraz uniwersytetów (uniwersytety). Nazwy własne, które odnoszą się do człowieka (człowiek) to antroponimy. Nazwa obiektu (obiekt) miejscowego to toponim, a wytworu (wytwór) ludzkiej myśli i kultury (myśl i kultura) to chrematonim.

ADAM
UCZY

ADAM
MICKIEWICZ
UNIVERSITY
TEXTBOOKS

Podręcznik zawiera wstęp oraz 11 rozdziałów praktycznych. Każdy z nich otwiera tekst wprowadzający, który stanowi podstawę do ćwiczeń rozumienia tekstu czytanego lub słuchanego. Uzupełniają go również komentarze dotyczące wymowy (wraz z ćwiczeniem utrwalającym) i pisowni. Kolejna część przynosi kontekstowo nawiązujące ćwiczenia gramatyczne (dotyczące np. odmiany nazwisk czy słowotwórstwa form deminutywnych imion). Towarzyszą jej z kolei komentarze pragmalingwistyczne odnoszące się do wykładników relacji społecznych, konwencji grzecznościowych, określonych rejestrów wypowiedzi czy też syntetycznie ujęte reguły. Ostatnia część jednostki poświęcona jest stymulowaniu rozwoju aktywnych sprawności językowych – mówienia i pisania. Każdy z jedenastu bloków tematycznych zamyka także mikrośłowniczek.

Książka wspiera szerokokontekstowe kształcenie realioznawcze (pierwszy, podstawowy układ tematyczny), ale także zgodne z potrzebami poszczególnych kursów rozwijanie określonych sprawności (2) i podsystemów języka (3) w oparciu o dwa kolejne (uzupełniające) układy. Pozwala to zarówno na pracę samodzielną, jak i kompleksowe lub selektywne wykorzystywanie zawartych treści podczas profesjonalnie organizowanych kursów językowych – przede wszystkim na poziomie samodzielności (B1 i B2).

ISBN 978-83-232-3966-6

9 788323 239666